

nyí István: Károlyi Árpád emléke	376	Dr. Czerny Károly: Erdőgazdálkodni csakis	7
József: Erdő-ügy	311	nyereségesen...	82
Anda István: Ellenőrző bizottsági beszámoló	262		
Tóczy István: Aki lemaradt, kumaradt	125	Danner Márton: Az Országos Erdészeti Alap	168
Tóczy István: Egy kortárs egyet jubileumán	127	működéséről	284
Tóczy István: Rezerváció-erdőrezervátum ügyben	148	Dauner Márton: A hazai és a nemzetközi fapiacról	289
Tóczy István: Kivül a körön	317	Dr. Dávid Tamás: Az őserdők ajándéka	79
Ódi Róbert és társai: A Debrecen környéki erdők		Daubler, Theodor: A bükk	313
területi átszervezésének módszere	173	Detrich Miklós: Erdő és törvénykezés	17
Rt.: Az állam tulajdonában lévő erdők		Dobay Pál: Javaslat a magánerdőkben folytatandó	8
vagyonkezelése	324	szakszerű erdőgazdálkodásra	199
		Dobay Pál: Az ember múltbéli tevékenysége a Pülsiben	236
h István: Kandidátusi értekezés	305	Dobay Pál: Általános és pilisi adatok a jóléti	247
úrossy Gábor: Ünnepi beszéd Mészöly Győző		erdőgazdálkodás múltjáról	287
emléktábla avatásán	272	Dobay Pál: Kik fedezték fel elsőként a pilisi erdők	
úrossy Gábor: Főtitkári beszámoló	259	adulértékét?	9. szám B/3
og István: Oxigén	372	Dr. Domokos János: Többszintes pincefalu	43
nyí Katalin: Magánvédelem vagy felbatalmazás?	332		
nyí Katalin: A Pilisi Parkerdő Rt. tanulmányútjáról	345	Eszes Ferenc: A tavaszi félév eseményei a közép-fokú	9
ma Tamás, dr. Tóth János: Az Erdészeti és Faipari		erdészeti oktatási intézményekben – 1994	10
Egyetem és az ERTI francia kapcsolatai	21		10
Bartha Dénes: Alig ismert fafajaink I. Szílek	50	FAGOSZ Elnökségének javaslatai	321
Bartha Dénes: Alig ismert fafajaink II. Tölgyek	81	Finta István: Északi szomszédaink erdőgazdasága	343
Bartha Dénes: Alig ismert fafajaink III. Tölgyek	117	Fröhlich András: Erdők Napja	16
Bartha Dénes: Alig ismert fafajaink IV. Hársak	156	Dr. Führer, Hans-Werner: Egy középhégyeségi,	17
Bartha Dénes: Alig ismert fafajaink V. Magyar kőris	187	bükköserdei vízgőyjűtő	18
Bartha Dénes: Alig ismert fafajaink VI. Fűzek	223	Führer Ernő, Baranka György, Horváth László:	20
Bartha Dénes: A magyarországi erdők degradáltsága	366	Ökológiai bázisterületeken mért szennyeződés	21
Bán István: Az erdő- és vadgazdálkodás szakmai		Dr. Führer Ernő és társai: Ökológiai bázisterületeken	22
szabályozási rendszerének fejlesztési lehetőségei	188	mért légszennyeződés	174
ó László: Tiszteletgés a ravatal előtt	1	Dr. Führer Ernő: Változások és új feladatok az ERTI	24
ó László: Dévényi Antal emlékére	121	munkájában	206
ó László: Két választás Magyarországon	281		25
úczay István: Veszélyeztetett száfrányállományok	156	G. Gy. I.: „Mérnök úr, állítson össze egy esküvői	25
Bencze Lajos: Botos ünnepek	52	menüt!”	26
Beczeky Vilmos: Parlamenti felszólalás	4	Gácsi Zolt: Balotaszállás 96/B erdőrezervátum értékelése	179
Dr. H.C. Bencze Lajos: Egészséges élőhelyen		Gádó György: Sikertől!	162
egészséges vadállományt	224	Dr. Gencsi László: Dr. Fehér Dániel a magyar erdészeti	29
enyey István: Háromszéki erdészek Magyarországon	347	kutatók kiemelkedő egyénisége	160
Bod Lajos: Gondolatok az erdőgazdálkodás,		Gera Pál: Gondolatok a vadászterületek minimális	31
vadgazdálkodás és természetvédelem		nagyságáról	149
kapcsolatairól	225	Gerely Ferenc: Az Európai Erdészeti Hálózat első	33
bor László: A természetvédelem és a Duna-Dráva		találkozója	126
Nemzeti Park	368	Gerely Ferenc: Az erdőgazdálkodás etikája	34
ebély József: Király Ilona – Mesél a csönd	252	Gólya János: Egy bronz és más semmi	378
la Sándor: Felszólalás a dobogókői vándorgyűlésen	265	Dr. Göbölös Antal: Utószó	142
Bondor Antal: Díjbizottsági jelentés	270	Grosz Róbert, Takács Tibor: PRO SILVA tanulmányút	201
rdács Sándor, Grósz Róbert: Erdész = favágó?	46	Grynauus András, Horváth Emil, Szabados Ildikó: Az	45
rdács Sándor: Tölgyfajok örökletes tulajdonságainak		égygyűrű, mint természetes információhordozó	203
vizsgálata	181		47
ross Péter: Beszéd Hetényegyházán	165	Hajdu István: Száz éve történt	67
unitzer Richárdné: Tharandt erdőmérnökhallgatók		Hajdu István: Erdei állatok szerepe az elmúlt századok	48
magyarországi kiránduláson	58	gyógyászatában	250
Kri Júlianna: Néhány gondolat a berneceharati		Hajdu István: Karácsonyi gondolatok	380
erdészetről	112	Hajdu Tibor: Nyílt levél Ivanics Józsefhez	327
ndity Gábor: A Duna-Tisza közí erdők és a		Haraszthy László: Erdőgazdálkodás kontra	56
természetvédelem	369	természetvédelem?	182
		Henner Pál: Tudósítás	60
nyí Sándor: Szakmai szövekinostunk	118	Dr. Herpay Imre: A kibontakozás kezdete	197
nyí Sándor: Zárjuk le az erdővitát	354	Homolya József: Féltsem az erdőket	127
oka Péter, Fejes László: A világ erdei	97	Horváth István: Klastrompuszta – a pálos rend bölcsője	239
Csoka György: Albion híres tölgyek	248	Horváth Zoltán: „Tulaj-előkészítés”	300
ontos István: Felszólalás a vándorgyűlésen	263	Hugoson, M. és Strömquist, L.: Svédország	69
Csöti István: Vesztes: a szakember	37	erdőgazdálkodásának új irányairól	303
Csöti István: Jelfák	163	Hunya László: Néhány gondolat nagyvadállományunkról	228
oka Imre: Csodaszép-e az erdővagyongazdálkodás?	302		72
Czerny Károly: Hozzászólás a parlamenti nyílt		Incze György: Írtás vagy létszámapasztás?	189
napon	150	Ivanics József: Ökológiaiul kedvezőtlen nagyságú	90
		erdőfelújítási egységek kialakulásának	91
		körülményei	200

<i>Dr. Járó Zoltán, dr. Márkus László:</i> A földvagyon értékelése az erdőgazdaságban	210	<i>Márkus László:</i> A távérzékelés az erdőszelvényben	306
<i>Jérôme René:</i> Tájékoztató az 1992. évi erdőállomány-gazdálkodásról	2	<i>Dr. Mátyás Csaba:</i> Erdők a Jóréménység fokán	158
<i>Jérôme René:</i> „Oh Tannenbaum, oh Tannenbaum...”	29	<i>Medve Imola:</i> Erdők és emberek	9
<i>Jérôme René:</i> INTERFORST '94	44	<i>Dr. Merényi László:</i> Emlékezés Merényi Gyulára	384
<i>Jérôme René:</i> Miniszteri sajtótájékoztató	58	<i>Mészáros Béla:</i> Parlamenti felszólalás	5
<i>Jérôme René:</i> Államtitkársági sajtótájékoztató	69	<i>Migende, Roland:</i> A német WALDJUGEND védnöksége alatt a szolnoki Erdészeti Kulturház	317
<i>Jérôme René:</i> Haraszthy László: Gyakorlati ragadozómadár-védelem	92	<i>Mikulási Béla:</i> Erdőkárpótás a Kecskeméti Erdőfelügyelésben	142
<i>Jérôme René:</i> Az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága	325	<i>Molnár György:</i> Foglalkozunk-e eleget az ifjúsággal?	28
<i>Jérôme René:</i> Megalakult a TEOSZ	327	<i>Molnár György:</i> Látogatásban Kárpátalján	89
<i>Jérôme René:</i> Az Erdészeti Hivatal környezetvédelmi tevékenysége	355	<i>Dr. Molnár Sándor:</i> Tények, gondolatok az alföldi erdők faanyagminőségéről, felhasználási sajátosságairól	105
<i>Jereb Katalin:</i> Vezetők munkastílusának, életútjának és személyiségének vizsgálata az erdőgazdálkodásban	208	<i>Moskovits Pál:</i> Könyvismertető	164
<i>Dr. Kapiusi Imre:</i> Az akáctermesztés biológiai alapjainak megújítása	14	<i>Mosonyi Géza:</i> Természetszerű erdőgazdálkodás az erdőrendező oldaláról	11
<i>Kató Pál:</i> És régen?...	44	<i>MOSZ:</i> Állásfoglalás	10
<i>Kató Pál:</i> A nagy szürke szellem	334	<i>Németh József:</i> A FA a jövő nyersanyaga	170
<i>Kádár Zoltán:</i> Magánerdő - luciferi szemszögből (I)	67	<i>Óvári Ilona:</i> A gazdálkodás erdővagyon szerinti érdekeltiségi rendszerének kialakítása	102
<i>Kádár Zoltán:</i> Az erdő - luciferi szemszögből (II)	293	<i>Óz Gusztáv:</i> Természetszerű energia?	233
<i>Kádár Zsombor:</i> Időbiány miatt el nem mondott beszéd az egyetemi tanévnyitói alkalmából	348	<i>Dr. Papp Tivadar:</i> Válasz a májusi „hónap” kérdésére	286
<i>Kertész József:</i> Alapszabály-módosítás	263	<i>Dr. Pál Miklós:</i> Mériük!	78
<i>Kertész József:</i> A vándorgyűlés margójára	276	<i>Dr. Pál Miklós:</i> Az erdőkről	130
<i>Kiss Attila:</i> Levél a szerkesztőséghez	376	<i>Pápai Gábor:</i> Micsidi	30
<i>Kohlross, Herbert:</i> A szövetekezeti erdő burgenlandi formája	172	<i>Pápai Gábor:</i> Beszélgetés Winkler Andrásal	33
<i>Dr. Kolwentz Ödön:</i> A privatizált erdőkben folytatható gazdálkodás	100	<i>Pápai Gábor:</i> „Erdők és kora” konferencia Barcsan	40
<i>Koltay András:</i> A fekete fenyő hajtáspusztulása Magyarországon	364	<i>Pápai Gábor:</i> Lábdon kell törvényt csinálni	55
<i>Kondorné Sz. Mariann:</i> Az ágfalvi fajaj-összehasonlító kísérlet	145	<i>Pápai Gábor:</i> Két év után	56
<i>Dr. Kósa Lajos:</i> Az államilag támogatott és szabályozott mezőgazdasági szaktanácsadás	296	<i>Pápai Gábor:</i> Sajtótájékoztatót tartott az Országgyűlés Kv. Biz.	61
<i>Dr. Kosztka Miklós:</i> Homoki erdőterületek feltáróútjainak pályaszervezete	23	<i>Pápai Gábor:</i> Búrszőny - Ipolyvidék	71
<i>Dr. Kovács Mátyás:</i> KTM állásfoglalása	6	<i>Pápai Gábor:</i> Megkésztet nekrológ	89
<i>Dr. Kovács Gábor:</i> Biológiai védelem lehetősége erdei fenyő-csemetéknél	104	<i>Pápai Gábor:</i> Közjóit erdő Domony-völgyben	124
<i>Kristó András:</i> A homoródalmási barlangvidék	340	<i>Pápai Gábor:</i> Az Örség panasza	144
<i>KTM Természetvédelmi Hivatal:</i> Német szakvélemény, avagy egy ellenérdekelt külföldi sportvadász felületes értesülései	227	<i>Pápai Gábor:</i> Bravó SEFAG Rt.!	162
<i>KTM:</i> Az erdők állapota és a természetvédelem célkitűzései	353	<i>Pápai Gábor:</i> „Erdőgazdálkodás és természetvédelem a Somogyi E. és F. Rt. területén c. konferencia	186
<i>Kucsara Mihály:</i> Az erdészeti kisvízgyűjtő	45	<i>Pápai Gábor:</i> Madarak és Fák Napja Ásotthalman	190
<i>Lundén, J.-A.:</i> A SÓDRA SKOGSÁGÁRNA Erdőművelési Intézet	304	<i>Pápai Gábor:</i> Múltunk becsülése	238
<i>Dr. Madas András:</i> Gondolatok a kárpátaljai tanulmányútról	332	<i>Pápai Gábor:</i> A pillésszentlászlói töpörtyűs pogácsa	274
<i>Dr. Madas Katalin:</i> Zöldterületek eszmei értékének meghatározása	213	<i>Pápai Gábor:</i> Beszélgetés Czebei Sándorral, a FAGOSZ elnökeivel	323
<i>Dr. Majer Antal:</i> Késői bécusi Babos Imréről	373	<i>Pápai Gábor:</i> Székelyföld vendégei voltunk	335
<i>Magyar Lajos:</i> A gyökérrontó talpó okozta fertőzés ökológiai tényezőinek vizsgálata a Duna-Tisza közén	109	<i>Pápai Gábor:</i> A szerelmes százsorszép	380
<i>Markovics Tibor:</i> Néhány észrevétel a harsági erdőgazdasággal kapcsolatban	62	<i>Pápai Gábor:</i> Frici bácsi Józskája	381
<i>Márk Miklós:</i> Erdőgazdálkodás és vadgazdálkodás a berecki erdészeti területén	337	<i>Pápai Gábor:</i> Kaszó legjobb erdésze és erdészasszonya	383
		<i>Pápai Gábor:</i> Öpusztaszer	386
		<i>Pehtol István:</i> Mezőhegyesi vadászatok, 1946-1950. II. rész	26
		<i>Peták István:</i> A Magyar Turista Egyesület és a Pilis hegység	243
		<i>Pettko-Szandner Aladár:</i> Duna-Dráva Nemzeti Park mindenáron?	42
		<i>Dr. Pét Miklós:</i> Lázcsillapító	41
		<i>Politikai pártok elgondolása az erdőgazdálkodásról</i>	133
		<i>Rakonczay Zoltán:</i> Különvélemény	232
		<i>Rakonczay Zoltán:</i> Nyílt levél Szalóky Tibornak	349
		<i>Reményik Sándor:</i> Romon virág	239
		<i>Reményik László:</i> Haragszomrád (?)	53
		<i>Reményik László:</i> A szarvasirtás ellen	54
		<i>Reményik László:</i> Becsapós dolog	235
		<i>Reményik László:</i> „Kinek a felelőssége?”	298
		<i>Dr. Rédey Károly:</i> A téher nyár természetének fejlesztési lehetőségei a Duna-Tisza közti bomokháton	72

<i>Dr. Rédey Károly:</i> Szelektált akácfajták termesztési kísérletei	358	<i>Varga Béla:</i> Kárpótlási sláger – hamis hangokkal	7
<i>Salamon Ferenc:</i> Erdei gazdálkodás Ikapalván	342	<i>Varga Béla:</i> A vadászati törvényalkotás előkészítéséről	82
<i>Schalkház Lipót:</i> A természetjáró tízparancsolatai	81	<i>Varga Béla:</i> Az erdőbirtokossági társulatok „feltámasztása”	168
<i>Schalkház Lipót:</i> Nevem variációi	163	<i>Dr. Várhegyi István:</i> Az MTA-VEAB Mező- és Erdőgazdálkodási Munkabizottság hároméves munkájáról	79
<i>Schalkház Lipót:</i> Az erdészeti kultúrmozgalmak emléke	246	<i>Dr. Vicze Ernő:</i> Az erdész-vadász ellentét	313
<i>Schmotzer András:</i> Megnyitja a dobogókői vándorgyűlést	258	<i>Vig Péter:</i> Erdeink jövője és a klímaváltozás	17
<i>Schmotzer András:</i> Zárszó a vándorgyűlésen	273	<i>Dr. S. Wocher:</i> Német szakvélemény	8
<i>Sepsi Béla:</i> A zirci fátzsem három gazdasági kultúra eredménye	57	<i>Elhangzott a rádió OXIGÉN c. műsorában (Sarkadi Péter és Hangel Györgyi riportja)</i>	233
<i>Dr. Somogyi Zoltán:</i> A kanadai „Modell erdő”-program	176	<i>...: A beregi tájegység vízháztartásának változásai, ezek ökológiai hatása</i>	247
<i>Dr. Somogyi Zoltán:</i> Hogyan lehet mérni a tartamosságát?	362		
<i>Sóder Márton:</i> A természet jobban tudja	51	Különfélék	
<i>Sóder Márton:</i> Az erdész... a bivatásos... az ökológus... és a „zöld”	218	<i>A svéd államerdőszet</i>	9
<i>Spiegel János:</i> Magánterület, belépni tilos?	80	<i>Ülést tartott a MOSZ Erdészeti Orsz. Választmánya</i>	10
<i>Stingl, Helmut:</i> Európában át kell térni a konstruktív fapépítésre	167	<i>Az 1975. évi német erdőtüzvény</i>	10
		<i>Az 1975. évi német erdőtüzvény</i>	11
<i>Szabados János:</i> Észrevételek dr. Czerny Károly cikkéhez	292	<i>Az erdőbirtokossági társulatokról</i>	16
<i>Dr. Szabó János:</i> „Az erdőbirtokossági társulatokról” törvény	129	<i>Gombagyűjtőláz golyózáporban (Dr. Szodfridt I.)</i>	17
<i>Szabó Lajos:</i> Sünit-lábor Ivánkában	49	<i>A matematikát korán kezdték el alkalmazni (Bán I.)</i>	18
<i>Szedlák Tamás:</i> Átmérőcsoportos fokozatos felújítás bükökben	356	<i>Tiszafakivonat a rák ellen (Bidló A.)</i>	20
<i>Szemerey Tamásné, dr. Trasser György:</i> A mezészes hatása a talajfaunára	75	<i>Sváj jelentés főmunkatársáról (Dr. Molnár S.)</i>	21
<i>Dr. Szendrői László:</i> Természetszerű erdőgazdálkodás, vagy energiaerdők	151	<i>A környezeti változások hatása a talaj élővilágára (Szemerey T.-né)</i>	22
<i>Dr. Szendrői László:</i> Karóval vártak, nem virággal	330	<i>EF és LF gyérítésekének pénzügyileg optimális modellje (Szemerey T.-né)</i>	24
<i>Sz. né dr. Koren Eszter, dr. Kalmár János:</i> Egy észak-erdélyi terepbejárás tanulságai	328	<i>Diótermesztés Nagy-Britanniában (Bidló A.)</i>	25
<i>Dr. Szodfridt István:</i> Kiegészítő javaslat az erdészeti termőhely-értékeléshez	77	<i>HOLZ-HANDWERK sajtótájékoztató</i>	25
<i>Dr. Szodfridt István:</i> Rekviem egy gépkocsivezetőért	193	<i>Vegyít gondjainkba a turistaházakat (Bognár M.)</i>	26
<i>Dr. Szodfridt István:</i> Az „Erdő és klíma” konferencia állásfoglalása	312	<i>A pannonhalmi emlékmű helyreállítása</i>	29
<i>Dr. Szodfridt István:</i> Néhány szó a stincinéről	382	<i>Az albániai erdők végete (World Watch)</i>	29
<i>Szőnyi János:</i> A természetszerű erdőgazdálkodás a MEFAG-nál	12	<i>Sváj új erdőtüzvénye (Jérôme R.)</i>	29
		<i>A.J. Coombes: Fák (Dr. Bartha D.)</i>	31
<i>Telegy Pál:</i> A fenntartható erdészeti kérdései a magán-erdőgazdálkodásban	65	<i>The Ecology of Mixed-Species Stands of Trees (Dr. Csóka Gy.)</i>	31
<i>Tesch Tamás:</i> Gyorstalpaló erdészszakember-képzés?	150	<i>Az erdő vártalan fejlődése egy vihárokárosított területen (Bidló A.)</i>	33
<i>Teszty Károly:</i> A természetvédelem és az erdőgazdálkodás viszonya a Börzsönyben	114	<i>Tisztelt Híbbey Úr! (Dr. Szitás J.)</i>	34
<i>Teszty Károly:</i> Drégelyvár...	115	<i>Tisztelt dr. Szitás Úr! (Híbbey A.)</i>	34
<i>Dr. Tibay György:</i> Országos vadgazdálkodási előadássorozat	313	<i>A fák állékonyága (Bidló A.)</i>	37
<i>Tokody Mihály:</i> Az erdész egyenruhája	88	<i>Kandidatúsi értekezés nyilvános vitája (Dr. Héjji B.)</i>	37
<i>Dr. Tompa Károly:</i> Az erdőgazdálkodás átalakulásának hatása az erdészeti felsőoktatásra	35	<i>Fűzshággal végzett ősi faültetés (Abonyi I.)</i>	45
<i>Dr. Tompa Károly:</i> Kisbácson üzenet	338	<i>A trágyázás hatása az EF fájának minőségére (Jakab J.)</i>	45
<i>Dr. Tóth János:</i> A francia erdészeti privatizálása	344	<i>„Öserdő” rezervátumok fenntartása (Jérôme R.)</i>	47
<i>Török Imre György:</i> A hullámtéri erdőgazdálkodás és a természetvédelem I.	154	<i>Eritrea: A semmiből a megújulás felé (Alishum A.)</i>	48
<i>Török Imre György:</i> A hullámtéri erdőgazdálkodás és a természetvédelem II.	184	<i>A mohák, mint a környezetkárosítás jelzője (Bidló A.)</i>	48
<i>Török Imre György:</i> A hullámtéri erdőgazdálkodás és a természetvédelem III.	215	<i>Kemény támadást indított a WWF Ausztria erdőgazdálkodása ellen (Jérôme R.)</i>	49
<i>Trzesniowski Anton:</i> Mit szolgál az erdőfelújítás Ausztriában?	230	<i>Erdészeti tudományok csúcs (Jérôme R.)</i>	51
<i>Tunkel Tamás:</i> Fakitermelés – saját zsebre	194	<i>Kálnok ünnepe (Dr. Tompa K.)</i>	56
		<i>Erdészeket az Országgyűlésbe! (OEE Elnökség)</i>	59
		<i>A Somogyi EFAG átalakulása</i>	62
		<i>Kemény érdeklődések a Magas-Táirért (Jérôme R.)</i>	66
		<i>Petición az állami erdők fennmaradásáért</i>	67
		<i>Erdészeket a parlamentbe (Szerk.)</i>	69
		<i>A Heterobasidion károsító és az oxigénellátottság (Kovácsné, L. I.)</i>	69
		<i>Meddig sarjantathatjuk az akácot? (Dr. Molnár S.)</i>	72
		<i>Dr. Molnár S. Josef Umfachs-díjas</i>	73
		<i>Alexis Scamoni professzor emlékezete (Dr. Szodfridt I.)</i>	86
		<i>Vége a tigriseknek? (R. Kovács G.)</i>	90
		<i>Milyen lesz Európa hegyvidékeinek jövője? (Dr. Kovács G.)</i>	91

Dr	A piacgazdaságra való áttérés (Jérôme R.)	99	Homogén vagy heterogén méretek az erdőn? (Jakab J.)	20
Jé	Az OEE elnökségének észrevétele az államtitkári sajtótájékoztatóról	101	Talaj-előkezelések hatása... (Alyshum A.)	20
Jé	A dolomit és a bazalt is alkalmas meliorációra (Bidló A.)	106	Erdők üvegházhatás hátrányainak... (Göbölös P.)	20
Jé	Erdészeket a parlamentbe (Szerk.)	108	Egész Európára kiterjedő munkáját... (Jérôme R.)	20
Jé	A gyérítés és a nitrogéntrágyázás hatása (Jakab J.)	108	A természeteszhez közelítő erdőgazdálkodás (Jérôme R.)	21
Jé	A gyöngyvirág a fluoridos légszennyezés indikátora (Dr. Szodfridt I.)	108	Kinek a felelőssége? (Aradi L.)	21
Jé	Cserhát	113	97 égőgyertyás tortával (Jérôme R.)	21
Jé	Vukelic: A Felső-Rajna folyami árterületének... (Abonyi I.)	116	Az erdő és a fa a vallásokban (Dr. Szodfridt I.)	24
Jé	A szilek megmentésére mozgalmat... (Jérôme R.)	116	Az erdő a képzőművészetben (Bidló A.)	24
Jé	Tovább romlik a német erdők állapota (Agra-Europe - Napi)	116	The conversation management... (Dr. Csóka Gy.)	24
Je	Nyugalomba vonult H. Habersatter (Jérôme R.)	117	A négy év fontosabb történései	24
	Tisztelet Főszervező Úr! (Kiss I.)	120	Az erdő állja (Reményik S.)	24
	Historia est magistra vitae (Emlékbizottság)	120	OEE Schmotzer András úr részére (Dr. Lakos L.)	24
Dr	Kisebbségi költségű a tölgy természetes felújítása (Bidló A.)	123	Báthori I. szülő barlangja előtt (Reményik S.)	24
Ka	Bécs első nagytüzű hősi ömlését... (Jérôme R.)	131	„Zöld asztaltársaságok” (Jérôme R.)	24
Ka	„Zöld jelentés”-ben tárta fel helyzetét Szlovákia erdészete (Jérôme R.)	132	Sajátosságok Thüringia új erdőtervényében (Jérôme R.)	24
Ka	Ember az Erdőért Alapítvány felhívása (Dauner M.)	138	A szállítás eszméje (Jérôme R.)	24
Ka	Magánerdő-gazdálkodás – nyugati módra (Jérôme R.)	142	Arccal a kisbirtok felé (Jérôme R.)	24
Ka	Sajtóanyag. ÁV Rt. Erdőgazdasági portfólio tájékoztató	143	A Bundeswehr katonái a szüboarak ellen (Bidló A.)	24
Ke	Svédországban életbe lépett új erdőtervény (Jérôme R.)	144	Talajvizsgálatok az erdővédelmi észlelések céljára (Szemeray T.-né)	24
Ke	Ritkábban előforduló, nemes lombosainkkal... (Jérôme R.)	147	Norvég kutatók vegyeskorú és egykorú faállományok vizsgálatát végezték el (Jakab J.)	24
Ki	Az erdőtalajok öntözésének hatása (Dr. Kovács G.)	147	Miként nyugaton (Jérôme R.)	24
Ko	Az erdők szerepe a vízkészlet-gazdálkodásban (Moskovits P.)	152	Hidregvízügyi Hidrometeorológiai Mérésiállomás 1993 évi adatai	24
Dr	Magad uram, ha... nincsen szolgád (Jérôme R.)	153	Pusztaulói tölgyek (Jérôme R.)	24
Ko	A négyévente esedékes INTERFORST '94 (Jérôme R., Pápai G.)	155	Reálértelmezés Egyeztető Tanács megalakulása	24
Ko	Lézerrelvizsgáló állományfelvételről (Jérôme R.)	156	Hamisítvány-e a Stradivari-örökség? (Jérôme R.)	24
Dr	A krampampuli (Kovács I.)	156	Vadont (Wildlife) az erdőbe! (Jérôme R.)	24
Dr	No comment! (Apátóczy L.)	158	A teljesen gépesített fakitermelés (Jérôme R.)	24
Dr	Meghívó a Dörögdi-medence polgárainak	162	Erdészeti nyomtatványbörze (Tokodi M.)	24
Dr	Takarekossági intézkedésekre kényszerít (Jérôme R.)	167	Vadbiológia 1990–1993 (Csányi S.)	24
Dr	Az erdőgazdálkodás egymagában – gazdaságatlan (Jérôme R.)	168	Borhidi A.: A magyar flóra szociális magatartástípusai (Dr. Szodfridt I.)	24
Dr	A lucfenyő zöldnyesése (Bidló A.)	169	Klimaváltozások és az erdő (Vég P.)	24
Dr	„LAZÁN”, mi több „LAZÁBBAN” (Reményik L.)	171	A páfrányfenyő élő fosszília Kínában	24
Kr	A meszezés hatása a talajra (Szemeray T.-né)	172	Fenyők beoltása növekedésserkentő baktériumokkal (K.-né Ligetfalusi I.)	24
KI	Egyre gyakrabban tápanyag-tünetek HF-en (Bidló A.)	176	Ultrahanggal kullancs ellen (Dr. Szodfridt I.)	24
KI	Fa alakú pillangósok szerepe az agroerdőgazdálkodásban (Szemeray T.-né)	177	Japán... (Jérôme R.)	24
KI	Évi erdőtüntések mértéke a trópusokon (Szemeray T.-né)	179	Szakcsertő erdőgazdaság Thüringia új erdőtervényében (Jérôme R.)	24
Ku	Kató Ferenc professzor nyugdíjba vonul (Dr. Szodfridt I.)	180	Norvégiának... (Török O.)	24
Lu	Az agro-erdőgazdálkodás kiterjesztése Afrikában (Alyshum A.)	182	A szálalás visszalértéktől ünneplik (Jérôme R.)	24
Lu	Lengyelország erdőtüntése (Jérôme R.)	183	Ausztria legnagyobb méretű széke (Dr. Kovács G.)	24
Dr	Az erdővagyon értékelés (Reményik L.)	186	Szeptember közepén (Pápai G.)	24
Dr	Erdőgazdasági rendezésben (Jérôme R.)	186	Erdészeti szaporítóanyag irányárak	24
Dr	Változott a vadászok szemlélete (Jérôme R.)	188	Karácsonyra javasolt termelői ára	24
Dr	Svédország erdeiben (Jérôme R.)	192	Keresik a nagy csemekéket (Jérôme R.)	24
Dr	Kaurifenyő Új-Zéland leghíresebb faja (Jérôme R.)	192	Erdészettörténeti Közlemények XII. 1944 (Jérôme R.)	24
Ma	Köszönet érte (Reményik L.)	194	Pannónia dícsérete (Bidló A.)	24
Ma	Schmidt Gábor: Rügyatlász (Dr. Bartha D.)	195	Az erdőművelés eberswalde iskolája (Jérôme R.)	24
Ma	Az erdőgazdálkodás gazdaságosságának új értelmezése (Jérôme R.)	198	Ökológiai erdőművelést (Jérôme R.)	24
Ma	Portugália erdőgazdasága (Dr. Szodfridt I.)	199	Mi hat leginkább az erdők növekedésére (Jakab J.)	24
Ma	Tölgyshanggal való felújítás gazdaságossága (Jérôme R.)	201	Nemes nyárasok trágyázása (Dr. Szodfridt I.)	24
Ma	Az erdők szerepe a kisvízügytől... (Dr. Szodfridt I.)	202	Az erdőknek, az erdő- és fagazdálkodásnak (Jérôme R.)	24
			A somogyi erdőkért (Dietrich M.)	24
			Műszaki napok (Dietrich M., dr. Horváth B., Káldy J.)	24
			A magánerdők eredményes üzemeltetési irányelveit (Jérôme R.)	24
			Bolyai Farkas az erdőgazdálkodásról (Kintses J.)	24
			Erdészeti Közlemények XIII.	24
			Az erdészeti rovarok (Dr. Csóka Gy.)	24
			Az erdőből jöttünk (Béres M.)	24
			Vadászati sznya (Páll E.)	24

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1994.
JANUÁR

CXXIX. évfolyam

A tartalomból

Tisztelgés a ravatal előtt

1. oldal

*Az Országgyűlés 154 szavazattal, 48
ellenében, 44 tartózkodás mellett az önálló
indítványt napirendjére tűzte*

5. oldal

*Tévesnek tartom a természetvédelem
elgondolásait, hogy a nemzeti parkokban
és más természet- és tájvédelmi területeken
a jövőben már nem az erdészeti igazgatás,
vagy egyéb, vadászat gyakorlására
jogosultak vadászhatnak, hanem a
természetvédelmi igazgatás személyzete.*

8. oldal

Francia kapcsolatok

21. oldal

Foglalkozunk-e eleget az ifjúsággal?

28. oldal

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata

CXXIX. évfolyam 1. szám

(1994. január)

HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. **Tagjai:** Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Kárpáti László, Kertész József, Kovács Gábor, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, Sántha Antal dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Wisnovszky Károly.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon: 201-7737

Fax: 201-7737

Felelős kiadó: dr. Lelkes Lajos

Kiadóhivatal: 1165 Budapest,
Koronafűrt u. 44.

Telefon: 201-7737

Nyomdai munkák: Pilisi Állami Parkerdőgazdaság nyomdaüzeme, Budakeszi. Felelős vezető: Borsi Rudolfné

A kézirat lezárva: 1993. december 20.

Terjeszti: a Magyar Posta. Elfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 30,- Ft. Elfizetés fél évre: 180,- Ft, egész évre: 360,- Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.

Az évi előfizetés ára: 10 USD.

СОДЕРЖАНИЕ	
Г.Мошони: Натуралистическое лесное хозяйство с точки зрения лесотаксатора	II
Я.Сени: Ведение натуралистического лесного хозяйства в Бараня	12
И.Капуши: Возобновление биологических основ выращивания белой акации	14
М.Костка: Строительство лесных дорог на песчаных почвах	23

TARTALOM

Tisztelgés a ravatal előtt

1

ERDÉSZETI POLITIKA

Tájékoztató az 1992. évi erdőállomány-gazdálkodásról	2
Parlament hírek	4
Dr. Kovács Mátyás: Állásfoglalás	6
Varga Béla: Kárpótlási sláger – hamis hangokkal	7
Dr. S. Wocher: Német szakvélemény...	8
Medve Imola: Erdők és emberek	9
MOSZ állásfoglalás	10

TÁJAI ERDŐGAZDÁLKODÁS – BARANYA

Mosonyi Géza: Természetszerű erdőgazdálkodás az erdőrendező oldaláról	11
Szönyi János: A természetszerű erdőgazdálkodás gyakorlata a MEFAG-nál	12

ERDÉSZETI KUTATÁS

Dr. Kapusi Imre: Az akáctermesztés biológiai alapjainak megújítása	14
Vig Péter: Erdeink jövője és a klímaváltozás	17
Führer, Hans-Werner: Egy középhegységi bükkös erdei vízgőjtető légköri terhelése...	19
Barna Tamás – dr. Tóth János: Az EFE és az ERTI francia kapcsolatai	21

ERDŐFELTÁRÁS

Dr. Koszta Miklós: Homoki erdőterületek feltáró útjainak pályaszerkezete	23
--	----

A HÓNAP KÉRDÉSE

Molnár György: Bemutatkozik a magyarországi 4H Klubok Szövetsége	28
--	----

ERDŐKERÜLŐBEN

Pechtol István: Mezőhegyesi vadászatok II. rész	26
Pápai Gábor: Micsidi	30

KÖNYVESPOLC	31
--------------------	----

EGYESÜLETI HÍREK

INHALT

Mosonyi, G.: Naturnahe Forstwirtschaft seitens dem Forsteinrichters	11
Szönyi, J.: Naturnahe Forstwirtschaft im Gebiet Baranya	12
Dr. Kapusi, I.: Erneuerung der biologischen Gründe vom Robinienzucht	14
Dr. Koszta, M.: Fahrgerippe der Waldstrassen sandiger Waldböden	23

CONTENTS

Mosonyi, G.: Natural silviculture from the standpoint of a forest inventor	11
Szönyi, J.: Natural silviculture in Baranya	12
Kapusi, I.: Renew the biological basis of the Black locust silviculture	14

Tisztelgés a ravatal előtt

Délelőtt tíz óra körül kaptuk a hírt az FM Erdészeti Hivatalától: Egy kisebb erdész csoportnak lehetősége van arra, hogy testületileg tisztelgjenek a ravatal előtt az erdész társadalom azon tagjai nevében, akik szertették, tisztelték, becsülték Antall József miniszterelnök urat.

Azonnal egyenruhát öltöttünk Budapesten, Kecskeméten, Székesfehérvárott, Tatabányán, Visegrádon, majd nem sokkal dél után találkoztunk az FM Erdészeti Hivatalában, majd átvonultunk a Parlamenthez.

Mivel a szervezőt nem találtuk meg, a legtermészetesebb módon beálltunk a várakozók egyik sorába. Döbbenetes volt a fegyelem, a türelem, a légkör. Irodalomban járatos egyesületi alelnökünk rövidesen már idézte is József Attilát: „Gyönyörű képességünk a rend...”

Óránként hatvan méteres sebességgel haladtunk előre. Bő két órás sorbanállás után találtak meg bennünket a szervezők. A Parlament legfelső emeletéről hosszú ideig pásztázták a sorokat, mire feltűnt nekik a zöld kabátos csoportunk.

Mindegyikünk névre szóló belépőt kapott. Egy szobában levetettük a kabátokat. Bal karunkra fekete karszalagot tűztünk fel.

Rövidesen értesítést kaptunk, hogy vonuljunk a ravatal közelébe.

A kondoleáló sorral szemben álltunk fel a kupolacsarnokban. Suttogó szavak megállították a tisztelgők sorát. Néhány másodpercig mozdulatlanra vált minden, majd tizenöt egyenruhás erdész kettes oszlopban vonult a ravatal elé. Egyetlen vezényszó sem hangzott el, mégis egyszerre történt minden: Menetoszlop állj! Jobbra át! Fővetés. Főhajítás. Jobbra át! Oszlop indulj!

Azon az útvonalon vonultunk ki, amelyiken jöttünk.

Nem tudom leírni, hogy számomra milyen élmény volt mindez. Áthatott minden, ami tiszta és nemes. Nem voltam egyedül ezzel az érzéssel.

Hazafelé felvetődött, hogy milyen színű lepel volt a koporsón.

– Zöldes volt – mondta kollégám.

– Fehér volt – állítottam én.

A televízióban láttam később, hogy piros-fehér-zöld volt. Nem is lehetett más...

Báno László

Tájékoztató az 1992. évi erdőállomány-gazdálkodásról

Kivonatos közlés az FM Erdészeti Hivatalában dr. Balázs István, Baráossy Gábor, Beró Csaba, Holdampf Gyula, Horváthné Sándor Erzsébet, Merkel Gábor, Ösz Előd és dr. Rada Antal által összeállított értékelésből.

Az erdőterv szerinti erdőállomány-gazdálkodás 1992. évi helyzetéről az összefoglaló értékelés az előző éveknek megfelelően az erdőfelügyelőségek jelentései alapján készült. A beszámoló szerkezete is egyezik az előző évek hasonló felépítésével.

Térületi adatok

Az adatok szerint 1992. december 31-én az erdőgazdálkodás alá vont terület 1 849 474 ha volt. Az erdőtervvel rendelkező és faállománnyal borított 1 695 855 ha, az egyéb terület pedig 120 840 ha. A fásítások területe 32 779 ha. Az erdővel rendelkező és faállománnyal borított terület és fakészlet szektoronkénti megoszlása:

	Terület, %	Fakészlet, millió m ³
Állami erdőgazdaságok	61,7	210,6
Állami gazdaságok	4,8	7,9
Vízügy	0,6	1,4
Egyéb állami	1,2	2,6
Termelőszövetkezetek	31,1	69,5
Erdőhírtokos és magán	0,6	2,1
Összesen:	100,0	294,1

Az erdőterület rendeltetés szerinti megoszlása: gazdasági 1 375 043 ha, védelmi 241 061 ha, közjóléti 45 211 ha, egyéb 34 540 ha. A tulajdoni és kezelői viszonyok változásairól, a szövetkezetek átalakulásáról és a kárpótlás helyzetéről a beszámoló lezárásakor nem állt rendelkezésre összesítő adat.

Erdőművelés

A szaporítóanyag-termelés alapvető feladata a jelenleg közel 40 ezer ha mesterséges első kivitelű erdősítés és pótlás anyagszükségletének ellátása. A legfontosabb magvak begyűjtése, vetése és az év végi készletek a következők szerint alakultak. Kocsányos tölgyfajokról 236,7 t, kocsánytalan tölgyből 109,8 t, bükkfából 3,2 t, akácmagból 6,4 t volt a begyűjtés. A csemetetermelés 1992-ben 208 millió darabot tett ki több mint 3200 ha bruttó csemetekerti alapterületen. Csemetehiány mutatkozott a tölgyekből, a cserből. Főleg volt egyéb kemény lombból, égerből, lucfenyőből. Összességében az alakuló piaci viszonyok előretérése jellemezte a szaporítóanyag-gazdálkodásban a helyzetet.

Erdőfelújítási kötelezettség 19 340 ha keletkezett a nap-tári évben, az előző tíz év átlagánál 2182 ha-ral kevesebb. Az erdőfelújítás és az erdőfelújítást pótló telepítés első kivitelének tenyésztési éves teljesítése 19 981 ha, amely a keletkezett kötelezettség 103%-a. Messze elmarad az előző év teljesítményétől. A befejezett erdőfelújítás és erdőfelújítást pótló telepítés tenyésztési éves teljesítése 17 709 ha, amely a keletkezett kötelezettségnek 98%-a. Mivel ezt a szerény teljesítést továbbra is beágyékolja a megelőző évek elmaradása a befejezésben, az 1992. évben ismét tavolabb kerülünk az egyensúly helyreállításától. Az egyensúlyi helyzet kialakítása érdekében a következő években a befejezett erdősítések területének fokozatosan el kell érni, majd meg kellene haladnia a 23 ezer ha-t.

Az előző év tényezőihez viszonyítva nincsen eltérés a fafajcsoportok arányában. A tölgy 27%-os aránya még mindig a legmagasabb a sikeres erdősült területeken. Ennek alapján elvárható lenne, hogy a tölgy a befejezett erdősítésekben az 1992. évi 11%-ot jóval meghaladó mértékben legyen képviselve, még annak figyelembevételével is, hogy az átfutási ideje a kezdéstől a befejezésig egyike a leghosszabbaknak. A tölgy-célállományok befejezését továbbra is leginkább a vadkár károsítja, valamint az ápolások időnkénti elhanyagolása. Tény, hogy a vad számból nehezen nő ki, s ezért a károsítás is hosszabb ideig tart, mint a gyorsan növekvő fafajok esetében. Az erdő- és vadgazdálkodás egyensúlyának a megteremtése (elsősorban a túlszaporodott nagyvadállomány tervszerű, de radikális aszaltása révén), valamint az ápolások következetes és időben való elvégzése sokat javítana a helyzeten. A túlszaporodott nagyvadállomány miatt továbbra is költséges vadkárelhárító kerítések építésével kell biztosítani a legjobb termőhelyeken lévő értékes tölgyesek sikeres felújítását.

Az átfutási idő a befejezésig 1992-ben 6,5 év, számottevően nem változott, habár a legutóbbi évekhez képest két tizeddel romlott.

Összefoglalásként megállapítható, hogy az erdőfelújítás első kivételével a megelőző öt év eredményeként némi kedvező változás volt tapasztalható, s alapvető feladat lett volna ennek megtartása. Az erdőfelújítások befejezésében az eddigi tevékenység távolról sem elegendő az egyensúly helyreállítására, ezért a befejezésben elmaradó gazdálkodóknak a következő években nagy erőfeszítéseket kellene tenni. Így a befejezési ütem elfogadható szintre történő emelése automatikusan magával hozná a hátralek csökkentését és a kötelezettség alá vont terület növekedésének megállítását, később annak mérséklését is. Ha mindez minőségi munkával is párosulna, akkor az erdőfelújítás egyértelműen szolgálna a szakszerű erdőállomány-, illetve erdővagyon-gazdálkodást.

Az Erdőfenntartási Alap működését a törvényi szabályozás hiánya, az erdő tulajdonlását érintő változások, a gazdasági recesszió összegező negatív hatásai az 1992. évben csaknem lehetetlenné tette. A lehetséges 8,3 millió bruttó fakitermelés csupán 6,6 millió m³-ben teljesült, s ez 600-800 millió Ft járulékkiesést jelentett. Ezt a járulék emelésével nem lehetett kompenzálni, mivel ezt nem ismeri el a piac, de jogszabályi lehetőség sem volt rá.

Az erdő egészségügyi állapotának felmérését az erdővédelem komplex rendszere alapján végeztük 1992-ben is. A magyar erdőgazdálkodást legérzékenyebben érintő ún. tölgy-pusztulás egyértelműen még nem ítéltető meg. A kocsánytalan és kocsányos tölgy vonatkozásában egyértelműen bebizonyosodott, hogy a pusztulás kiváltó oka Magyarországon

nem elsősorban a „savas eső”, hanem olyan sokfényűzős kárláncolat kialakulása, amelynek meghatározó eleme az évtizedes aszály. A kocsányos tölgyállományok kedvezőtlenebb állapotban és veszélyeztetettségben helyezték el, mint a kocsánytalan tölgyesek. Bükkösein állapota jobb, mint a tölgyeseké, függetlenül attól, hogy az 1991-es adatokhoz viszonyítva romlás tapasztalható az aszálynak köszönhetően. Lucfenyő esetében a különböző szűkárókat, erdeifenyő és feketefenyő esetében a szűkárók mellett a tűvörösödést kell megemlíteni.

Valamennyi erdőállomány vonatkozásában az abiotikus károk közül legnagyobb kártételt az aszály jelentette, az 1991. évi 3801 ha-ral szemben 8762 ha-on pusztított. Egyéb abiotikus kár kiemelkedő mértékben nem volt. A biotikus károk közül legnagyobb a vadkár, ezen belül a minőségi és a hántáskár.

Erdőtelepítésre a hosszú távú (1991-2000) kormányhatározat eredetileg tervezte 1992. évi 892 millió Ft-os előirányzatától eltérően csak 650 millió Ft beruházási keret állt rendelkezésre. Ebből 7500 ha első kivételű erdősítés megvalósítását terveztük, s lett belőle 7138 ha, legnagyobb-részi a termelőszövetkezetekben (5241 ha) és az állami gazdaságokban (1210 ha).

Az első kivételű erdőtelepítésekben sajnálatos módon csökkent a tölgy területaránya. Csökkent a hazai nyárakkal és fenyővel erdősített területek aránya is, ezzel szemben jelentősen növekedett az akác és nemcsak nyárak területaránya. A fajaj-arányokban az őshonos fajok rovására terjeszkedő akác visszaszorítása feltétlenül sürgős intézkedéseket igényel. Az ápolásoknak az elmúlt években való visszaesése sok helyen rontotta az eredményességet. Ez a kedvezőtlen tendencia szükségessé teszi a közeljövőben a támogatási egységarak emelését.

Az egy ha befajezett erdőtelepítésre eső munkaráfordítás 1,6 ha, a befajezéshez szükséges átfutási idő 4,6 év. Az erdőtelepítési hátralékok mennyisége sajnos évek óta emelkedik, a növekedés fő oka a különböző károsítás, elsősorban a vadkárosítás.

A befajezett erdősítések ápolásának évek óta közel állandó mennyisége 1992-ben várhatóan több mint 30%-os mértékben csökkent. A legnagyobb mértékű csökkenés a termelőszövetkezetekben történt. Befajezett erdősítések öt éves felülvizsgálata 1992. évben 17 530 ha erdőfelújításban és 6895 ha erdőtelepítésben folyt. A felülvizsgált területek 97% kielégítő fejlődésű volt. A visszaléptetett erdősítés értéke sajnos ez évben is tovább emelkedett és meghaladta az 50 millió Ft-ot. A vadkár miatti visszaléptetés a Balaton-felvidéki (74,3 ha), a Somogyi (57,3 ha) és a Zalai EFAG-nál (25,8 ha), valamint a Szombathelyi AEG-nél (46,6 ha) történt.

Fakitermelés

Az erdőgazdálkodók 1992. évben 87 ezer ha erdőterületen, az erdőterületi lehetőség 83%-án végeztek fahasználati tevékenységet. A kitermelt összes bruttó fatérfogat 6590 ezer m³ (79%), amely az előző évekhez képest további csökkenést jelent. Az erdőállomány-gazdálkodási tervek lehetőségeit egyáltalán nem használják ki. A tartalékok területben és fatérfogatban egyaránt tovább növekedtek. Állandósult a fatérfogat-megtakarítás az erdőgazdasági szektorban (87%),

tovább folytatódott a kitermelés csökkenése a szövetkezeteknél (50%). A visszaesés oka a tulajdonviszony rendezetlensége, amelyhez a piaci helyzet stagnálása párosul. Egyes térségekben voltak túlhasználatok, de ez pusztuló faállományok termelési kényszeréből adódott.

Tízütás 33 eha erdőterületi lehetőségben belül 27,5 eha-on történt. Az erdőterületek besorolása a feladatok sürgőssége szerint, az elvégzett általában jó minőségű. Az előző évről áthúzódókat a gazdálkodók elvégezték.

Törzskiválasztó gyérítés 25,8 eha erdőterületi lehetőség 20,8 eha területen, arányos fatérfogattal történt. Az elmúlt évhez képest romlott a teljesítés, főleg az állami gazdasági és a termelőszövetkezeti szektorban.

Növekedésközpont gyérítés 17,2 eha erdőterületi lehetőség 14,9 eha területen történt. Az erdőgazdaságoknál a területi teljesítést meghaladja a bruttó fakitermelés. Ennek mértéke az előző évekhez viszonyítottan csökkenő tendenciájú, de több helyen az erdőfelügyeleti átvétel határán mozog.

Véghasználat 25,9 eha-on 6191 cm³ fatérfogat erdőterületi lehetőséggel 19,3 eha-on 4512 cm³ fatérfogattal teljesítettek az erdőgazdálkodók. A főbb fajfajcsoportokat vizsgálva megállapítható, hogy az 1981-1990. évek közötti nyár és fenyő túltermelés megszűnt. Cserből és bükkből a lehetőségek közel háromnegyede, míg tölgyből és akácból a lehetőség alatt realizálódott a kitermelés. A kitermelt faanyag felkészítése, hasznosítása az előző évhez képest javult. Az összes apadék 20,1-ről 18,9%-ra csökkent, míg a rendkívüli apadék változatlanul 9%. Egészségügyi termelés címen 283 cm³ került kitermelésre, ez némi növekedést jelent.

Összefoglalva:

- A fakitermelés alakulását igen jelentősen befolyásolja a tulajdonviszonyok rendezetlensége és a piaci helyzet.
- A fakitermelés szakmai színvonalában némi javulás érezhető.
- A nevelőágások, az éves tervek szerint, kielégítő minőségben történtek.
- Újból növekedett az egészségügyi termelés.
- Növekedett az engedély nélküli fakitermelések száma.

Összefoglaló

Az elemzés egyértelműen bizonyítja, hogy a szakszerű, tartamos erdőgazdálkodás stabilitását a következő években az eddigieknél következetesebben kell biztosítani. Az elmúlt években a kedvezőtlen tendenciák változatlanul erősödtek. A szakmai hiányosságokat erősítették a társadalmi-gazdasági átalakulásból eredő bizonytalanságok, a gazdálkodók pénzügyi helyzetének romlása, a lassan rendeződő tulajdonosváltások, az erdőfenntartás finanszírozási problémái, az erdőtervezés és -felügyelet erkölcsi súlyának és anyagi helyzetének elhanyagolása. Mindez intő jel arra, hogy az erdő védelmére, az erdővagyon megőrzésére és fejlesztésére következetes és megújított erdőszeti politikára és erdőtervezésre támaszkodva, az erdőfelügyelet által hatékonyan ellenőrzött erdőterületi gazdálkodás betartásával, az állami-társadalmi érdekeknek megfelelő, egységes szemléletű irányítással, szervezeti és gazdasági stabilitással, a pillanatnyi ellenérdekek kivedésével lehet fenntartani, s ez nem csak az ágazat, hanem az egész társadalom érdeke.

Kivonatolta: Jérôme René

Decembéri számunkban közöltük *Ilkei Csaba* képviselő úr kérdését, melyet az Országgyűlésen tett fel a privatizációval foglalkozó tárca nélküli miniszternek, *dr. Szabó Tamás*nak. A kérdés feltevését megelőző héten *Bereczki Vilmos* független képviselő terjesztett elő önálló indítványt.

ELNÖK: Bereczki Vilmos független képviselőtársunk sürgős tárgyalást kérve önálló indítványt nyújtott be az ország állami erdőterületei elidegenítésének ideiglenes korlátozásáról 13 505-ös számon. Az előterjesztést kézhez kapták képviselőtársaim. Megkérdezem Bereczki képviselő urat, kíván-e röviden szólni. (*Bereczki Vilmos: Igen.*) Tessék, a képviselő urat illeti a szó.

BERECKI VILMOS (független): Elnök Úr! Tisztelt Ház! Népszerűtlen dolog egy leszavazott törvényjavaslat után még egyszer felállni, de úgy gondolom, hogy az ügy fontossága miatt mégis javasolom a tisztelt Háznak, hogy legalább ezt fogadja el.

Sok nyugtalanságot keltett, és sok intézkedést követelt meg a természetet és a környezetünket sújtó emberi gondatlanság, figyelmetlenség és felelőtlenség. A természetre mért csapások sokszor jövétlenek. Semmilyen látszólagos gazdasági haszon nem lehet kifizetődő, ha elpusztítjuk minden emberi tevékenység alapját, az emberi lét alapfeltételét, a természetet.

Ugyanakkor nem járhatunk el felelőtlenül akkor sem, ha gazdasági intézkedéseket hozunk. A gazdasági intézkedések meghozatalakor is szem előtt kell tartani az egyéni, a csoportos, a szervezeti és társadalmi érdekeket. Természeti kincseink egyike az erdő. Világviszonylatban és európai viszonylatban is szűkülünk e kincsből. És az erdők betegsége is a környezetvédelmi csapások miatt. Hiszen Magyarország földterületének mindössze 18%-áról van szó. Minden ország félti ővja kincseit. Természetvédők és erdőtervények szabályozzák az erdőterületek hasznosítását.

Az erdőterületek jelentős része általában állami tulajdon. Magyarországon, ahol számos területen megindult a privatizáció, és e folyamatokat a parlamenti pártok mindegyike támogatja, nem lehetünk ellene annak, hogy bizonyos erdőterületek magántulajdonba vagy gazdasági társaságok tulajdonába kerüljenek. Ennek alapfeltétele, hogy az erdőgazdálkodás, a fakitermelés, a vadgazdálkodás érdekei találkozzanak az ipar, a mezőgazdaság, a közlekedés, a szállítás

érdekeivel, továbbá a lakossági, a turisztikai és üdülési érdekekkel, és semmiképpen ne kerüljenek szembe a természetvédelem érdekeivel. Minden erőszakos beavatkozás, egy érdekek megfelelően, szembekerül minden más érdekekkel, aminek káros következményei megmutatkoznak az erdőterület vélhető csökkenésében, a természetben okozott helyre nem állítható károkból és feltételezhetően hosszú távon a gazdaságban is.

Kérem tisztelt képviselőtársaimat, hogy az erdők hasznosítását és védelmét átgondolva hozzanak határozatot az erdőterületek elidegenítéséről mindaddig, amíg az erdőtervény – amelynek tervezetén tudomásom szerint az utolsó simítások készülnek – hatályossá nem válik. A moratórium eloszlathatja mindazokat az aggodalmakat, amiket pillanatnyilag az erdők elidegenítése kapcsán érezhetünk. Gátját veheti minden olyan feltételezésnek, híresztelésnek, ami a tervezett privatizációk hátterében gyanús tranzakciókat, gyanús ügyleteket vél. A moratórium soha nem a legjobb megoldás, de mindaddig jobb, mint az a rossz gyakorlat, ami a törvény hiányában terjed, és válik általánossá. Nagyon komoly fairságok történtek.

A Kormány részéről várjuk az erdőtervény-javaslatnak a benyújtását, és remélem, a törvény megnyugtatóan szabályozza majd a tulajdonviszonyokat, a gazdaságot érintő, továbbá az erdők védelmét illető kérdéseket. Köszönöm szépen. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönöm. Tisztelt Országgyűlés! A házbi-zottság korábban hozott általános érvényű állásfoglalása alapján javasolom az önálló indítvány napirendre tűzését. Határozathozatal következik. Most kérem szavazatukat. (*Szavazás.*) Köszöm.

Az Országgyűlés 111 igen, 84 nem szavazatot adott. Harmincan tartózkodtak. Az önálló indítvány nem kapta meg a szükséges többséget.

Az elutasítást követte *Ilkei* képviselő kérdése, majd megszületett az újabb indítvány:

**Jó minőségű
luc- és borovi fenyőrönkök megrendelhetők**

Szamosi Ferenc képviselővezető
1074 Budapest, Rottenbiller u. 10. II/8.
Tel/Fax: (00-36-1) 1425-423

Országgyűlési határozati javaslat

„Az Országgyűlés1993. () OGY határozata az ország állami erdőterületei elidegenítésének ideiglenes korlátozása tárgyában

Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy az ország erdőterületeinek körzérdek védelme érdekében az új erdőtervény hatálybalépéséig terjedő időre alkalossági rendeletet az állami erdőterületek elidegenítésének tilalmáról.

A megmaradt állami erdőterületek védelme és szakszerű kezelése érdekében hozza létre a 3084/1992. (II. 27.) sz. korm. határozatának megfelelően az egységes államerdészeti szervezetet.”

Indoklás

A gazdaságilag fejlett országok szakértői szerint egy országban szoros összefüggés mutatható ki az erdők nagyságának, minőségének és a gyermekek, felnőttek egészségi állapotának jellemzői között. Éppen ezért az utóbbi években folyamatosan szigorodnak az erdők fenntartásának kötelezettségei. Ausztriában, Németországban, Svédországban... szektorsemlegesen, radikálisan csökkentették a fakitermelést, s növelték a gazdálkodás állami támogatását.

A nemzetközi gyakorlat azt bizonyítja, hogy az erdőgazdálkodás gazdaságosan csak a legkedvezőbb nagyságú erdőkben (erdőrezszelekben, erdőtagokban) folytatható. A magyar erdőgazdálkodás több évtizedes munkája eredményeként az erdők többségét hasznosításának az állami tulajdonú erdők jól megfelelnek. Hazai jó adottságainkat feladni – mindenképpen visszalépést jelent.

Nincsenek megfelelő büntető szankciók a szabálytalan gazdálkodásra, ez pedig az erdők léte veszélyezteteti! Ezért tartjuk indokoltnak a jogszabályi környezet megteremtését az erdők elidegenítésére moratórium kimondását.

Budapest, 1993. november 10.

Mészáros Béla
SZDSZ

ELNÖK: Tisztelt Országgyűlés! Bereczki Vilmos független, Jávör Károly magyar demokrata fórumos, Horváth Tibor kereszténydemokrata néppárti, Mészáros Béla szabad demokrata, Boros László Magyar Szocialista Párt-beli, Pap János fiatal demokrata képviselőtársaim sürgős tárgyalást kérve önálló indítványt nyújtottak be az ország állami erdőterületei elidegenítésének ideiglenes korlátozásáról címen 14021-es számon. Az előterjesztést kézhez kapták képviselőtársaim. Mészáros Béla képviselőtársunk kíván az előterjesztők nevében indoklást fűzni a javaslatához. A képviselő urat illeti a szó.

MÉSZÁROS BÉLA (SZDSZ): Köszönöm a szót, Elnök Úr. Tisztelt Elnök Úr! Kedves Képviselőtársaim! Mint ahogy az elnök úr megjegyezte, hat parlament frakció képviselőinek aláírásával, jegyzésével és egyetértésével önálló képviselői indítványt nyújtottam be az állami erdőterületek elidegenítésének ideiglenes korlátozásáról. Mi indokolta, hogy két héten belül immár másodsor foglalkozunk meg ezt az igényünket, mert önök bizonyára emlékeznek arra, hogy Bereczki képviselő úr két héttel ezelőtt egy hasonló indítványt nyújtott be. Én a határozati javaslatban megpróbáltam a Kormányt nagyobb mozgásteret adni, egyszerűsítettem pedig szeretném szakmailag is megindokolni a dolog lényegét. Ha önök végig figyelemmel kísérték a kárpótlási törvény végrehajtását, és miért ne tették volna, akkor láthatják, egyébként az elmúlt tíz napban a magyarországi írott sajtó mindegyikében komoly cikkek jelentek meg arról,

hogy a kárpótlás jelenlegi végrehajtási szakaszában igen-csak megnőtt az erdők iránti igény és kereslet. Természetesen semmi bajunk nem lenne ezzel, mert hiszen az Országgyűlés megalkotott egy kárpótlási törvényt, a probléma ott van, hogy az erdők iránti igény és kereslet nem azok részéről nőtt meg fokozottan, akik helyben lakók és a jogos igényüket, jogos jussukat szeretnék visszakapni a licitálás során, hanem sokkal inkább azok részéről, akiknek nincs földhöz kötődésük, mi több, felvásárlói kárpótlási jegyek tömegével jelennek meg licitálásokon, a helyben lakókat egyszerűsít mind a licitálás lehetőségétől elütik.

Szeretném elmondani, hogy az állami erdőkre azért szeretnénk a határozati javaslatban ezt a prioritást kérni több-magammal, mert az erdők mint olyan, talán nem túlzás, ha ezt állítjuk, és az elmúlt években környezetvédelmi, természetvédelmi szakmai konferenciákon a világon nagyon sok helyütt megfogalmazódott, nos, talán nem túlzás a jelző, az élet tündeje, immateriális értékek rendkívül módon megnőtt. Fejlett európai, nyugat-európai országokban az állam által kezelt erdők mindössze 3-4%-os hasznót tudnak produkálni, ma Magyarországon az állami erdők, a nemzet kincsei, a magyar természetszerű erdők mindössze 1-2%-ot tudnak produkálni. A legtöbb időben hallottunk olyan híreket formális vagy informális úton, hogy bizonyos kft.-k, brókercégek kiváló ingatlanbefektetési alpnak tekintik az állam által kezelt erdőket és 15%-os osztalékot ígérnek, ígérnek azoknak, akik kárpótlási jeggyel önmagukat részvényessé tennék az ingatlanbefektetési alpnál.

Azt hiszem, hogy nincs olyan szakértő, szakember, magyar erdősz és olyan tisztességgel gondolkodó laikus, aki nem szakértője az erdőgazdálkodásnak, hogy ezt ne tartaná felháborítóan. Megjegyzem egyébként, hogy ez a sátni terv, amelyet egy brókercég dolgozott ki, a birtokomban van, bárkinek szívesen rendelkezésére bocsátom.

Szeretném tehát kérni az önök megüszelő támogatását nemcsak a határozati javaslat napirendre vételéhez, hanem a sürgősséghez is, mert az egész ügy ér igazából valamt. Nem akarok egy teljes elidegenítési tilalmat, csupán az erdőtervény, a kincstári törvény, a birtokossági törvény, földtervény – remélem – együttes megjelenését, egyébként pedig azon képviselőtársaimat szeretném megnyugtanni, akik személyes beszélgetések során a határozati javaslatot kapcsolatban aggályokat fejezték ki, hogy gondolkodunk és gondolkodjunk közösen azon, hogy az erdőbirtokossági törvény megszületésekor hogy tudjuk azoknak a jogos igényét orvosolni, akik valamikor erdőtulajdonosok voltak, és most, a licitálás során nem tudták az igényüket kielégíteni, mert nem helyben lakók ellicitálták tőlük az erdeiket. Köszönöm türelmüket. (Taps a bal oldalon.)

ELNÖK: Köszönöm. Tisztelt Országgyűlés! A házbi-zottság korábban hozott általános érvényű állásfoglalása alapján javasolom az önálló indítvány napirendre tűzését. Határozathozatal következik. Most kérem szavazatukat! (Szavazás.) Köszönöm.

Az Országgyűlés 154 szavazattal, 48 ellenében, 44 tartózkodás mellett az önálló indítványt napirendjére tűzte.

Az előterjesztők kérték a sürgősség kimondását, most arról kell szavaznunk. Újabb határozathozatal következik. Most kérem szavazatukat a sürgősség kérdésében! (Szavazás.) Köszönöm. (Az eredménynek a táblán való megjelenésekor taps az ellenzék soraitól.)

Az Országgyűlés 135 szavazattal, 64 ellenében, 48 tartózkodás mellett a javaslat tárgyalására kimondta a sürgősséget.

A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium

ÁLLÁSFOGLALÁSA

Mészáros Béla országgyűlési képviselő úr 14 031. számon beadott képviselői indítványához

A környezetvédelmi tárcához a legszélesebb körből érkeztek mind hivatalos, mind pedig informális csatornákon olyan jelzések, amelyek a jelenleg még jelentős kiterjedésben (egy millió hektár meghaladó mértékben) meglévő, nagy tömbökben elhelyezkedő állami tulajdonban lévő, s a jövőben kincstári vagyonként tervezett erdők létét veszélyeztetik.

Ezek közül a jelzések közül külön kiemelt érdemel az a legutóbbi időkben napvilágot látott elképzelés, miszerint az eddigi, állami erdőkből történt kijelöléseken túl (60 hektárnál kisebb nem összefüggő erdőfoltok), újabb közel 100 ezer hektár állami erdőterület kárpótlás céljára történő kijelölését tervezik.

A Confides Brókerház Rt., illetve a Lupis Brókerház Rt. által tett, az erdőgazdálkodást, de az erdővagyon védelmét is érintő javaslatokról ez ideig a tárcához semmiféle konkrét hivatalos megkeresés, sőt tájékoztató sem érkezett, a kezdeményezésről csupán informális források alapján voltak értesüléseink. Legújabbban külön kérésünkre az ÁVÜ a tájékoztató anyagát már megküldte.

Tekintettel azonban az alábbiakban felsorolásra kerülő három körülményre, a tárcának a kérdésben való véleménynyilvánítási lehetőségének kizárása és állásfoglalása nyomatékkal történő érvényesítésének elmaradása súlyos hibának minősíthető.

1. A 43/1990. (IX. 15.) sz. kormányrendelet a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter feladat- és hatáskörébe utalta a hazai erdővagyon általános védelmére irányuló tevékenység ellátását. Tehát minden, az erdővagyon bármilyen módon érintő vagy azt netán veszélyeztető kérdésben a kormányzati munkamegosztás szerint a környezetvédelmi tárca minisztere a felelős.

2. A jelenleg közvetlenül érintett két erdőgazdaság – BEFAG, SEFAG – területén mintegy 27 ezer hektár természetvédelmi oltalom alatt álló erdő található, közöttük több ezer hektár kiemelt védelmet élvező (fokozottan védett, nemzetközi jelentőségű stb.) terület.

Az említett területek természeti és táji értékben rendkívül gazdagok, továbbá közjóléti szerepük miatt érdekeltek ki a védelmet.

Ezek a kárpótlási törvény alapján nem kijelölhetők, korlátozó megkötések miatt pedig nem is alkalmasak a kárpótlásra.

3. A kormány programjában foglaltaknak megfelelően nagy intenzitással folyik és már előrehaladott állapotban van a Balaton-felvidéki Nemzeti Park előkészítése.

Mindenkinek kellően át nem gondolt, elhamarkodott súlyos következményekkel járó és nem is egyeztetett jelenségek és kezdeményezések annak ellenére kerültek felszínre és néznek a megvalósulás elé, hogy

- az egész világon az állami erdőkben látják a garanciát mind a globális, mind az összemzeti érdekek érvényesítésére;

az utóbbi évek nagy világrendezvényei és európai eseményei (Rio de Janeiro, Párizs, Strasbourg stb.) ezen kezdeményezésekkel szöges ellentétben állnak;

- ellentétesek a kormány programjaival;
- ellentétes a 126/1992. (VIII.2.) sz. kormányrendelettel, amely a rendelkezési jogot vonja meg az állami erdők elidegenítésére a kincstári vagyonról szóló törvény megjelölésig;

- nincs szinkronban a kormány 3275/1993. sz. határozatával, amely a privatizációs kínálat bővítése körében nem említi az erdőt;

- nem felelnek meg a 3084/1992. (II. 27.) sz. kormányhatározatban foglaltaknak, amely elrendelte az államerdőszet sürgős létrehozását;

- nem összeegyeztethető a környezet- és természetvédelem elveivel, továbbá az ország csekély kiterjedésű, emiatt értékében jóval nagyobb jelentőségű erdőterületei fenntartásának és erdővagyon megővésének stratégiájával;
- ellentétben áll az I. Országos Erdészgyűlés állásfoglalásával;

- nem veszi figyelembe az erdészeti államigazgatási, szakmai, társadalmi és érdekképviseleti szervek véleményét, továbbá más, nem kormányzati szervezetek állásfoglalásait;

- nem egyezik az FM és KTM korábbi megállapodásával és miniszteri szintű közös állásfoglalásaival;

- nem teremti lehetőséget az erdők közjóléti szerepének érvényesítéséhez és nem felel meg a társadalom erdőkkel szemben alapvetően megváltozott igényeinek.

Mészáros Béla képviselő úr önálló indítványa mindezen, az utóbbi hónapokban kedvezőtlen irányt vett, túlzott igényeket támasztó, a nemzeti erdővagyon herdáló tendenciáinak megállítására vonatkozik. Gátat szab továbbá az erdők privatizációjára terén fennálló feszültségeknek és konfliktusoknak.

Figyelembe véve az indítványban feltételezett azon jogos aggodalmat, hogy az ország nemzeti kincsét, nemzeti természeti erőforrását jelentő, biológiai sokféleségét hordozó állami erdők veszélyeztetettek, mind a képviselői indítvány szándékával, mind pedig megfogalmazásával és indoklásával egyetértek.

A kormány által az állami erdők teljes elidegenítését megfogalmazó moratórium elrendelését mind az Erdőtörvény, mind pedig a Természet Védelméről szóló törvény hatálybalépésig indokoltan tartom fenn.

Az ország állami erdőterületeinek ideiglenes elidegenítési korlátozását az előbbiekből vázolt veszély, valamint az érvényes jogszabályokkal, szakmai és társadalmi állásfoglalásokkal történő egyeztetésük miatt is támogatom és a T. Ház által elfogadásra javaslom.

Dr. Kovács Mátyás

Kárpótlási sláger – hamis hangokkal

Az elmúlt két hét alatt példa nélkül álló figyelem közép-pontjába került a magyar erdők sorsa. Az írott és elektronikus sajtó tiszteletreméltó tárgyilagossággal igyekezett tájékoztatni az állampolgárokat – bő kézzel mérve az oldalakat és a percekét. A kulisszák mögött, hivatalokban, üzleti körökben, pénzintézetekben, sőt, a T. Házban is sok szó esett az erdőről. Hasonlóan élénk volt a hírek fogadtatása is – nem véletlenül. A sajtó és a publikum kölcsönösen nagy érdeklődésének nyomós okai vannak.

Az egyik az, hogy – néhány naiv, küldetéstudattal megáldott „hályogkóvacs” és a nagy társadalmi megrázkódtatás idején mindig felbukkanó vámszedők kivételével – ma már csaknem minden állampolgár aggódva figyeli érdeink sorsát. Hiszen tudja, az erdő végesen pusztuló természeti környezetünk meghatározó eleme, milliárdnyi társ-élőlényünk élettérre, a föld tüdője, a tiszta víz forrása, egyszóval – maga a magasabbrendű élet. És mint ilyen, mindannyiunk ösi jussa, közös kincse, mint a levegő vagy a napfény.

A másik nyomós oka a felzúdulásnak az, hogy *e joggal féltett közös kincsünket soha nem fenyegette nagyobb veszély, mint ma.* Ráadásul olyan természetű veszély, amelyet nem hatalmunkon kívül álló, lebírhatatlan külső erő idéz elő, hanem amelyet egyesek kapzsisága és/vagy tudatlansága gerjeszt. Ezért érdemes és kell ily szokatlan erővel ezzel a kérdéssel foglalkozni.

A nagy gonddal leplezett, vonzó, divatos ideológiába burkolat veszélyt természetesen elsőként az erdősz- és az erdővel közvetlen kapcsolatban álló egyéb szakemberek ismertek fel.

Felismerték, és tették a dolgukat.

Nem sajtókonferenciákkal kezdtek, nem vitték az utcára az embereket, nem keltettek hangulatot, nem szerveztek sztrájkot, „csak” tudományos műhelyekben keresték a kivézető utat, gyakran megalázó mellőzés ellenére is szakértői testületekben tevékenykedtek, beadványokkal ostromolták a hivatalokat, hatóságokat, politikusokat – rendszerint eredménytelenül. A következményekkel nem számoló, megala-pozatlan döntések sora született a teljes szakma tudtán kívül, vagy, ami még nagyobb bűn, az ellenérvek ismeretében.

Nehéz eldönteni, hogy a legújabb akció (az állami erdőterületek minden előzményre és a közérdekre fittyet hányó kiárusítására való váratlan és fölöttébb erőszakos törekvés) melyik kategóriába sorolható.

Jó alkalmat kapott a legilletékeesebb, *Sepsey Tamás* államtitkár úr a Népszabadság jóvoltából arra, hogy egy interjú világos, lényegretörő kérdéseire adott válaszaival eloszlassa a kételyeket. (1993. november 19. „Kárpótlás: a föld a sláger”) Nem ezt tette. A kárpótlás slágere hamisan hangzik. A kárpótlás – válaszaiból ítélve – a legjobb esetben is vagy botfülű, vagy béna.

Az első, a leginkább lényegre vonatkozó, világos kérdés a faállomány és az erdő eszmei értékének figyelmen kívül hagyására irányult. A válasz kétharmada rágalmazó mellébeszélés, egyharmada tájékozatlanságra vagy félrevezető szándékra vall.

Tény, hogy amikor a tulajdonosoktól az erdőt elvették, akkor sem fizették meg a faállomány értékét. Csakhogy a most prédaként odadobásra szánt állami erdőket nem a károsultaktól vették el, hanem azok részben eredendően is kincstári erdők voltak, részben pedig annak a valóban történelmi igazságúttól jelentő, 1945. évi tulajdonváltásnak következtében kerültek az állam – azaz mindannyiunk – tulajdonába, amely földhöz juttatta a később tényleg súlyos sérelmet szenvedetteket is. A sérelem orvoslására már a legelső menetben a valóban elkobozott erdőterület többszöröse került kárpótlási alapként kijelölésre – az erdészek hatékony közreműködésével. A másik elhallgatott fontos tény, hogy jellemzően nem csak azok kapják az erdőt kárpótlásként, akitől elvették.

Az aranykoronákkal való játszadozás és a licit gyakorlatának jóvoltából a valóban károsult is semmivel sem gyarázható elönnyhöz jut, hiszen az elvett erdejével teljesen azonos állapotú és értékű erdőből is az eredetinek a nyolcszorosát kaphatja „vissza”.

Az első kérdésre adott válasz utolsó mondatát – mely szerint „A liciten egyébként pontosan a fa értékének megfelelően alakul az ár is...” kínosan nehéz kommentálni vagy minősíteni. A legenyhébb eset az lenne, ha a hatalom bizonyos szintjén és a politika világában olykor előforduló cinizmussal holmi nemes cél által szentesített eszközként nyúlt az államtitkár úr a tudatos félrevezetés eszközhöz.

A felkészült, jól tájékozott riportert tapintatosan igyekezett a valóság talajára terelni alanyát – az adható választ – valószínű határok közé (600-1000) szorítva az aranykorona értékhatárt jelentő 500 forintot.

Hasonló értékű a válasz az erdő társadalmi értékére utaló és az erdőért aggódók számára megnyugtató választ váró harmadik és negyedik kérdésre is.

Az államtitkár úr kizárja annak lehetőségét, hogy „valaki megveszi az erdő tulajdonát és azonnal kivágja a fát.” „Ezt az erdészek állítják” – mondja. Nem ismeretlen ez a filozófia; amiről nincs tudomásom, az nem is létezik. Álljon itt egyetlen konkrét példa e naiv felfogás tarthatatlanságára: Recsk község határában a 7. a,b erdőrezslet újonduült tulajdonosa közvetlenül a licit után új birtoka legszebb fát kivágva 217 512 Ft kárt okozott. Természetesen ebben nincs benne a pénzben kifejezhetetlen kár, amelyet talán csak évszázadok múltán tud majd kiheverni a szerkezetében lerontott, génállományában megzengyített erdő. A feljelentés címzettje az Egri Rendőrkapitányság. Lehet, hogy ez lesz az első eset, amikor a pénzt gyorsan befizeti a bűnös. De hol az a rendőr vagy bíró, aki életre kelti a jövőendő erdő idő előtti kitermelét „anyafáit”?

Ugyancsak a valóság ismeretének teljes hiányára utal, hogy az erdészekre, az erdőfelügyelőkre hárítja a felelősséget az egyre gyarapodó erdei falopásokért. Nyilván nem tudja, hogy az egész országban mindössze 160 fő erdőfelügyelő dolgozik. De – meglehet – holnap már ennyi sem. Több erdőfelügyelőségnek még nincs meg a jövő havi működéséhez szükséges anyagi fedezet sem a munkabérre, sem

a dologi kiadásokra – lévén azok költségvetési szervek. Ennek ellenére az államerdészet alkalmazottaival együtt reménytelenül küzdenek a rohamosan duzzadó ár ellen. De hiába írják a feljelentések ezreit. Van olyan közepes nagyságú erdészeti üzem, ahol az éves falopás pénzben kifejezett értéke eléri a húszmillió forintot. Egyelőre természetesen még a „másét” lopják. Így a legtöbb helyen még nagy visszatartó erő az erdőt őrző tulajdonos vagy annak alkalmazottja, és az itt-ott még létező közérköcs.

A pohár akkor csordult ki, amikor az állami erdők privatizálásának újabb és újabb rafinált módszereit eszelték ki azok, akik az erdőben csak a gyors meggazdagodás lehetőségét látják.

Az erdő összességében Európa szinte minden államában jelentős költségvetési támogatásra szoruló „üzem”. Állami erdeink rendkívül változatos és eseteként szerezcsés ökológiai és gazdasági adottságai miatt – néhány évig még együttesen képesek „takaréklángon”, minden fejlesztésről lemondva, elvegetálva várni a gazdasági fellendülést. De csak abban az esetben, ha a jelenlegi, alig több mint egymillió

hektár minden lehetséges hasznát maradéktalanul az erdő fenntartására fordíthatjuk. *Bármilyen jellegű jövedelemelvonás vagy kiáramlás az ágazat összeomlását, erdeink lepusztulását okozná.* Márpedig nehéz elképzelni, hogy az állami erdők potenciális új tulajdonosai lemondanának a remélt vagy beígért nagy osztalékuokról.

Nem valószínű, hogy bármelyikük mások – valamennyiünk – jövőjéért nagyon sokára megtérülő, rendkívül alacsony hozamú befektetésre törekedne. Nyilván ezért van, hogy még véletlenül sem az értéktelen erdőkre vetették ki hálójukat. Jó érzékkel „szúrták ki” a nyugati piacokhoz közel fekvő, legértékesebb dunánúli – elsősorban a Balaton-környéki – állami erdőket. A maguk részéről igazuk van. Nem nekik kell tudni, hogy ezek nélkül, vagy más jellegű „fogókúra” után az államerdészet működésképtelenné válna.

Ha ismételt szavaznak honatyáink az állami erdők további elidegenítésének ideiglenes korlátozását kérő indítvány további sorsáról, vagy esélyt adnak az erdeinknek a túlélésre, vagy megkondítják fölőte a lélekharangot.

Varga Béla

DR. S. WOCHER

Német szakvélemény a magyar erdőgazdálkodás, természetvédelem és vadászat helyzetéről

Dr. S. Wocher az Európa Tanács megbízásából időszerű szakkérdések tanulmányozása céljából hivatalos látogatást tett a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumnál, annak természetvédelmi szerveinél és a Földművelésügyi Minisztériumban. Tapasztalatairól és benyomásairól zároljelentést készített, amelynek fontosabb megállapításait a következőkben közöljük:

Elsőször is szeretném általános ismereteimmel kapcsolatban – amelyeket a magyar Természetvédelmi Igazgatóságtól kaptam – megjegyezni, hogy a következetesség, amellyel a természetvédelem céljai után Magyarországon járnak és azokat érvényre juttatják, mély benyomást keltett bennem. Feltűnt nekem a természetvédelem számára összességében kedvező helyzet, amely az ipari államokban elkerülhetetlen kompromisszumok, a természetvédelmi érdekek és a gazdasági szükségszerűségek között még nem állnak fenn.

Az új ipari telepítések csak olyan területeken történhetnek, ahol a természetvédelmi érdekeknek nincs elsődleges jelentőségük.

Tekintettel a jövőben bizonyára erősen fokozódó magyarországi turizmusra, úgy tűnik, a szakértők jó

úton járnak, hogy a természetvédelem érdekeinek összhangját az üdülési és idegenforgalmi érdekekkel elérjék. Az itt hirdetett „szelíd turizmus” egy lépés a helyes irányba.

Valamivel nehezebb kérdésnek tűnik előttem a természetvédelmi szervek kapcsolata az erdészeti igazgatással és a vadászattal. Nézetem szerint feltétlenül el kellene kerülni, hogy hatásköri és presztízskezdésekből adódóan konkurenciahelyzet következzen be, amely a közösen követendő cél számára károsnak bizonyul. Mivel az erdőterület Magyarországon az ország összterületének aránylag kis hányada, a természetvédelemnek el kellene fogadnia, hogy a meglévő erdőterületek a természetszerű erdőművelés keretében elsősorban a használati funkciót szolgálják. Az ökológiai kiegészítő funkciók – mivel túlnyomórészt középhegységi erdőről van szó – véd- és üdülberaként garantálhatók legjobban. Az említett természetszerű erdőművelés követelménye ezt segítené.

Ajánlatos, hogy Magyarországon is – úgy ahogy az nálunk bevált – maradjanak a hatáskörök az erdő számára az erdészeti igazgatásnál,

az illetékesség a többi szabad táj részére pedig a természetvédelmi hatóságoknál. Ez azzal a felvetéssel kapcsolatos, hogy a természetvédelmi hatóságok és az erdészeti igazgatás – tekintettel az erdőben megvalósítandó természetvédelmi célokra – szorosan együttműködjenek és terveikben egymással összhangban legyenek.

Tévesnek tartom ezzel kapcsolatban a természetvédelem elgondolását, hogy a nemzeti parkokban és más természet- és tájvédelmi területeken a jövőben már nem az erdészeti igazgatás vagy egyéb vadászat gyakorlására jogosultak vadászhatnak, hanem a természetvédelmi igazgatás személtete. Ilyen elképzelések nem csak kiváltságokat teremtenének a természetvédelem számára, amelyek tárgyilagosan nehezen magyarázhatók meg, de a szükséges kapcsolat az erdőművelés, az erdővédelem és a vadászat között veszendőbe menne azzal a követelménnyel – ahogy a tapasztalatok a nyugati országokban tanúsítják –, hogy nagy vadkárok éppen azon növényeknél lépnek fel, amelyek természetvédelemre érdemesek.

Fordította: Bogár István

Erdők és emberek

Most éppen az erdők látják kárát annak, amit nagyon gyorsan megtanult a demokráciával szelektíve ismerkedőkacérkodó polgár: Mindaz, amit nem tilt törvény, megtehető. Ahol fogházag van, oda be lehet nyomulni, ott vissza lehet élni a lehetőséggel. Ennek esélye napjainkban hatványozottan fennáll, minthogy a rendszerváltoztatással párhuzamosan megkezdett törvényalkotó folyamat szükségszerűen terhes olyan fázisokkal, amelyekben egy-egy új törvény nem regulálja az azzal összefüggésben lévő összes más terület jogrendjét. Ez az átmeneti állapot sajnos nagy károkat okoz az országnak, a társadalomnak – mert a zavarosban halászók felelőtlenül és lelkiismeret-furdalás nélkül használják ki a törvényhozás időigényességét éppúgy, mint kevésbé dörzsölt embertársaikat.

„A társadalmi értékrend az erdő sokszínű értékeit nem helyezi az egyéni boldogulás elé” – állapítja meg a Zöld Alternatíva állásfoglalás, amelyet a napokban tett közzé érdeink védelmében. Nos, én kissé elnagyoltan, általánosítónak értekelem ezt a kijelentést. Nem *társadalmi* értékrend ez, hanem csupán azok értékrendje, akik éppenhogy fűtyülnek minden közösségi – ha úgy tetszik társadalmi – normára, érdekre, értékrendre a maguk egyéni boldogulása érdekében. Tudhatjuk – ha máshonnan nem, *Máraitól* –, a gazdag soha nem elégszik meg gazdagsága mértékével, nem nyughat, míg nem szerzi meg még a ...Aktuálisan: alkalmazni a fiataláguktól, egészségüktől jogtalanul megfosztottak kárpótlását célzó értékpapírokat szerzik meg – akár a jó tett látszatát is keltve. Utána pedig megveszik vele az erdőt, hogy gyorsan elpusztítva további jövedelmekhez jussanak.

Ez ellen a gaztett ellen emelte fel szavát az erdészek egyesülete után a Zöld Alternatíva is, amit aláírhatna – alá is írta – minden tisztességes ember e hazában. Mindazok, akik *nem adták el* és nem vettek – eleve a pusztítás céljával – erdőt! Más szavakkal: akik nem éltek vissza az átmeneti

joghézzal, pontosabban azzal, hogy a privatizációs és kárpótlási törvény megelőzte az erdőtüntetést.

Nem jó, hogy még nem védi új törvény érdeinket (és még sok minden más), de azt hiszem, a Zöld Alternatíva se fontolta meg eléggé, mit mond ezzel a mondatával: „Erdeink ugyanis – az igazságtétel és a kárpótlás tárgykörébe tartozó – politikai akciók eszközként és egyre bizonyíthatóbb módon áldozatává válnak.”

Létezik, hogy *valóban* azt gondolják: nem a felelőtlen kapzság áldozatait az elpusztított, vagy azzal fenyegetett erdők, hanem „politikai akciók”? Bizonyítani nem tudom, de nem hiszem, hogy valaki is a *saját* kárpótlási jegyén vásárolt erdőt tarolt volna le. De tegyük fel, hogy akadt közöttük ilyen. Akkor is vérlázító azt állítani, hogy az igazságtétel áldozatává váltak erdőségek! És arcpírú elfogultság politikai akcióvá degradálni az igazságtételt, kárpótlást megfogalmazó törvényeket! Gondoltak-e arra a Zöld Alternatíva társelnökei állásfoglalásuk aláírásakor, hogy mit is kérnek számon? Mivel vádolják imigyen – a lépéshátrányban lévő törvényhozók elmarasztalása mellett – azokat az embertársaikat, akiknek a szenvedéseit Dárius kincséből is csak jelképesen lehetett volna kárpótolni? Vegyük most a lelkiükre – nem létező büncikért rájuk mért bűnhődésük mellé – azt is, hogy miattuk szenved kárt az ökológiai egyensúly, unokáik életminősége?!

Miattuk?

Nem a gátlástalanul harácsolók miatt?

Nem tudom, a Zöld Alternatíva képviselte társadalmi értékrend prioritásai között egyáltalán kap-e valamilyen sorszámot az az ember is, akinek eszébe se jut egyéni boldogulása elé helyezni az erdő sokszínű értékeit. Nem akar megvenni és gyorsan kiirtani erdőket, még akkor se, ha a parlament még nem ért rá megtiltani azt. Csak sétálgatni, gombászni szeret a sokszínű erdőkben. Nem meggazdagodni, csak annyi fát hazavinni – hogy melegedjenek az emberek –, amennyit szívesen ad az erdő. Medve Imola

A svéd államerdészet a 19. század közepén általános igazgatási és állami erdők üzemeltetési feladatainak együttes ellátására indult. A kettő az évek során kettévált. Elkülönült a felügyelet és 1921-ben megalakult az állami jószágigazgatóság (Domänverket), főfeladatát a 4,5 mio ha erdő, 1,1 mio ha mezőgazdasági és 5,7 mio ha egyéb terület üzemeltetésére. A 70-es és 80-as években célszerűnek látszott különböző egyéb üzemágakat – mint fafeldolgozás, kavicsbányászat és betongyártás, turizmus stb. – leányvállalatokként elkülönítve működtetni. Ez egyszerűsítéseket tett lehetővé és jó eredményeket hozott. Az így kialakult konszern a gazdasági viszonyokhoz jobb alkalmazkodás végett 1992. július 1-jével részvénytársasági formára tért át.

Az állam magánjogilag szervezett holding társaságot hozott létre öt vállalattal: Állami Erdő Rt., Állami Faipar Rt., Állami Bánya Rt., Állami Konzultációs Rt. és Állami Turizmus Rt. A részvénytársaság alakulás után az állam a tulajdonjogot az Állami Erdő Rt.-re ruházta át, s ezt több törvényes és pénzügyi rendelkezés-

sel köthette meg. Ez folytatja most az országgyűlés által 1991-ben megkezdett területértékesítést. Eladja a 200 ha alatti kiterjedésű erdőket és a mezőgazdasági területek zömét. A kereslet nagy és ezzel felértékelődik az erdővagyon.

A társaság minden további megkötöttség nélkül, lényegesen üzletszerűbben működhet. Vele szemben azonban az állam a korábbinál magasabb nyereséggel lép fel. A magánjogi szervezetben helyt kell álljon a piaci versenyben. Az év végéig nagymértékű szervezeti átalakítást hajt végre: a 16 erdőgazdálkodást 8-ra csökkenti, területüket ehhez mérten megkettőszerezi. Az erdészkerületek kiterjedése 20 000 ha-ról 60 000 ha-ra nő. Ezzel kérdésessé válik 40 kerületvezető, 90 alkalmazott és mintegy 700 erdei munkás munkahelye. A visszamaradónak képzettségüket fejleszténiük kell a tőlük elvárt munka-összerendelési feladatok ellátásához.

(AFZ 1992. 12. Ref.: Jérôme R.)

Állásfoglalás

A Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos szövetsége (MOSZ) Erdészeti Országos Választmánya 1993. december 15-i ülésén foglalkozott – többek között – a földtulajdonhoz kötött vadászati jog kérdésével és ezzel kapcsolatosan a résztvevő érdekképviselőkkel egyetértésben az alábbiakban foglalt állást:

1. Sajnálatosnak minősítette azt, hogy az Országgyűlésnek benyújtott és a termőföldről szóló törvényjavaslatból kimaradt az a két kardinális rendelkezés, miszerint a termőföld egyik sajátos hasznosítási módja a vadgazdálkodás, továbbá a vadászati jog a föld tulajdonosai illeti meg. Logikailag és a téma természeténél fogva a két kardinális rendelkezés a termőföldről szóló törvénybe illik.

2. A vadászatról szóló törvényeink, az 1961. évi VII. – az erdőkről és a vadgazdálkodásról szóló törvény kivételével, az 1872. évi VI. törvények, továbbá az 1883. évi XX. törvények – 1. §-a kimondja, hogy „A vadászati jog a földtulajdonnak elválaszthatatlan tartozéka.”

3. Az Európai Közösség tagállamaiban túlnyomórészt a vadászati jog tulajdonosa a földtulajdonos. Csehországban az új vadászati törvény a terület tulajdonosának adta a vadászat jogát.

4. A vadászati jognak a földtulajdonhoz való kötése felelődjön azokat a feszültségeket, az évtizedek óta fennálló konfliktus forrásokat, amelyek az azonos területen két külön cél szerint és nem azonos érdekeltsgű gazdálkodók tevékenységében gyökereznek.

Megszünteti azt a kiszolgáltatottságot, hogy az állampolgár tulajdonán bárki (pl. vadásztársaság) szándékával, érdekeivel ellentétes tevékenységet (pl. vadászati) folytasson, e tevékenység hasznából kizárt legyen (pl. bérleti díj) és elviselni kényszerüljön a hátrányokat (pl. a vad által okozott kárt).

5. Minden alapot nélkülöz és inkább egy szűk „lobbnyak” a hangulatokeltetésnek minősülnek azok a kijelentések, hogy a vadászati jognak a földtulajdonhoz való kötésével veszélybe kerül az ott élő vadállomány. A földtulajdonosok is érdekeltnek abban, hogy földjükön vad legyen és nem fognak érdekeikkel ellentétesen cselekedni.

6. A rendszerváltás előtt, 1989. elején, a MOSZ jogelődje, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa (TOT) úgy foglalt állást, hogy a vadászati jog ne az államot illesse, hanem az a földtulajdonhoz kötődjék.

7. Az ülés résztvevői egyhangúlag állást foglaltak abban, hogy a vadgazdálkodás nem más, mint a földhasználat, illetve földhasznosítás egyik, sajátos formája és a vadászati jog pedig a föld tulajdonosát illesse meg!

Budapest, 1993. december 15.

MOSZ Erdészeti Országos Választmánya

Magyar Paraszt szövetség

Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok

Országos Szövetsége

Országos Erdészeti Egyesület

Magánerdő Tulajdonosok Egyesülete (METE)

JELENTKEZÉSI FELHÍVÁS

A Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola
(Sopron, Szt. György u. 9. Pf.: 26. 9401) 1994-ben

ERDŐGAZDÁLKODÁSI

és

VADGAZDASÁGI

szakon technikusminősítő vizsgát szervez.

Jelentkezési határidő: 1994. február 15.

Tájékoztatót, jelentkezési lapot
az iskola küld az érdeklődőknek.

Ülést tartott a MOSZ Erdészeti Országos Választmánya

Dr. Papp Tivadar vezérigazgatóhelyettes (Mecseki EFAG), a PRO SILVA (a természetszerűen gazdálkodó erdészek európai szövetsége) magyarországi csoportjának elnöke: *A természetszerű erdőgazdálkodás lehetőségei a magántulajdonú erdőkben* (diavetítéssel egybekötve).

Telegyi Pál elnök Erdősöv. (Monor): *„A fenntartott erdőgazdálkodás” kérdései a magántulajdonú erdőkben.*

Dr. Kovács Árpád elnök, a Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Országos Szövetsége (Tata): *A földtulajdonhoz kötött vadászati jog aktuális kérdései* címmel tartottak előadást.

Felkért hozzászóló: **dr. Deák Ferenc**, a Paraszt szövetség főtitkára volt.

Az 1975. évi német erdő törvény az ország erdőterületének növelését szorgalmazza. Nagy lehetőséget nyújt ehhez mind területileg, mind financiaián az Európai Közösség mezőgazdasági politikája. Támogatja mezőgazdasági területeknek az ilyen jellegű művelésből meghatározott mértékű kivonását és erdőgazdasági művelésbe vételét. A kérdés a szakközösséget és a birtokeosokat egyaránt erősen foglalkoztatja.

A Német Erdészek Szövetsége a kérdésben álláspontját a környezet- és természetvédelmi szerek bevonásával ez év januárjában háromnapos szemináriumon alakította ki és márciusi kollokviumán hozta nyilvánosságra. Eszerint az erdőterület-növelés alapvetően helyes, ezt szolgálja a természeteshez közeli, elegyes erdők telepítése a következő előfeltételek mellett:

- A telepítés súlypontja a jövőben felhagyandó, addig intenzíven művelt mezőgazdasági területekre essen. Külterjesen kezelt zöld- és marginális területek csak alapos ökológiai vizsgálat eredményeként jöhetnek szóba.

- Nagyobb területű telepítések beható tervezést igényelnek.

- Tervezéskor a védendő biotopokat egyértelműen el kell különíteni.

- A helyi lakosság erdőtelepítési kezdeményezéseit úgy kell ökonomiai és ökológiai tanácsadással irányítani, hogy az megfeleljen a térség érdekeinek, illetve javítsa azt.

- Már telepítéskor követni kell a természetszerű erdőgazdálkodás alapelveit és céljait. Ide tartozik a fajmegválasztás, ami a potenciális faállományhoz és lehetőleg hosszú természetis időszakhoz igazodjék.

- Az erdőtelepítést rugalmas ösztönzőrendszerrel az egyéni gazdálkodásra nézve vonzóvá kell tenni.

(AFZ 1993. 10. Ref.: Jérôme R.)

MOSONYI GÉZA

Természszerű erdőgazdálkodás az erdőrendező oldaláról

A pécsi Erdőtervezési Iroda működési területe 994 000 ha, amely Baranya és Tolna megyét teljes egészében, a gemenci Erdős vadgazdaság Bács-Kiskun megyében lévő négy erdészeti, valamint Somogy megyében néhány község állami erdeit öleli fel.

A működési területből 181 400 ha az erdő, amely 18,2%-os erdőszültséget jelent.

Az erdőterületek tagolódása – a kárpótás és a tagi részarányok szétosztásának regisztrálása előtt – az alábbi:

erdőgazdasági erdők	112 000 ha
egyéb állami erdők	14 000 ha
termelőszövetkezeti erdők	54 000 ha
Összesen:	181 400 ha

A gazdasági erdők mennyisége 154 000 ha, a védelmi erdők 22 600 ha-t tesznek ki, a szociális és egyéb rendeltetésű erdők területe 54800 ha.

Földrajzi szempontból az Iroda a legváltozatosabb körülmények között végezheti munkáját. Munkaterületünk a Mecsek hegységig a Zselici dombvidéken, a Tolnai löszháton és homokvidéken keresztül a Duna és a Dráva ártérig tart.

A fajajösszetétel hasonlóan változatos képet mutat.

Fafaj: T B CS GY A EKL NY ELL FE egyéb és üres

% 17,5 9 8 24 6 8 7 9 7

Ezek a körülmények, adottságok mutatják meg, hogy milyen súlyú feladatokkal kell megbirkóznia a pécsi Erdőtervezési Irodának akkor, amikor a működési területén a természet-szerű erdőgazdálkodás elveinek maximálisan megfelelő erdőtervek összeállításán munkálkodik. Ugyanakkor ezeknek az erdőterveknek végrehajthatóknak is kell lenniük, hiszen a végrehajthatatlan terv mit sem ér, így bizonyos gazdasági megfontolásokat is szem előtt kell tartanunk az erdőtervek elkészítésekor.

Ha azt vizsgáljuk, hogy a faállományviszonyok milyen feladatokat rónak az Irodára, azt látjuk, hogy a természetes keménylombos-állományok közül a

bükkösök	6%
gyertyános tölgyesek	8%
tölgyesek	17%
cserések	9% -ot

**A Gazdasági Országos
Szakmai Szövetség
megtartotta tisztújító
közgyűlését, mely szerint:**

Elnök:

Czebei Sándor erdőgazdálkodó,
erdőtulajdonos;

Alélnök:

Sodár Pál vezérigazgató Kecskemét,
Telegydy Pál ERDŐSZÓV elnök Monor

Az elnökség tagjai:

Cserép János vezérigazgató Miskolc
Horváth Ferenc vezérigazgató h. Nagykanizsa
Fejes Dénes vezérigazgató h. Eger
Gémesi József vezérigazgató h. Kaposvár
Szalkai György irodavezető h. Erdér Rt. Bp.
Kenyeres Pál ügyvezető ig. Szeged
Halász Gábor főigazgató Budapest
Balsay Miklós vezérigazgató Székesfehérvár

Munkájukhoz sok sikert kívánunk.

**MAGYAR
Gazdasági
KAMARA**

tesznek ki, a szintén természetes vegetációknak minősülő lágy-lombos-állományok közül a

hazai nyár	2%
fűz és egyéb lágylomb	6%

részarányt foglalnak el. Az összes természetes lombállomány 48%-ot tesz ki, természetes fenyőállomány nincs sem a megyében, sem a működési területen. Így a kultúrerdők aránya 52%, amely megítélés szerint rendkívül magas. A kultúrerdők – melynek megoszlása a következő: akácok 26%, fenyvesek 10%, egyéb keménylomb 9%, nemesnyárasok 7% – aránya különösen akkor tűnik magasnak, ha tudomásul vesszük, hogy az Iroda területén az erdőgazdálkodásnak olyan ősi területei vannak, mint a Mecsek, a Zselic és a Dráva-ártér (leendő nemzeti park), vagy a Baranya-Somogy-Tolnai domborzat.

Ezek az adatok azok, amelyek az Irodánál dolgozó valamennyi tervező vállára kétféle felelősséget rónak, feladatot határoznak meg: egyrészt a 48%-nyi természetes-természszerű állomány arányának fenntartása, másrészt a kultúrerdők átalakítási lehetőségeinek feltárása, megtervezése.

Az általánosan megfogalmazott feladatokon belül néhány kérdés, mellyel az erdőtervezőnek munkája során szembe kell néznie:

– azt feltételezve, hogy a természet-szerű gazdálkodás egyik pillére az erdőfelújítás, lényeges szempont a **véghasználat módjának** helyes meghatározása. Alapelként leszögezhető, hogy tarvágással kezelhető a kultúrerdők, tarvágások felújítógátas tervezhető a KTT-, KST- és Cs-állományokban és fokozatos felújítógátást kell előírni a B- és GYT-állományokban.

A szálalógátás első lépései megtehetőek a GYT és B üdülő- és védőerdőkben. Természetesen a fenti elhatárolások nem lehetnek merevek, hiszen a véghasználati mód meghatározásánál olyan tényezők is szerepet játszanak, mint az állomány egészségi állapota vagy a termőhely.

– A véghasználati móddal szoros összefüggésben van az optimális **vágásérettségi** kor meghatározása. Tekintettel arra, hogy az elmúlt időszak talán olyan megfontolásból, hogy az elvárásoknak megfelelő véghasználati fatérforogot biztosítható legyen, a szükségesnél alacsonyabb vágásérettségi korokat állapított meg, az erdőtervek megújítása során megfelelő kritikával vizsgáljuk a korábbi erdőterv ezen adatait. Ennek eredményeként az utóbbi években, különösen a felújítógátással kezelt állományokban 5–10 évvel megemelkedett az átlagos vágásérettségi kor.

– A természet-szerű állományok részaránya növelésének eszköze a **fajajcseré** vagy **szervezetátalakítás**. Az a megoldás, mely szerint a gazdálkodónak két változatból van lehetősége választani az erdőterv mellett, nem kedvez a természet-szerű erdőgazdálkodás eszméjének. Tapasztalatom szerint rendkívül kevesen élnek ezzel a lehetőséggel, hogy a levágott kultúrerdők helyén természet-szerű állományokat hozzanak létre. Ez alól kivételt csak a fenyvesek felújítása képez, de az idős fenyvesek részaránya területünkön alacsony. Talán ha a pénzügyi elszámolási rendszer fokozottan preferálná a természet-szerű állományokat létrehozó felújításokat. De ha a kassza üres...?

– Az előbbi gondolatokkal mutat összefüggést napjaink – az erdőrendezést is megmozgató – jelensége, az **erdőgazdálkodók szervezetének megváltozása**. Az állami erdőbirtokok kezelőit felváltó gazdálkodó szervezetek érthetően elsősorban a gazdasági megfontolásokat helyezik előtérbe. Annak érdekében, hogy az ökonómia és az ökológia ezeken a területeken egyensúlyba kerüljön, szakmailag támadhatatlan, következetes erdőtervezésre és felügyeletre van szükség. A kárpótás során – annak intézményét nem támadva – az erdők felaprózódásának lehetünk tanúi, amely szintén nem kedvez sem a tartamosságának, sem a természet-szerű erdőgazdálkodásnak.

Az ágazat vezetésének minél gyorsabban meg kellene határoznia azokat a formákat, feltételeket, intézményeket, melyek biztosítják ezen erdők szakmai kézbe tartását, a gazdálkodói érdekek fenntartása mellett.

A természetismereti erdőgazdálkodás meghatározó tényezője az állományok *egészségi állapota*, a *termőhely megváltozása*. Néhány fajtát kiemelve: a fenyvesek egészségi állapotának romlása természetismereti erdőgazdálkodás vezeti az erdőgazdálkodást, mivel fenyvesek helyén számos, a termőhelynek jobban megfelelő Gy-T vagy Cs-állomány jött létre az utóbbi években. Negatív jelenség viszont a KTT hervadásos tünetegytitese vagy a KST alól elvezetett talajvíz nyomán végrehajtott tarvágás és a megváltozott körülményeknek megfelelő fajú felújítás.

Területünkön érdekes fajok (és természetesen az egész Zselicségben) az *ezüsthárs*. Mivel a megye É-ÉNY-i részének őshonos, állományalkotó fajafa, nem zárkozmuk el megfelelő körülmények között az EH célállomány kialakításától sem, annak érdekében, hogy Európa egyetlen gombájára továbbra is fennmaradjon.

A *vadállomány* nagysága, a *vadkár* mennyisége, a természetismereti erdőgazdálkodás tervezésére nincs befolyással. A dolog természeténél fogva a természetes vadeltartó képesség szintjén tar-

tott nagyvadállomány az erdőben elviselhető károkat okoz csupán. Amennyiben a vadállomány nagysága ezt meghaladja, a megoldás adminisztratív, illetve technikai jellegű, a szakmai megfontolásokra nem szabad, hogy hatással legyen.

A természetismereti erdőgazdálkodás tervezésében egyik segítőnk a *természetvédelem*. Tekintettel arra, hogy azonos célokért küzdünk, kézenfekvő megoldás az állandó elő kapcsolat, a kezelési utasítások és erdőtervek egyeztetése, az erdőtervezés részvétel a védettségi eljárásokban. A gondok is közzé, nevezetesen: a természetvédelem alatt álló területeken fekvő kultúrerdek kezelése, egyrészt szakmai, másrészt pénzügyi oldalról.

Összegezve: a fenti kisebb-nagyobb súlyú gondolat, problémák foglalkoztatja jelenleg erdőtervezőnket, akiknek elsőrendű feladata – a szakmai és adminisztratív utasítások maximális betartása mellett – olyan erdőtervek összeállítása, melyek lehetőséget, keretet biztosítanak valamennyi erdőgazda részére, hogy a természetismereti erdőgazdálkodás elveinek megfelelően kezelhesse erdelt. Remélem, hogy a jövőben a taglalt szakmai kihívásoknak megfelelő, mind több korrekt, megvalósítható, a természetismereti erdőgazdálkodás elveit megjelenítő erdőtervet fogunk adni az erdőgazdák kezébe.

SZÖNYI JÁNOS

A természetismereti erdőgazdálkodás gyakorlata a Mecseki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságnál

A természetismereti erdőgazdálkodás szükségességéről és előnyeiről az utóbbi években egyre többször esik szó. Ez a téma változó erővel ugyan, de folyamatosan végigkíséri az erdőgazdálkodás történetét. Az előnyök ismerete ellenére is gyakran kihasználatlanul hagyjuk a természet adta lehetőségeket. Sajnos a természetismereti erdőgazdálkodásnak egyre több olyan objektív akadály is van, amelyek ellen erdészeti eszközökkel nem tehetünk semmit.

Nagyon citoréak a lehetőségek termőhelyi és faállományi adottságok terén is, de nem kisebbek a különbségek a gazdálkodó nagyságából és szakértelméből adódóan sem. A természetismereti erdőgazdálkodás még a nyereségeredelmességű vállalatoknál is nagyobb teret kaphatna bizonyos kompromisszumok árán.

Ennek az átfogó témának csak azokkal a részleteivel foglalkozom az alábbiakban, amelyekben a Mecseki EFAG-nál az utóbbi időben gyakorlati előrelépés történt.

A fokozatos felújítógázás előtérbe helyezése mindenképpen a természetismereti erdőgazdálkodás felé tett lépés.

A nagy gépek, mint az erdő gyakran emlegetett ellenségei, mára már gazdasági okokból kizsorszoluban vannak. A termelési kapacitás egyenletes kihasználásának szükségessége is átértékelődik a rugalmasabban alkalmazkodó vállalkozói réteg megjelenésével. Azonban az évek közötti kiegyenlítésről sajnos a továbbiakban sem tekinthetünk el.

A jelenleg érvényben levő üzemtervi előírásaink alapján véghasználati területünknek közel 40%-a kezelendő fokozatos felújítógázással. Ezen a területen termeljük a véghasználati faütem mintegy 45%-át. A tervezés felelősségét növeli, hogy az érmített erdőrészteltekben az átlagos ha-kénti faütem több mint 460 brutó m³, ami 30%-kal magasabb a tarvágással kezelt területek véghasználati faüteménél.

Tekintettel arra, hogy a fahasználati tervezhetőségét a fokozatos felújítógázással kezelhetők, azaz kezelendő erdőkben is biztosítani akarjuk, ezeket az állományokra az alábbi tervezési rendszert vezettük be.

Minden olyan erdőrésztelről, amelynek felújítása természetes úton is megoldható, egy törzslapot veszünk fel. A felvételi lap tartalmazza az üzemtervi területadatok és a használati előírásokat.

Gyakran előfordul, hogy az előírástól szakmai okok miatt el kell térni. A költségesebb és a bukásokban előforduló száradás

gyakran okoz olyan záródáshiányt, amelynek következtében a felújítás megkezdése elodázhatalan. De előfordul több erdőrésztelről az is, elsősorban a régebben készült üzemterveknél, hogy tarvágásra kijelölt állományt sorolunk át a természetes úton felújítógázó állományok közé. Más esetben pedig a bontóvágásra tervezett 90-100 éves tölgyesek, bukások egy részében csak növedékkösző gyérítést végzünk, mert az előző évtizedekben a gyérítések elmaradtak, a törzszám rendkívül magas, az átmérő alacsony. Fontos, hogy az előírások szellem előt tartásával az állomány jelenlegi állapota alapján döntünk a fahasználatról, annak idejéről és a felújítás módjáról.

Ezért a munka a jelenlegi állapot felvételével kezdődik. A felvétel során célszerű ábraszínezet kialakítani. Ekkor már azokat a szempontokat is követjük, amelyeket majd várhatóan a Felügyelet is megkíván. Az ábraszínezet lehetőleg ne legyen 2 ha-nál kisebb, de az egyidőben végvágásra kerülő terület lehetőleg ne haladja meg az 5 ha-t, a 10 ha-t pedig semmi esetre sem. Az ábraszínezet kialakításánál a többi általános szempontnak is érvényesítenie kell. Pl. ekkor le kell választani a nagyon meredek, sekély mértéktű területet védelmi rendeltetésűvé, vagy turistaház melletti területet kivonni a fatermesztési cél alól stb.

Minden erdőrésztelről részletes térképábrázlat készül, amelyen az eltérő állománytípusok, a felújult foltok, tervezett ábraszínezetű területek bejelölve. Ezt a vázlatot és az állapotfelvételt a területvezető erdész végzi, a műszaki vezető ellenőrzi. A végzendő feladatokat együtt határozzák meg.

Az állapotfelvételt már az ábraszínezetű területekre történik. A természetes újulat felvétele független attól, hogy az E-lapon mi szerepel, esetleg nincs is E-lap.

Az ábraszínezetben végzendő feladatokat alapvetően két szempont határozza meg.

A meglévő újulat érdekében szükség lehet további bontásra és nem hagyható el az ápolás. Egy-egy részben felújult ábraszínezetben a kiegészítést is el kell végezni az egységes kezelhetőség érdekében.

A másik feladatmeghatározó szempont a tervezett végvágás ideje. Itt kötik az első jelentős kompromisszumot. Az állomány egészségi állapota, de még a hozamszabályozás is szükségessé teheti a végvágás tervezését természetes újulat hiánya esetén is. Több olyan területünk is van, ahol természetes felújulást biztosító makk-

termés még egyáltalán nem volt. Ekkor mesterségesen pótoljuk, amit a természet nem adott meg.

A tervezett végvágás időpontjától visszafelé számolunk, és mesterséges alátelepítést vagy vetést tervezünk. Ez utóbbit célszerűségi és a vadkár veszélye vonhatja kétségbe, illetve a makk hiánya teheti lehetetlenné.

Az állomány alatti megkésztés esetén is mindig tervezünk talajelőkészítést. Természetesen igéretes makktermő évben a tervezéstől függetlenül is végzünk talajelőkészítést a lehulló makk befogadására, aminek elsősorban lejtős területen van nagy jelentősége.

Az ápolás tervezésekor az érintett alrészlet teljes területére írjuk elő az ápolást.

A megjegyzés rovatban kell a talajelőkészítés és az állománykiegészítés módját meghatározni.

Egy rövid példával szemléltetem a fentiek: A Kővágóúti 1 B erdőrészt 9,4 ha-os, 110 éves mageregetű állományának 37%-a B, 38%-a KTT, 18%-a Cs és 7%-a Gy. Ággyabemosódásos barna erdőtalaj, gyertyános-tölgyes klíma, átlagos lejtők: 15.

Az üzemterv szerint 1990-ig kellett volna a végvágást elvégezni, de a magas törzsszám és a megfelelő egészségi állapot lehetővé tette a vágásérettségi kor felemelését.

Az alrészletek kialakításának általános szempontjai szerint három alrészletet kellett kialakítani. Egy 80%-ban bükkös, 75%-os záródású 3,5 ha-on feljuttat területen 1,5 ha azonnali állománykiegészítéssel lesz a B/1 alrészlet. Ennek végvágását 1996-ra tervezük. A B/2 alrészlet végvágása 3 évvel később lesz. Itt még reménykedünk természetes újjalában, de ha az 1996-ig nem jelenik meg, akkor mesterséges állománykiegészítést végzünk. A B/3 alrészletben az állományt egy turistaház érdekében „örökre” fenn tartjuk, szükség esetén egészségügyi termeléssel. Amennyiben egészségügyi állapota jelentékeny mértékben leromlik, a másik két alrészlet sorsára jut.

Éves véghasználati lehetőségünk 550-600 ha, ebből átlagosan 200-250 ha a felújítógázással kezelt terület. Az az 1500 ha, amelyben jelenleg bontást, állomány alatti felújítást végzünk, 6-7 évre teszi szükségessé a tervezést. A tervezés során figyelembe vehetjük az egészségi állapot változását, a várható szaporítómány igényt és alapadattal rendelkezünk a felhasználás tervezéséhez.

Az 1500 ha azonban a valóságban módosul, hiszen tölgyeseink felújítási ciklusa 2-5 év, bükköseinkben viszont 10-15 év. További módosítást hoz az a tény, hogy jelentős területeket célszerű kivonni a végvágás alól elsődleges rendeltetés módosítása miatt, illetve a szárló vágás (nem szárlás) kisebb területen ugyan, de bevezethető. Ez a módosulás azonban a tervezhetőséget nem gyengíti, hiszen éppen a részletes középtávú tervezés által válik mindez kiszámíthatóvá. Az állapotfelvételt minden évben meg kell ismételni függetlenül attól, hogy kötelező műszaki átvétel elő van írva vagy sem, és a változásokat figyelembe véve készült el a következő évi terv.

Változás nemcsak az adott állományban történhet, hanem a vágásbesorolás is változhat, részben más állományok egészségi állapotváltozása miatt, részben kereskedelmi igények kielégítése érdekében. Az utóbbi szempont pusztán szakmai megítélés alapján ki-fogásolható, de a gazdálkodó nem hagyhatja figyelmen kívül. A legkisebb szakmai hibát akkor követjük el, ha a már feljuttat állományok végvágását igazgatók 1-2 évet az igényekhez, mintsem hivatkozva a piac igényeihez való alkalmazkodásra, minden előkészítés nélkül tölgy vagy bükk állományokat sorolunk be tartvá-gásra.

A természetesen erdőgazdálkodáshoz minden bizonyos nagyobb türelme-re és kevesebb vadra lenne szükség. A türelme és a gazdasági megélhetés kényszere egymás ellen dolgoznak. Azonban, ha előrelátó tervezéssel elérjük, hogy tölgyes és bükkös állományainkban jellemzően csak akkor végzünk végvágást, ha az állomány alatt már megtelepedett, életképes újjal van, már nagy lépést tettünk előre. A vadkár csökkentése pedig napi feladat.

Sajnos pénzügyi oldalról vizsgálva nemcsak piaci-tervezési, hanem szabályozási elvek is nehezítik a fokozatos felújítás mellett egyértelmű kiállást. Hiszen a járuléktérítési kötelezettség azonos, függetlenül attól, hogy tartvágsból vagy a rendkívül nagy fegyelmet, általában többletköltséggel járó technológiával megkövetelő bontásból, végvágásból származik a fa.

A természetesen erdőgazdálkodásnak sarkalatos pontja a megfelelő szaporítómány biztosítása. Egyik legfontosabb törekvésünk, hogy ellenőrizzük a területünkön történő makkgyűjtést. Makktermő állományainkban pedig lehetőleg saját dolgozókkal az erdősz jelenlétében történjen gyűjtés. Az ilyen módon ismert származású makkot csemetekerti felhasználás esetén a vásárolt maktól elkülönítetten kezeljük és vetjük.

A legkiválóbb kocsányos és kocsánytalan tölgy, valamint kőris állományaink fáiak oltványából plantázis létesítésünk annak reményében, hogy a makktermés ciklikussága miatti kiesést ne vásárolt, gyakran ismeretlen, de mindenképp idegen származású makkal kelljen pótolnunk.

Az új szaporítóeszköz erdőművelési tervezési rendszer, amelyet 1994-től alkalmazunk, nem tekinthető egyértelműen a természetesen erdőgazdálkodás részének. Minden erdőrésztetle külön természetes és pénzügyi terv készül időbeni ütemezéssel, lehetőleg a vállalkozó, vagy a saját brigád megnevezésével. Ezt a tervet a műszaki vezető a kerületvezetővel közösen készíti és egy példányt a kerületvezető is megkap. A munka elvégzése után a tény rögzítését is ebben a rendszerben kell elvégezni. Ezzel a tervezési-nyilvántartási rendszerrel nemcsak az ellenőrzés válik tényszerűbbé, de a tő mellett dolgozók is konkrétan értékelhetik saját munkájukat, több év eltelte után olyan elemzésekre nyílik mód, amely az erdőfelújítási munka gazdálkodási részének jobb megismeréséhez, célszerűbb elvégzéséhez vezet. A természetes és a mesterséges felújítás pénzügyi összehasonlíthatósága tényszámokon fog alapulni. Bizonyosak vagyunk abban, hogy tevékenységünk részletesebb megismerése is segíteni fogja döntéseinket, erősíteni fogja elkötelezettségünket a természetesen erdőgazdálkodás mellett.

Hetvehelyi Erdőszet által fokozott felújítógázásra tervezett erdőrésztetek:

Kővágóúti közseg teljes terület:	1 tag 9,4 ha	B rész
eredeti állomány tip.:	B-KTT-Gy	
Felújítási kötelezettség alá vont terület:		2,4 ha.

ÜZEMTERVI ELŐÍRÁS		ERDŐSZETI TERV			
haszn. mód	ha	ha	év	év	
NFGY	...	...	...	...	...
TRV	...	...	...	...	...
FVB	9,4	...	...	...	...
FVV	9,4	6,5	96	99	...
Rend. vált.	...	1,4	...	...	...

Amennyiben szükséges (egyelőre elméletileg) alrészletek alakítandók ki, és azok állapota, és az azokban teendők az alábbiak:

1/ÁLLAPOT 2/FELADAT					
1/Alrészlet sz. 2/év	1/ter. ha 2/talajjelk. ha	1/legut. bontás éve 2/áll. meg. ha	1/Áll. tip. 2/típus	1/ter. vég. év 2/Ápolás ha	1/Állat. 2/MEGJEJYZÉS 1/ter. 1/mér.
1/ B 1 2/ 94	5,0 1,5	1992 1,5	B-KTT	1996 5,0	3,5 20-30 cm tányérörös, ültetés
1/ 1/8 2 2/ 96	3,0 3,0	1992 3,0	KTT KTT-B	1998	term. újjalutó függően
1/ 1/8 3 2/	1,4	1992	KTT-B-CS	...	...
					turistaház, védelem

Az akáctermesztés biológiai alapjainak megújítása

Az akácerdők hozamának növelése és a fa minőségének javítása érdekében az utóbbi évtizedekben számos akácfaajtát nemesítettek. A fajták üzemi szaporítása (köztermesztésbe vonása) 1978-ban kezdődött. Az elszaporítás 1981 és 1985 között töretlenül fejlődött, de aztán egyik évről a másikra hirtelen visszaesett, 1992-ben az engedélyezett akácfaajtából már csak 262 ezer db kiültethető csemetét termeltek. Ez a 36 millió magcsemetéhez képest elenyésző. Lényegében csak három akácfaajtánk van köztermesztésben ('Nyírségi', 'Üllői', 'Rózsaszín AC.'), de ezek is csak elszórtan, néhány ha-os üzemi területen fordulnak elő.

Sajnálats tény, hogy a szakmai ismeretek hiánya és a rosszindulatú belemagyarázások, technológiai mulasztások miatt az egyébként jobb sorsra érdemes akácfaajtánk egyre inkább feledésbe merülnek.

Az akác nemesítés újrafogalmazott célkitűzései és módszerei

Az akác nemesítés jelenleg négy fővonalon folyik:

– TÖRZSFÁ-szelekció fatérforog növelése céljából.

Célkitűzés: rövid idő alatt nagy tömegű dendromassza (tűzifa, forgácsfa, rostfa) előállítás.

– TÖRZSFÁ-szelekció értéknövelés céljából.

Célkitűzés: értékes faanyag előállítás. A szelekció alapja a kifogástalan törzsalak és az erőteljes növekedés.

– POPULÁCIÓ-nemesítés a természetserű erdőgazdálkodás fenntartása, fejlesztése érdekében.

Célkitűzés: a fatérforog és érték növelése mellett az ökológiai stabilitás megőrzése. Ez a kutatási vonal a kiváló egyedeket tartalmazó természetserű erdők létrehozására törekszik.

– TÖRZSFÁ-szelekció egyéb célra.

Célkitűzés: a mellékhaszonvetélti lehetőségek bővítése (pl. az alföldi méhlegelő, vadászterdők és a környezetvédő fásítások fajtaválasztékának bővítése).

A vázolt nemesítési munka 1982-ben kezdődött a Nyírségben, a Felső-tiszai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság közreműködésével kutatás-fejlesztési megállapodások keretében.

A munka folyamán a természetes populációk genetikai változékonyságának megőrzésére, a fajtaváltás biológiai alapjainak lerakására és a vegetatív-generatív szaporíthatóság előnyeinek kihasználására törekedtünk.

A következőkben a törzsfászelekció eredményeiről, tapasztalatairól lesz szó. Az e csoportba tartozó törzsfák szelekciója két lépcsőben történik. Első lépcső a csemetekerti szelekció, amikor az üzemi magvetésekből a kiugróan jó növekedésű egyedeket kiválogatjuk. A válogatott csemetéket üzemi erdősítésekbe visszük és néhány éves megfigyelés után újra válogatjuk. Tulajdonképpen ez a második lépcső, ami egyúttal már klónozást és törzskönyvezést is jelent. A törzskönyvezett egyedeket (törzsfákat) gyökérdugvánnyal szaporítjuk és klóngyűjteménybe visszük. A klóngyűjtemények egyúttal génmegőrző állományok is, amelyek a további nemesítéshez kiindulási alanyagot szolgáltatnak.

A csemetekerti szelekció keretében évente több millió magcsemetét vizsgálunk meg. Ebből 20-25 ezer db válogatott csemete kerül kiemelésre. A csemetekerti szelekció eddigi eredménye 24 400 db 'Pusztavacsi' és 116 077 db 'Ófehértói' válogatott csemete, ami 7 évjáratot, 13 csemetekertet és csaknem 100 millió magcsemetét reprezentál. A válogatott csemetékben rejlt genetikai változékonyság is valószínűleg ezzel arányos.

A csemetekerti válogatások tapasztalatai

A csemetekerti szelekció az egyedek növekedésbeli különbségein és morfológiai változatosságán alapszik. Ezen az alapon már csemetekortban is igen sokféle akácot lehet megkülönböztetni. Minden évjáratban és bármely magvetésben találhatunk kiugróan jó növéssű vagy töben feltűnően

1. táblázat
Az éves hajtásnövekedések vizsgálata Penészek 12/1 erdőterésben

A vizsgált akác csemeték megnevezése	A vizsgált csemeték száma	Az éves hajtásnövekedés mértéke (cm)																											
		40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180	190	200	210	220	230	240	250	260	270	280			
		Eloszlás (db)																											
'Pusztavacsi' szelekció Tápióbicskéről	217	–	–	–	1	–	–	1	2	8	8	10	11	15	19	12	11	11	30	22	13	15	12	6	4	6			
'Ófehértói' szelekció Máriapócsról	122	–	5	–	–	2	3	4	2	9	9	4	10	4	1	9	13	17	5	8	4	5	3	3	2	–			
'Ófehértói' szelekció Nyírmeggyesről	175	–	–	–	21	4	2	14	4	16	12	11	24	21	10	9	3	12	5	2	3	2	–	–	–	–			
'Ófehértói' szelekció Ebesről	133	–	10	–	4	6	7	13	13	8	15	9	12	6	10	5	7	5	2	–	1	–	–	–	–	–			
'Ófehértói' „kommerz” Nyírmeggyesről	193	–	–	–	7	7	3	13	13	6	21	17	21	14	16	15	9	7	10	6	3	1	4	–	–	–			
'Nyírségi' fajta	194	–	4	–	4	2	7	12	5	9	13	20	22	15	12	20	19	16	6	3	3	2	–	–	–	–			
'Üllői' fajta	205	–	–	–	4	2	3	10	12	21	18	21	22	33	25	17	9	5	3	–	–	–	–	–	–	–			
Nyíradony 49/G árboc jellegű akác	145	4	5	7	2	14	10	14	9	10	16	10	13	5	10	4	6	1	3	2	–	–	–	–	–	–			
Nyíradony ternet árboc jellegű akác	126	8	3	6	6	9	9	15	12	16	17	10	2	6	3	2	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–			

2. táblázat
A szelektált törzsfák és a vizsgált állományok fontosabb adatai
öt éves korban

Megnevezés (név vagy sorsszám)	Fa- magasság (m)	Mell- magassági átmérő (cm)	Faterfogat (m ³)	Faterfogat-el- terítés az 'Öfe- hértői' kom- mersz akác- hoz képest (%)
'Öfehértói' kommersz akác (Derecskéri)	*4,49	*5,73	0,010051	0
'Öfehértói' ak. (Derecs- kéri)	*4,53	*5,59	0,010283	+2,3
Szelektált 'Öfehértói' ak. (Hahadnázói)	*4,73	*5,91	0,011114	+10,6
'Zalai' akác	*4,42	*6,04	0,009664	-3,8
'Nyírségi' ak.	*3,84	*4,99	0,007627	-24,1
'Ülői' akác	*5,53	*6,15	0,015192	+51,1
'Appalachia'	*5,16	*6,34	0,013178	+31,1
Rizsaszín AC	*5,08	*6,12	0,012795	+27,3
1. sz. törzsfa	9,2	7,8	0,043461	+358,6
2. sz. törzsfa	8,7	8,2	0,039180	+313,5
3. sz. törzsfa	9,8	8,0	0,049704	+424,5
4. sz. törzsfa	8,7	8,5	0,039530	+317,2
5. sz. törzsfa	9,6	8,0	0,047650	+402,8
6. sz. törzsfa	8,8	7,8	0,039687	+318,8
7. sz. törzsfa	6,7	7,4	0,022577	+138,3
8. sz. törzsfa	-	-	-	-
9. sz. törzsfa	6,7	6,5	0,022382	+136,2
10. sz. törzsfa	5,9	7,2	0,017378	+83,4
11. sz. törzsfa	10,0	7,1	0,050881	+436,9
12. sz. törzsfa	-	-	-	-
13. sz. törzsfa	8,7	8,0	0,038966	+311,2
14. sz. törzsfa	7,8	7,8	0,031029	+227,4
15. sz. törzsfa	8,8	7,5	0,039427	+316,1
16. sz. törzsfa	9,5	7,9	0,046521	+390,9
17. sz. törzsfa	8,1	7,0	0,018545	+95,7
18. sz. törzsfa	8,6	7,0	0,037327	+293,9
19. sz. törzsfa	7,5	7,4	0,028402	+199,7
20. sz. törzsfa	7,0	7,6	0,024780	+161,5
21. sz. törzsfa	8,2	7,6	0,034204	+260,0
22. sz. törzsfa	8,2	7,3	0,034009	+258,9
23. sz. törzsfa	8,7	7,0	0,038219	+303,3
24. sz. törzsfa	7,6	7,5	0,029235	+208,5
25. sz. törzsfa	9,6	7,1	0,046799	+393,9
26. sz. törzsfa	6,7	6,3	0,022402	+136,4
27. sz. törzsfa	-	-	-	-
A törzsfák átlaga	7,8	7,5	0,030824	+225,3

Megjegyzés: A *-gal jelöltek az állományfelvételek alapján számított átlagok.

megvastagodott csemetéket. Tulajdonképpen ezeket szedjük ki. A kiugró méretek pontos okát egyelőre nem ismerjük, de feltételezzük, hogy az esetek nagy részében öröklődő, illetve genetikailag megfogható. A későbbiek során (második, harmadik szelekció) ezt még többször is ellenőriztük.

A kiugró méretű csemeték alakú tulajdonságai alapján három típust azonosítottunk. Van egy egyenes törzsű, keskeny koronájú, finom ágú típus, ami már csemetekorban is az „árbo” jellegű sejteti. A második típus is egyenes törzsű, de igen erőteljes oldalágú. Valószínűleg ebből kerülnek ki a villás törzsű, „böhöncösödő” fák is. A harmadik típus igen erőteljes növéssű, de már többen is elágazó, bokrosodó fajta. Hagyományos fatermesztés szempontjából ez a tulajdonság hátrányos, de a fiatalok gyors növekedése miatt a nem hagyományos fatermesztési célok (pl. energiacserő vagy takarmányerdők telepítése) szempontjából igen előnyös lehet.

A fajtamínősítés feltétele, hogy a fajtajelölt legalább egy tulajdonságában minden más fajtától különbözzön. A tulajdonság köthető levélhez, virághoz, tövishöz vagy bármilyen más növényi részhez, ami szemrevételezéssel felismerhető. A csemetekerti magvetésekben az éves hajtások színe és a tövisek méretei tekintetében tapasztaltunk nagy változatosságot. A hajtások színváltozatai: világos (szürkészöld), sötét (barnászöld), és átmeneti (vörös-barna). A tövisek méretváltozatai: 5 mm-nél kisebb, 5-15 mm közötti és 15 mm-nél nagyobb. A válogatás során ezeket a különbségeket mindig szem előtt tartottuk, de a későbbiekben (második, harmadik szelekció) is vizsgálni fogjuk. Igen nagy változatosságot tapasztaltunk a kéregszín, kéregvastagság és a vegetatív szaporíthatóság tekintetében is. Ezek a tulajdonságok valószínűleg a második, harmadik szelekció után különülnek el igazán.

A szaporíthatósággal kapcsolatban meg kell említenem, hogy én inkább a generatív szaporítás felé hajlok, ezért már a második szelekciónál (5-6 éves korban a törzsfák kiválasztásakor) igyekszem olyan bőven termő törzsfákat is kijelölni, amelyekkel a tervezett magtermelő ültetvény magtermő képességét fokozni lehet.

A magtermés mennyiségének növelése vagy a termőre fordulás időpontjának előbbre hozása legalább olyan fontos szempont, mint a fatermesztés. Ezekre az akác-nemesítési korábbi hiányosságai és a már meglévő magtermelő ültetvények üzemeltetési problémái miatt kellett odafigyelnünk.

A szelektált csemeték hajtásnövekedése kiültetés után

Az erdőesítés évében a megeredést-megmaradást és a hajtásnövekedést *Penészlek 12/1* erdőrészen vizsgáltuk. Ebben a kísérletben három nemesítési fokozat található. Első fokozat az úgynevezett „kommersz” akác, ami a jelenlegi üzemi magtermelő állományok ('Öfehértói' és 'Pusztaavasi') utódait jelenti. Második fokozat a „kommersz” csemetékből szelektált, „válogatott” csemete. Harmadik fokozat a már általában minősített „fajta”. Jelenleg ez a legmagasabb nemesítési fokozat. Ebben a kísérletben a 'Nyírségi' és az 'Ülői' akác-fajták szerepelnek. Az adatokat az 1. táblázat tartalmazza.

Nyírségi tapasztalataink szerint az ültetés után töre vágott akác-csemeték még abban az évben 100-150 cm-t nőnek. Ha ezt tekintjük mércének, akkor az egyes nemesítési fokozatokra vonatkozóan a következő megállapítások tehetők. A 150 cm-nél nagyobb méretű csemeték aránya csak a válogatott és a kommersz csemeték esetében haladta meg az 50%-ot. A kísérletben szereplő akác-fajták hajtásnövekedése közepes. A leggyengébb növekedést az 1978-ban szelektált „árbo”-akácok utódai produkálták. (*Nyíradony 49/G* és *Nyíradony temető* „árbo”-akácokból származó magcsemeték.) Kiugró növéssű (250 cm-nél nagyobb) egyedek vannak a pusztavacsi szelektált (Tápióbicskéről) és az Öfehértói szelektált (Máriapócsról) parcellákban. Ezek a hajtásnövekedések (270-280 cm) még a nemes nyárok esetében is kiemelkedőeknek számítanak.

A szelektált törzsfák növekedése

A válogatott magági csemeték erdőszerűen kerülnek kiültetésre valamelyik üzemi erdőesítésbe (telepítésbe vagy felújításba). Az üzemi jellegű kísérleti parcellák nagysága 0,2-1,0 ha. A kiültetett csemeték közül a közvetlen környeze-

tűkhöz képest kiugró növekedéssel egyedeket 4-5 éves korban szoktuk megjelölni, törzskönyvezni. A törzskönyvezéssel egyidejűleg a kijelölt fák szaporítása is elkezdődik, gyökér alapon. A begyűjtött gyökérdarabokból kísérleti célra gyökeres dugványokat, illetve gyökétermelő anyatelepünk részére kiindulási alapanyagot termelünk. A kísérleti célra nevelt gyökeres dugványok utódvizsgálat céljából részben erdősítésekbe, részben klóngyűjteményekbe kerülnek. Az erdősítésekbe kísérletként ültetett csemetékkel a klónkiválasztást és a termesztéstechnológiai vizsgálatokat végezzük. A klóngyűjteménybe kerülő csemeték a génmegőrzési, kísérleti célú magtermelés és a nemesítéshez szükséges újabb kiindulási alapanyagok előállítását szolgálják.

A törzsfák jelölését 1988 őszén kezdtük *Hajdúhadházi 26/D* erdősítésben, a Hajdúhadházi Erdőgazdálkodási Szövetkezeti Vállalat területén. Ez a kísérlet 1985 tavaszán létesült 1/1 éves csemetékkel. Kontrollként az „Ófehértói „kommersz” akácot ültettük, ehhez hasonlítottuk a szelektált csemetéinket és a már köztermesztésben lévő fajtaikat is. A törzsfajelölést (második szelekciót) követő állományfelvétel 1989 novemberében volt, tehát 5 éves korban. A 2. táblázatban ezek a felvételi adatok szerepelnek.

Ötéves korban, különösen a fatérfogatok között igen nagy eltéréseket tapasztaltunk. Az „Ófehértói „kommersz” akáchoz viszonyítva 300-400%-os eltérések is vannak. A 3., 5., 11. számú törzsfáink 5 év alatt ötször akkorára nőttek, mint a „kommersz” akác átlagfája. Ezek a plusz-méreték a tervezett hozamnövelés szempontjából igen biztatóak. Akár a magassági, akár a fatérfogató-növekedés tekintetében fel-tűnő a „Nyírségi” akác viszonylagos lemaradása. Ezzel a „fajtavál” már a derecskei csemetékterben is problémánk voltak. A csemeték magassági növekedése évről évre csökkent, a szabványon aluli csemeték aránya túlságosan megnövekedett, ezért a szaporítást is abba kellett hagynunk. A szabványon aluli növekedésnek számos okát ismerjük, de ezeket itt most nem részletezzük.

Összefoglalás

– Az 1983 óta folyó csemetékterti szelekció eredménye 24 400 db „Pusztavacsi” és 116 077 db „Ófehértói” válogatott csemete. Ezek a csemeték genetikailag 7 évjáratot, 12 populációt és csaknem 100 millió magoncsemetét képviselnek. A válogatott csemeték viszonylag koncentráltan, egy termesztési körzeten belül, úgynevezett alapfokú klónkísér-

Vadaskertek, vadrezervátumok részére

ELADNÁM

200 db koronás suháng

200 db suháng

vadgesztenye szaporítóanyagaimat

„Nagyvadaknak tavaszi hasmenés ellen gyógyszer a gesztenye.”

Somogyi József

4028 Debrecen, Hadházi u. 24.

letekbe kerültek. Ezek a kísérletek garantálják a genetikai alapok megőrzését, folyamatos bővítését és a további nemesítési munka hatékonyságának növelését. A szelektált törzsfákat gyökér alapon szaporítjuk. Gyökétermelő anyatelepünkön kísérleti célra kiindulási alapanyagot is termelünk. Ebből az anyagból üzemi kísérletekhez is szívesen adunk.

– A szelektált csemeték 10-re vágás utáni hajtásnövekedését többféle változatban vizsgáltuk Penészkert határában. Ebben a kísérletben 250 cm-nél nagyobb méretű hajtásnövekedést is mértünk, ami még a nemes nyárok esetében is kiemelkedőnek számít. Tehát a csemetékterti szelektáláshoz fűzött reményeink beigazolódtak. A válogatott csemetékkel történő erdősítés a nagy hozamú gazdasági erdők (pl. a rövid vágásfordulóban kezelhető energiaerdők) telepítésének egyik változata lehet. A gyors kezdeti növekedés, a rövid vágásforduló és a többszöri sarjztatás lehetőség bizonyos esetekben igen előnyös! Megbízás alapján magcsemeték válogatását és a rövid vágásfordulóban kezelhető akác-erdők telepítésének szakirányítását is vállaljuk.

– Egyes kísérleti területeken a szelektált törzsfák fatérfogató-növekedése a kommersz akáchoz viszonyítva jelentős többletet mutatott (300-400%-os plusz-eltérések is vannak). Ezek a plusz-méreték a tervezett hozamnövelés szempontjából igen biztatóak. A törzsfák számát több száza tervezük, hogy a genetikai változékonyság megmaradjon. A törzsfák vegetatív utódaiból génmegőrző telepeket és magtermelő ültetvényeket fogunk létesíteni. Ezzel kapcsolatban üzemi megrendeléseket is elfogadjunk. Bővebb felvilágosítást ad: dr. Kapusi Imre Püspökladány, Farkassziget. Telefon/Fax: 52/351-169. Telex: 72821.

A szeder mechanikai irtásának biológiai alapjára hívja fel a figyelmet Armin Bont svájci erdőmérnök az ŐFZ 1991/3. és 1992/10-es számában. A szeder kétféle módon szaporodik, mag által lassan és vegetatív úton, fergeteges módon, a hajtások gyökeresével szeptembertől a tél kezdetéig.

Ez a vegetatív szaporodás csak akkor lehetséges, ha az indák a talajjal érintkeznek. A szederszőnyeg képződését gyakorlatilag teljesen az őszi vegetatív szaporodás okozza. A vegetatív szaporodást az erdősítés

ápolásakor könnyen figyelmen kívül hagyjuk. A szederszőnyeg növekedése megszűnik, mielőtt a gyökerezés megindul. A csemetékét a szeder nem nyomja el, ugyanakkor értékes vadtakarmány. Miért végeznénk hát haszontalan munkát?

A következők tavasszal azonban az eddig észrevétlen új sarjak robbanásszerűen fejlődnek. Nyáron a szokásos ápolás idején fellepő szederszőnyegyet a föld színéig le kell vágni. Az indák ekkor a szederszőnyeg felső felületén nőnek (a fény miatt) és őszi nehézségek árán tudnak az új-

ra kihajtott szederszőnyegen átnyomulni, hogy a talajjal kapcsolatot teremtsenek.

Ere börtés esetén augusztus végén, szeptember elején kell a szedert speciális legy szőr vágólapokkal ellátott adapteres fűrésszel a földig levágni. A legfőbb elv: ahol lehetséges, az őszi vegetatív szaporodást kell akadályozni. Nincs azonban a szeder irtására általános recept, állandóan figyelni és fontolgatni kell, hogyan lehet a vegetatív szaporodást hatékonyan korlátozni, esetleg megakadályozni.

(Ref.: Horváth József)

VIG PÉTER

Erdeink jövője és a klímaváltozás

A légkör összetételének emberi hatására bekövetkezett megváltozás, s ennek következtében a klíma várható globális és regionális változásai visszaszabhatnák Földünk egész bioszférájának életét. Ezek a változások igen érzékenyen fogják érinteni érdeinket, mivel lassan termőre forduló, hosszú életű fafajaink életkörülményei egy-egy generáció élettartamán belül is olyan mértékben változhatnak meg, hogy ahhoz a populáció adaptációs képességeit maximálisan kihasználva sem fog tudni alkalmazkodni. Az emberiségnek meg kell találnia tehát azokat a lehetőségeket, amelyekkel a klímaváltozás sebségét csökkenteni tudja. Több szempontból célravezetőnek látszik erre az erdők klímamódosító hatásának fokozása. Ehhez azonban erdőművelési, erdőtelepítési módszereinket érdeink fennmaradása végett az új környezeti feltételekhez kell igazítanunk.

Élettelen környezetünk mindennemű változása természetesen vonja maga után az élő környezeti rendszerek választás, az ökoszisztémák átalakulását. Ez a folyamat a tágabb ökológiai spektrum, a fokozottabb adaptációs képességű, a rövidebb generatív ciklusú fajok és az ilyen fajokból álló társulások számára könnyebben átveszethető, mint az „igényesebb”, a hosszabb vegetatív életciklusú fajok, illetve az ilyen fajok közösségei esetében.

Az üvegházgázok megnövekedett koncentrációja következtében a troposzférában beálló hőháztartás-változások hatásai napjainkban egyre inkább megfigyelhetők: a Szahel-övezet szélesedése, az óceánok felszín-hőmérsékletének emelkedése, a gleccserek és a sarki jég visszahúzódása, a szárazföldök belsejében tapasztalható halmozódó csapadékhiány stb. mind azoknak az összefoglaló tanulmányoknak az előrejelzéseit bizonyítják, amelyeket az utóbbi évtizedben készítettek a meteorológusok a globális klímatisztázó modellek kifejlesztése folyamán. Ezek alapján fel kell készülnünk arra, hogy a fosszilis tüzelőanyagok elégetésének, a metán és a halogénezett szénhidrogének kibocsátásának, az erdők irtásának és tengeri szén-dioxid-nyelők pusztulásának ütemétől függetlenül az elkövetkező évtizedekben a felszín átlagos hőmérséklete a trópusokon kevésbé, a magasabb szélességi körök mentén erősebben fölmelegszik: ugyanígy erőteljesebb lesz a fölmelegedés a kontinensek belsejében, mint a partvidékek közelében; a szubtrópusi száraz térségek szélesednek; földgömbi átlagban csekély mértékben nő a csapadék mennyisége; a mérsékelt övi nyugatiszél-rendszer intenzitása gyengül; a sarkvidéki szárazföldi jég elolvadásának és a fölmelegedő tengervíz hőtágulásának következtében a világtegek vízszintje megemelkedik.

Az antropogén hatásra bekövetkező klímamódosulások regionális következményeinek modellezése napjainkban folyik. Ez főleg az olyan területeken jelent nehéz feladatot, mint a Kárpát-medence, ahol a szubalutai, kontinentális és szubmediterrán éghajlati jelleg

érvényesülésének is megvannak az esélyei, s ezeket az esélyeket az orográfiai hatások nehezen kiszámítható módon befolyásolják. Eddigi ismeretünk szerint térségünkben a következő várható változások érdemelnék fokozott figyelmet:

Az évi átlaghőmérséklet évtizedenként 0,1–0,7 °C-kal emelkedik, a viszonylagos felmelegedés azonban a tél folyamán erőteljesebb lesz, mint nyáron.

A csapadékházamok kezdetben tovább csökkennek, majd a kb. 2 °C-t meghaladó hőmérséklet-emelkedés esetén növekednek, de az éghajlati vízmérleg így sem javul.

A csapadék mennyiségének csökkenése főleg a nyári félévben várható, míg a téli félévben mérsékelt csapadékmennyiség-növekedés következhet be.

A téli csapadék nagybörzszt eső lesz, ez a téli hőmérséklet-emelkedésnek köszönhető.

A téli diapauza fokozatosan megrövidül, erdei fáink tenyészidőszaka azonban a nyári aszályos időszak hatására beálló „kényszerzünet” miatt nem lesz hosszabb.

Megnö a szélsőséges időjárási helyzetek (aszály, hőség, kései fagyok, viharok) gyakorisága.

A klímatisztázó rendszerben beálló változások erdeinkre gyakorolt hatása nem egyirányú, sőt ugyanazon jelenség pozitív vagy negatív értelmű megítélésében is megoszolhatnak a vélemények. Így a szén-dioxid-koncentráció növekedése kapcsán általában a fotoszintézis intenzitásának fokozódását várjuk. Egyes tudósok megállapították azonban, hogy a sejtekben lejátszódó biokémiai folyamatok intenzitásának növekedése magával vonja egyben a szatórnak számának csökkenését a levelek felületén. Itt tehát megindul egy ömregulációs folyamat, amely fékezi a klímatisztázó rendszerben kedvezőnek ítélt CO₂-elnyelődés fokozódását.

A tenyészidőszak hőmérsékletének növekedése is a biokémiai folyamatok intenzitásváltozását kellene eredményezze, ez azonban csak a növény számára optimális hőmérsékletig igaz, majd érvényesül a hőstressz, és lelassul a növények anyagcseréje.

A téli hőmérséklet emelkedésével a tenyészidőszak meghosszabbodása válik kézenfekvővé, amelyről nagyobb biomassza-produkciót, ezáltal fokozottabb mértékű CO₂-elnyelődést remélhetünk. Ez ellen szólnak azok a jelzések, amelyek szerint a Kárpát-medencében a nyár is fokozatosan mediterrán jellegűvé alakulhat, melynek során egy száraz, meleg periódus hat fekézőleg a növények anyagcseréjére. Ugyancsak kedvezőtlenül hathat a tenyészidőszak alakulására a kései fagyok fellépésének várhatóan növekvő esélye. Figyelmet érdemelnek azok az észrevételek is, amelyek a fenyők egyheteleken meginduló asszimilációs tevékenységére vonatkoznak. Ezerint a fenyők kevéssel 0 °C fölötti hőmérsékleten megállítható anyagcseréjük során számottevő biomassza-gyapardásba még nem képesek, légszűrő intenzitásának ezen enyhébb hőmérsékleten bekövetkező növekedése miatt azonban tartalék

Gombagyűjtőláz golyózáporban

Az amerikai életformára gyakorolt jellemző erőszak (lásd: Dallas és a többi, nyakunkba zúduló kultúr-szörmedvény) megjelent egy egyébként nagyon békés tevékenységben is. Mint a The Economist című tekintélyes lap 1993. június 5-i száma hírül adja, nagyon megnőtt az amerikai és ázsiai ifnyencek körében biztos piacot találó kucsma-, róka- és egyéb ehető gombák iránti kereslet. Mivel az USA pacifikus északnyugati erdeiben ezekből bőven terem, kétes egzisztenciájú egyének tömege lepte el az erdőket a napi többszáz dolláros kereset reményében. A legjobb lelőhelyek birtoklását az ökológus szabja meg, ezért a gyűjtők fejüket válluk közé húzva és lehajtott fejjel igyekeznek kisebb célpontot nyújtani a levegőben neműnkán repkedő ólommadaraknak.

A gyűjtők mögött ott vannak a gómbát azonnal megvásárló és készpénzzel fizető kereskedők. Az ő biztonságuk se ér sokat, mert nem egyszer szabadjárta meg őket pénzüktől, de az is előfordul, hogy a gyűjtő fegyverrel a kezében szabja feljebb a vásárlási árat.

Ernek az egykori aranylányt idéző jelenségnek van pozitív vonása is. A gombagyűjtők jól tudják, hogy erdő nélkül nincs eladható gomba, ezért minden módon a gomba élőhelyét és az erdők megtartását, folyamatoságának megőrzését is jól szolgálják.

(Forrás: Foresta, Trees and People Newsletter, No. 22. Ref.: Dr. Szodfridt István)

ERDÉSZETI KUTATÁS

tápanyagokból sokat felélnék. Ugyancsak az enyhébb telek következménye a kórokozók és károsítók téli mortalitásának csökkenése, ezzel az epidemiák, gradációk, kárilencsék kialakulásának veszélye megnövekedett, amelyek ellen a legyengült gazdanövény kevésbé képes védekezni.

Paleoklimatológiai ismereteink szerint nem az előtűnik álló klímaváltozás lesz az első a Föld életén, és az antropogén hatásra bekövetkező hőmérséklet-emelkedés olyan „szinteket” közelíti, amelyeket „klímaoptimumként” tart számon a tudomány. A pleisztocén és holocén optimum idején 2–5 °C-kal volt melegebb, mint korunkban. Ennek a felmelegedésnek nem a mértéke, hanem a sebessége tűnik erdei fafajaink számára veszélyesnek. Az izotermák a modellek szerint évi 3–6 km-es sebességgel vonulnak észak felé, és a hegységeken évente kb. 3–8 m-rel emelkednek.

Fokozza a fajok migrációs kényszerét, hogy a csapadékjárás várható változási tendenciái Közép-Európában a termőhelyek erőteljes szárazodását vetítik elénk.

Fafajaink mai areáinak megfelelő klimatikus viszonyok áthelyeződése tehát olyan sebességgel érhető el, amelyet a fás szárú vegetáció képtelen követni. A paleobotanikai vizsgálatok eddigi eredményei szerint az elmúlt 18–20 000 évben az erdei fák átlagosan maximum 200–250 m/év sebességgel voltak képesek a számukra kedvező életteret meghódítani. Az eddig kimutatott legnagyobb migrációs sebességet egy észak-amerikai nyárfaj érte el, ez 500 m/év volt. A két számérték között tehát szinte egy nagyságrend az eltérés.

Hazai állományalkotó fafajaink elterjedési területeit szemlélve megállapíthatjuk, hogy szinte nincs is olyan köztűtűk, amelynek az areája ne húzódná a Kárpát-medencétől délebbre is. Attól tehát egyelőre nem kell tartanunk, hogy az izotermák eltolódása következtében fontos fafajok area-határa kerülne hazánktól északra eső területekre, annak azonban – éghajlatunk medence jellegéből adódóan – igen nagy lehet az esélye, hogy klímánk aridabbá válásával egyes ökotípusaink számára az eddigi élőhelyük válik „idegennek”. Ezek alapján nem nehéz arra következtetni, hogy erdészeti klímahatáraink is el- és feltolódhatnak. Sikságainkon megnő az erdősztyepp klímával érintett területek nagysága, s egyre nagyobb lesz az Alföld déli és középső részén az a térség, ahol a klíma csak a füves puszták növényei számára nyújt alkalmas életkörülményeket. A dombvidéki és középhegységi tájainkon a száraz gerincek, tetők, déli kitettségű területek társulásainak ökotípusa lehűződik az alacsonyabb térszintekre, az északiak lejtőinkre és völgyeinkre jellemző humidabb jellegű termőhelyek kiterjedése pedig csökken. A klímának magasabbra tolódásával lassan számíthatunk kell a montán bükkös klíma eltűnésére, a szubmontán bükkös klímaterületek magasabbra húzóódására és összezsugorodására, de ugyanez várható a gyertyános-tölgyes és a kocsánytalan tölgyes-cseres klímahatás alatt álló területekre is.

Erdéink számára az a legkézenfekvőbb kérdés, hogy milyen gyors lesz az izotermák és az izotermidák mozgása, az erdősz számára pedig az, hogy mit tehet erdeink, faállományaink fenntartásáért. Ezen a téren kétféle intézkedéscsoport tűnik kézenfekvőnek:

1. Erdőnk ökológiai plasticitásának fokozása, illetve olyan fafajokból álló állományok létrehozása, amelyek az adott helyen várható klimatikus viszonyok között életképesek.

2. A klímaváltozást kiváltó antropogén hatások mértékének csökkentése, a klímaváltozás sebességének fékzése.

Az első intézkedéskörbe a következők javasolhatók:

– Erdőtelepítési munkánk során a múltbéli adatok alapján megállapított klímakategóriáknál eggyel aridabb klímába illő fafajokat (is) ültessünk a területre, ezzel néhány évtizedet nyertünk.

– Erdemesnek tűnik a délibb, szárazabb klímájú származási körzetekből a szaporítóanyagot északibb, magasabb fekvésű (ma még) humidabb területeken elültetni.

– Faültetvényeink számára olyan fafajok honosítását érdemes megkezdeni, amelyek déli kontinentális, illir, mediterrán klímájú területekről származnak, amelyek egy lassúbb klímaváltozás esetén esetleg természetes úton is elterjedhetnek a Kárpát-medencében, vagy távolabbi területekről származva bővíthetők faállományaink fajajszektrumát.

– Egy régóta hirdetett erdőhigiéniai kíváncsolom, faállományaink elegyességének fokozása szükségszerűvé válik, mert ezzel egyrészt a kórokozók és károsítók egyedsűrűsége csökken, másrészt az elegyes állományok fafajainak együttes ökológiai spektruma sokkal tágabb, mint az egyetemeseké, így enyhébb klímaváltozást érők könnyebben átvészelhetnek.

– Természetszerűen kezelt állományainkban érdemes törekedni a vegyeskorúság kialakítására, mert így az újulat nem periodikusan, hosszabb időközökkel képződik, hanem rövidebb ciklusokkal, így a természetes szelektio szinte folyamatosan érvényesülhet.

A klímaváltozás sebességének csökkentése az üvegházgázok kibocsátásának mérséklésével, a légkör CO₂-készletének megkötésével, valamint az aktív felszín hő- és sugárzás-háztartásának befolyásolásával érhető el. Az üvegházgázok kibocsátásának csökkentéséhez az erdőgazda legfeljebb annyival tud hozzájárulni, hogy annyi olcsón előállított fát bocsát a felhasználók rendelkezésére, amennyi elegendő az energiaigényes egyéb nyersanyagok (műanyag, alumínium, vas, cement stb.) kiváltására.

A légköri CO₂ megkötésében az erdőnek jelentős szerep jut. Minden köbméter élőfákészlet ugyanígy kb. 1,6 t szén-tartalmat. Ha tehát növeljük erdeink élőfákészletét, az – legalábbis ideiglenesen – kivonja a szén-dioxidot a légkörből. Ha ezt a faanyagot nem ejtjük el, és nem hagyjuk lebomlani, azzal továbbra is „kivonjuk” a szén körforgásából.

Az erdőterület növelésével egyéb klimatikus hatásokat is elérhetünk:

A szárazföldi aktív felszínfaját között az erdő nyeli el a legintenzívebben a sugárzott energiát. A lombkoronaszint felszíni hőmérséklete általában 0,5–1,5 °C-kal hűvösebb, mint a szomszédos szabad térségeké.

A felszínről visszavert sugárzás mértéke (albedo) is az erdő esetében a legkisebb az összes szárazföldi vegetációtípus között. Ezek mind az üvegházhatást mérséklő momentumok.

Az elnyelt energia közel 80%-át fordítja az erdő transzspirációra. Ezáltal a termőhely forgalmazható vízkészletét a mély gyökérrendszere által feltárvá gyorsítja a vízi körforgalmát a légkörben.

Ezek a hatások természetesen nem érzékelhetők azonnal, és nem kizárólag helyi hatásúak.

A klímaváltozást az ember idézte elő, mert kényelmi szempontjai, a gazdasági fejlődés ezt kívánta. A légköri üvegházhatás erősítésével kezdetben egy természetes lehűlési folyamatot fékezett vele, napjainkban már lassú, de később előreláthatóan fokozódó felmelegedést fog ez kiváltani. Ennek tovaigyró hatása igen sokrétű, félézése globálisán indokolt. Az erdősz erdeinek a gyors klímaváltozás hatására bekövetkező pusztulását úgy mérsékelhetjük, ha az általa ismert lehetséges ellenintézkedéseket megteszi. Reméljük, sikerülni fog.

A matematikát korán kezdték el alkalmazni erdészeti feladatok megoldásában olyan nagy nevű elődök is, mint például Bölcsészai Belházy Emil, Fekete Zoltán, Kövessi Ferenc, Vadas Jenő, Walek Károly és sokan mások. Az erdészeti, mezőgazdasági és biometria tudomány fejlődése tette lehetővé, hogy 25 évvel ezelőtt dr. Sali Emil, az akkori 1. sz. Budapesti Erdőrendező és dr. Nagy Bálint, a Központi Növényvédelmi Laboratórium bevonásával hivatalosan is megalakították az első hazai biomatematikai csoportot, amelynek vezetésével Bán István erdőmérnököt bízták meg. Azóta a biomatematika gyakorlati alkalmazása elterjedt, és számos erdészeti, orvosi, mezőgazdasági és vadgazdálkodási feladat megoldásában használatos.

Az erdészeti biomatematika elterjedésével, hivatalos fennállásának 25 éves évfordulója alkalmából az Erdészeti Egyesület keretein belül az érdekeltek szeretnék megalakítani az erdészeti biomatematika szakosztályt, ezért kérnek minden további érdeklődőt, hogy jelentkezzen Bán Istvánnál (FM Erdőrendezési Szolgálat Fejlesztési Osztály, Budapest, Széchenyi u. 14. Tel.: 1120-340).

FÜHRER, HANS-WERNER

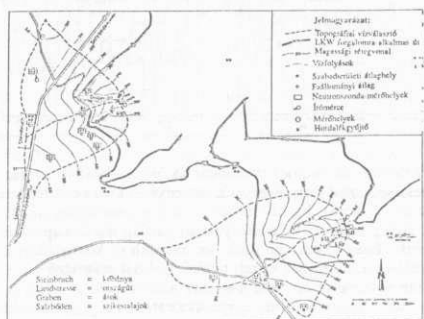
Egy közephegységi bükköserdei vízgyűjtő légköri terhelése, talajállapota és a lefolyás minősége Hessenben

Erdészeti hidrológiai kutatás a krofdorfi erdőben

1971 novemberétől a németországi Giessentől kb. 10 km-re északra fekvő krofdorfi erdő négy kis erdőült vízgyűjtő területén (1. ábra) hidrológiai vizsgálatokat végeznek. A hesseni közephegységre jellemző bükkösökről van szó, csekély kocsányos tölgy, luc és vörösfenyő eleggyel, tengerszint feletti magasságuk 233-336 m.

1. ábra

Áttekintő vázlat a krofdorfi erdészeti hidrológiai kutatási területéről

Dr. Brechtel professzor, a hesseni erdészeti kutatóintézet erdészeti hidrológiai osztályának vezetője kezdeményezte ezt a hosszú lejárati témát, amely az európai térségben a vízgyűjtő területek ilyen jellegű első kísérleti tanulmányozása. A négy vízgyűjtő terület közül kettőben (A₁, A₂) szakszerű erdőgazdálkodás folyik, a két másik vízgyűjtő (B₁, B₂) kezeletlen kontrollterület.

A krofdorfi vízgyűjtő területeken végzett hosszú lejárati kísérleti vizsgálatokkal a következő kérdésekre kívánunk választ kapni:

1. Hogyan és milyen mértékben befolyásolják az alacsony közephegységi bükkösök és a bennük folytatott erdőgazdálkodás a lefolyás nagyságát, időbeli eloszlását és minőségét?
2. Mennyire befolyásolják az erdőművelési beavatkozások a bükkös termőhelyek bioelem-háztartását?
3. Hogyan és milyen mértékben növelheti az erdősz és a szakszerű erdőgazdálkodás keretein belül tervszerű erdőművelési intézkedésekkel a bükkösök hasznosítható vízkészletét?
4. A bükkösök hasznosítható vízkészletének tervszerű növelése okozhat-e veszteségeket a faanyagtermelésben?
5. A légszennyező anyagok huzamos ülepedése okozhat-e változásokat a lefolyás rendszerében és a bioelemek kimosódásában?

E célkitűzéseken a „Krofdorf témakör” keretében több szerv és tudományi intézmény együttműködve munkálkodik. Így például a Münchener Egyetem Talajtan Tanszéke (Prof. Dr. Rehfuess) és a München/Weihenstephan-i Bajor Erdészeti Kísérleti és Kutatóintézet Hidrológiai Osztálya (Dr. Hüser D. Knorr, Dr. Preuhsler) a bioelemek körforgalmának vizsgálatában vesznek részt. Ezen a helyen súlypontosan az ülepedés általi megterhelést és azzal kapcsolatban a krofdorfi erdészeti hidrológiai kutatási terület talajának kémiai állapotát és a lefolyás minőségét ismertetem.

Légköri ülepedés általi terhelés

A krofdorfi kutatási terület viszonylag védett helyen, a Rothaargegység szelvényében fekszik. Ezért a léghordta szennyező anyagok és sava magasabb és erősebben kiűrt fekvésekhez viszonyítva csekély mértékben sújtják. Az ülepedésmérések (1. táblázat) megközelítően jellemzik azon alapterhelést, amely Hessen tartomány alacsonyabb fekvéseiben nagy területe-

Hektáronkénti éves légköri ülepedés (kg/ha) krofdorfi szabad területen (1 és 2), bükkösben (3) és lucfenyvesben (4)

mm/év	kg/ha/év								
Csapadék	H	K	Ca	Mg	Na	NH ₄ -N	NO ₃ -N	Cl	SO ₄ -S
6784 (1) (1974-86)	0,2	1,6	6,1	1,4	9,6	5,4	4,5	12,8	15,2
773 (2) (1984-88)	0,5	3,1	8,7	2,1	7,2	2,8	5,4	11,2	13,9
543 (3) (1984-88)	0,2	19,5	12,6	3,4	6,3	5,6	8,9	13,9	19,7
475 (4) (1984-88)	0,9	15,5	19,1	3,9	8,8	7,7	12,3	19,9	37,4

ken és általánosan adott. Kétségtelen azonban, hogy még ez is erdeink részére hosszú távon elviselhetetlen stressz-tényező.

Különösen a nitrogénterheléseket kell kritikusan nézni. Középes szintű erdőállományokban évente 1 hektáron nagyobb, mint 20 kg összes-N, mely növekvő tendenciát mutat. Ezzel ellentétben a szulfát-kén ülepedés 1984 óta enyhén csökken. A nitrogén- és kénülepedés jelentős protonbevitellel jár együtt, ennek mértéke lucfenyő alatt kb. 0,9 kmol IE/ha/év, illetve bükk alatt 0,5 kmol IE/ha/év. Az adott termőhelyen ezeket az értékeket – amelyek csak a csapadékból oldódott savra vonatkoznak és még nem tartalmaznak a kationsavakat – a szilikátok mállása aligha kompenzálhatja. Ha ezen kívül a faanyagtermeléssel elválasztatlanul egybekötött, rendszeren belüli savfelszabadulást is figyelembe vesszük, úgy határozott savanyodási tendenciával kell számolnunk a talaj- és a hidroszférában, különösen lucfenyőállományok alatt.

A talaj állapota

A krofdorfi kutatási terület talajait 1971-ben a Hesseni Tartományi Talajkutatási Hivatal munkatársai 20 m x 20 m-es hálózaton végzett fúrások alapján térképezték. Az uralkodó talajtípusok a különféle kialakulási formájú, nagyon mély para-barnaföldek és pszeudoglejek, ezeken kívül a lejtők felső részén többnyire erodált para-barnaföldek, valamint bázisokban szegény, csak nagyon sekély barnaföldek és stagnoglejek fordulnak elő. Az alapkőzet paleozoikus üledék és metamorfittok (vulkanikus, mállott szürke kavics, kavicspala-agyapala) régebbi mállási anyagára fölött elhelyezkedő nyegedkori fedőüledékből áll. A felszínhez közeli rétegek mérsékeltlen – erősen elsavanyodottak, tápanyagkínálóak. A terület túlnyomó részén a talajok teljesen elvesztették mésztartalmukat. A lejtők alsó és középső részein a talaj alján helyenként még előfordulnak karbonátmaradványok, különösen a nagyvízmedrek völgybevágásaiban.

A talajterképezéssel egy időben a Hesseni Tartományi Talajkutatási Hivatal 1971-ben 20 talajszelvényt is részletesen leírt és vegyelemzett. 1987-ben azután négy ilyen talajszelvényből vett tíz talajmintát egy másként laboratóriumban még egyszer vegyileg megvizsgáltak. Az időbeli összehasonlítás minden esetben a potenciális kationkicszerelődési kapacitás (T-érték, MEHLICH módszer szerint) erős csökkenését mutatja. A csökkenés az A_h-szintben különösen nagy volt, mélyebb fekvésekben azonban kisebb. A pH az eltérő mérési módszerek miatt (előbb KCl-ban, majd CaCl₂-oldatban) közvetlenül nem hasonlítható össze.

Bár szigorúan statisztikailag szempontból csupán négy helyről vett 10 egyedi minta alapján nem végezhetünk megalapozott mennyiségi értékelést egy összesen 54 ha kiterjedésű terület talajállapotának változásáról (ez nem is volt az eddigi mintavételek célja), mégis, a potenciális kationkicszerelődési kapacitások értékei a feltalaj humuszartalmának változása nélkül arra utalnak, hogy az agyagványokban nagyarányú pusztulás ment végbe. Ez nagy bizton-

sággal a légköri savas ülepedés hatásának tulajdonítható. A folyamatot súlyosnak kell megítélni, mivel rövid és középtávú vízszafordíthatatlan. A kationkicserélődési kapacitással együtt változóan a bázikus tápanyagkationok (Ca^{++} , Mg^{++} , K^+ , Na^+) kicserélhető készletei is csökkenhetnek.

A lefolyás minősége

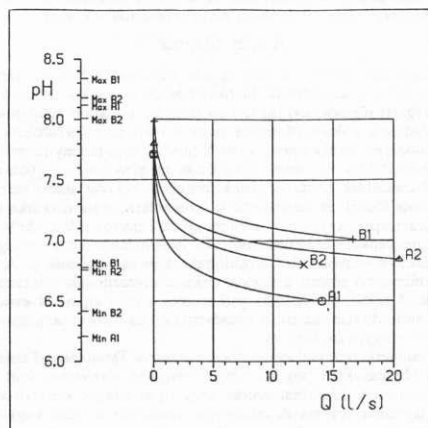
A krofdorfi vízgyűjtő területek, különösen a B₁ és a B₂ kezelten kontrollterületek, a hosszú távú megfigyelés alapján kiválóan alkalmasak trendvizsgálatokra a lefolyás nagysága, időbeni eloszlása és minősége tekintetében. Ezek a területek ezzel fontos „barométer”-funkciót töltenek be az ottani erdei ökoszisztémákban exogén okokból bekövetkező hidrológiai és biogekémiai változások ellenőrzésében.

A müncheni Bajor Erdészeti Kísérleti és Kutatóintézet 1973 óta a krofdorfi vízgyűjtő területek négy patakjából vett vízmintákat elemzi, a mintákat rendszeresen, minden hétfői napon veszik. A rendszeres mintavétel a teljes lefolyási spektrumot takarja, a jellegzetes kisvíztől a szélsőséges árvíz-csúcsokig reprezentatív módon. Egyes bioelem-koncentrációk időszorai néhány olyan sajátosságot és fejlődést mutatnak, amelyek éppúgy, mint a szilárd talajfázisban megállapított kedvezőtlen változások, a talaj elsavanyodásának gyors előrehaladását teszik valószínűvé.

A vízgyűjtők alján található, már említett mészmárványok következtében a patakok kémhatása még lúgos, a pH 6,2 és 8,3 között változik. A legmagasabb pH kisvíz esetében mutatkozik, mivel a csapadékvíz fokozatos mélybe szivárgása, valamint a talaj és kőzetcszféra való hosszú tartózkodási ideje miatt közömbösödik. Ezzel ellentétben a nagyvízes lefolyások a pH szembetűnő csökkenéséhez vezetnek (2. ábra), mivel nagyobb arányban tartalmaznak felszínhez közeli, savanyú makropórusos talajvizet.

2. ábra

Valószínűség-elméleti összefüggés a pH-érték és a lefolyás között a vizsgált négy patak esetében

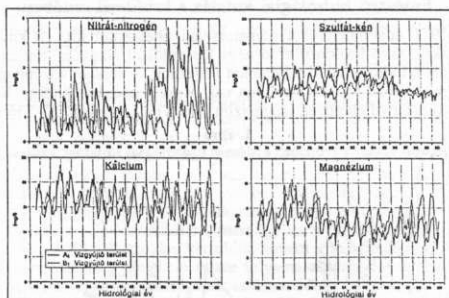
A pH a patakok esetében fokozatosan változik a vízgyűjtő területek átlagos talajmélységének megfelelően. Átlagosan legkevésbé mélyek az A₁ talajai (kb. 1,0 m), a legjobban kialakult talajok a B₁-ben találhatók (átlagosan kb. 1,5 m). Mivel általánosan kémiai különbségek, a talaj mélysége szemmel láthatóan jól képviseli a termőhelyek puffereképességét.

A viszonylag magas pH-értékek esetében a túlnyomórészt légköri eredetű nitrogén-, illetve kénterhelésből származó mobil nitrát- és szulfátanionok koncentrációja a krofdorfi patakokban még viszonylag alacsony (3. ábra). A nitrát azonban a 80-as évek

második felében jelentős növekedést mutatott. Az A₁-ben ehhez a területen elvégzett kísérleti jellegű fakitermelés is részben hozzájárult. A szulfát mennyisége 1983-ig enyhén növekedett, azóta azonban a kisebb kénterhelés következtében csökkent.

3. ábra

Ionkoncentrációk változása az A₁ és B₁ vízgyűjtő vizében

A kalcium- és magnéziumkoncentrációk az 1976-os száraz évben bekövetkező kulminációjuk óta enyhén csökkenő tendenciát mutatnak (3. ábra). Ez különösen az évi minimumban jut kifejezésre, amely mindenkor a lefolyásban gazdag téli hónapokban jelentkezik. Ezek pontosan azok az évszakhoz kötött időszakok, amelyekben a felszínhez közeli talajrétegekből származó víz a legnagyobb részarányt éri el a nagyvízi lefolyásban. A lefolyás minősége tehát megerősíti azt a következtetést, hogy a kationkicserélődési kapacitás csökkenése miatt a termőréteg bázikus tápanyagokban elszegényedett.

Összefoglalás

A krofdorfi erdőben 1971 novembere óta bükkösökkel borított négy kis vízgyűjtő területen vizsgálják az víz- és anyagforgalmát. A termőhelyi és állományviszonyok tekintetében a krofdorfi kutatási terület nagyon jól képviseli az alacsonyabb közephegységi fekvéseket, amelyekben az összes hesseni erdőnek kb. 80%-a tenyészik.

Az ottani erdei ökoszisztémák immiszióktól védett fekvése és viszonylag mérsékelt ülepedés-terhelése ellenére a fentalaj szorpció tulajdonságai és a lefolyás minősége immáron két évtizedes megfigyelések után olyan határozott biogekémiai változásokra utal, amely a megállapított mértékben és gyorsaságban nyilvánvalóan csak a légköri savas ülepedés hatása alatt képzelhető el.

Tiszafakivonat a rák ellen

A tiszafa tüében és kérgében egy taxol nevű anyagot találtak. Kanadai jelentések szerint ez az anyag gyógyszerként hasznosítható, mégpedig rákos megbetegedések kezelésére alkalmas. A klinikai kísérletek szerint alkalmazása a betegek 35%-ánál mutatót kivédő jeleket. A készítmény a sejtosztódást akadályozza. A kivantat elsősorban a Taxus brenfolie kérgéből nyerték. Ilyen célú hasznosításra 5–15 m magas és 10–20 cm vastag fák szegségeket. Az említett fajt Kanada nyugati partvidékén fenyegekben természetesen fordul elő. Egy ember gyógyításához hat fa taxol kivonatát szükséges. Valószínűnek tartják, hogy az európai tiszafákból is lehet hasonló hatóanyagot nyerni, nemestés révén ez még fokozható is lenne. Hasznos lehet e célra a szövettenyésztés és a sejtszaporítás alkalmazása is.

(Internationaler Holzmarkt, 1993. 16. sz.)

Ref.: Bidló András

BARNA TAMÁS – DR. TÓTH JÁNOS

Az Erdészeti és Faipari Egyetem és az ERTI francia kapcsolatai

1964–1993

1964–1981-ig dr. Bencze Lajosnak folyamatos francia kapcsolatai voltak. Az első francia ösztöndíjas, aki Sopronban járt, Rémy Gindre volt, akkor még egyetemistaként. A kapcsolat tartós maradt vele akkor is, amikor már Nogent-sur-Vernissonban, illetve Gapban dolgozott. Sajnos később ez a kapcsolat megszűnt, amikor Gapból Montpellier környékére költözött.

Dr. Bencze Lajosnak az alábbi francia intézményekkel volt többek között kapcsolata:

- a Francia Vadász Szövetség, Párizs – Pringalle főtitkár úr;
- Université VII, Párizs, Ökológiai és Környezetvédelmi Tan-szék – prof. Petit-Pierre; kb. 6 éven keresztül, évente 3–5 fő töltötte Sopronban a nyári gyakorlatát Párizsból; közülük Dominique Fontfrede és Michel Jacob a diplomaturátvéket is Sopronban készítették (Michel Jacob a vadászó vadászatról írott könyvét meleg szavakkal dedikálta prof. Benczenek);
- a Francia Államrendészeti Előzsi Igazgatósága, Strasbourg – Jacques Claudel úr;

- Európa Tanács Természet- és Környezetvédelmi Osztálya;
- a Naturopé c. lap főszerkesztőjével, Hoestra úrral;
- Erdőgazgatóság, Obemai – Pierre Chauvin úr;
- INRA Kutatóállomás, Jony-en-Josas – apróvadász témában;
- Nemzetközi Vadászati Múzeum, Giens;
- Francia Környezetvédelmi Minisztérium – Lorgnière du Mes-nil úr.

1970. szeptember-október hónapban egy nagyobb európai tanulmányút keretében dr. Tompa Károly és dr. Gál János járt Franciaországban. A tanulmányút során felkeresték az INRA kutatóállomását Champenoux-ban, a Trópusi Erdészeti Műszaki Központot és a Faipari Főiskolát Párizsban. A tanulmányútról dr. Tompa Károly részletes beszámoló írt (*Dr. Tompa – Dr. Gál (1972) Erdész-szemlel három nyugat-európai országban – EFE, kézirat*).

1973. április hónapban háromhetes ösztöndíjas tanulmányút járt Franciaországban dr. Tompa Károly, aki mindig szorgalmazta a szorosabb kapcsolatok kiépítését, különösen a nyár- és fűzkuta-tásban, a gyorsan növekvő fenyők ültetvényes telepítése terén, a sző-vetenyészetben, a szaporítóanyag-termelés terén, valamint a faipari kutatásokban. Jó kapcsolatai voltak az INRA-tól az alábbi kollégákkal: Prof. dr. Bouvarel, J. F. Lacaze, M. H. Duval, dr. M. Lemoine, dr. J. Pardé. Az AFCEC-től Cl. Barneaud, Ph. Castaing, J. P. Maugé, M. J. De Champe urakkal.

Ugyanakkor járt és töltött 3 hónapot Franciaországban Zilahy József is. Tanulmányútjának célja az alábbi témák tanulmányozása volt:

- az erdőrendezés, a dendrometria, az országos erdőleltározás oktatása, kutatása és gyakorlata;
- az elektronikus adatfeldolgozás alkalmazása a fenti szakterü-leteken;

- az erdészeti szakemberképzés, erdőmérnök-képzés és tovább-képzés.

A tanulmányút során az alábbi intézményeket látogatta meg:

- ENGREF, Párizs – Nancy,
- INRA, Champenoux – Avignon,
- Országos Erdőleltár Kirendeltsége, Nancy,
- Francia Államrendészeti Erdőrendezési és Műszaki Tanulmányi Főosztálya, Párizs.

1983. június 23-án az EFE Tanácsa honoris causa (tiszteltbeli) műszaki doktori címet adományozott dr. Joanny-Pierre Guillard úrnak, az ENGREF (Nancy) akkori igazgatójának.

1990. május 21–23-án egy háromtagú magyar erdészkiutakozás tagjaként járt Franciaországban Barna Tamás. A kiutakozást az SNICEF (Syndicat National des Ingénieurs et Cadres de l'Envi-ronnement et de la Forêt) és az UEF (Union Européenne Foresti-ère) hívta meg és szervezett részére maga színvonalú továbbkép-zést a Nancy melletti Erdészeti Oktatási Központban (Centre Na-tional de Formation Forestière, Parc en Haye, Velaine-en-Haye, 54840 Gondreville). A továbbképzésen előadást tartott többek kö-zött: Jacques Gérardin (DRAF de Lorraine), Arnie Charlez (Mezőg-ész Erdészeti Minisztérium, Párizs), Jean-Paul Widmer (ONF – Rambouillet).

1991. május 2–3. Jacques Milon úr az ENGREF (Nancy) igaz-gatója meglátogatta az Erdészeti és Faipari Egyetemet. Látogatása nyomán a következő elvek alapján jött létre megállapodás a két intézmény között:

- szakmai és társadalmi kapcsolatok szorosabbá tétele, különös tekintettel a Kelet-Nyugat közötti politikai változásokra és bizo-nyos közös erdészeti, ökológiai és faipari problémákra;
- különös figyelmet kell fordítani az interdiszciplináris oktatási erőfeszítésekre fejlesztésre, különös tekintettel a szakmai felsőok-tatás és a nyilvánosság kapcsolatára;
- a közép- és kelet-európai oktatási programok liberalizálása folyamán meg kell teremteni az oktatási modulok, a naplapi és a posztgraduális képzés kompatibilitását az európai felsőoktatásban;
- sokoldalú hallgatói és oktatói csere megvalósítása.

Tekintettel a fenti elvekre az alábbi konkrét programok meg-valósítását tervezi a két egyetem:

- közös szimpózium természet- és környezetvédelem, építészet témában 1992-től 3 évre terjedően;
- oktatási együttműködési lehetőségek elemzése a két intézet között és a megvitatott javaslatok megvalósítása;
- együttműködés tervezése más egyetemmel (Gembloux, Fi-renze) a TEMPUS keretén belül.

1991. szeptember 2–15. között egy tíztagú erdészkiutakozás tagjaként Barna Tamás járt Franciaországban. A tanulmányutat a magyar Földművelésügyi Minisztérium és a francia ADEPTA szer-

– Svájc jelentős faimportra szorult (önellátási faktora 59%), ezen belül különösen a keménylombos fajoknak nagy a szerepe (a fenyőerdők részaránya 80% körül van).

– A lombos faimporton belül a trópusi fák 40 000 – 75 000 t/év volumennel szerepelnek (91%-ban Afrikából). E fa-fajok „bojkottálása” miatt a trópusi faimport az utóbbi években erőtel-jesen csökkent.

– Az építőiparban és a bútorgyártás-

ban egyaránt kedvelt tölgységek meny-nyisége egyre csökken. Különösen külföldi bútorkészítők, szerkezeteknél (pl. kisebb hidak) keresik a helyettesítő fa-fajokat.

– A felhasználók (a lakosság) egyre bi-zalmatlanabbak a védőeszközök kezele-sel és különösen a telítéssel szemben (a telített fa megsemmisítése jelentős környezeti károkat okoz, pl. a kát-rányolaj 30-féle fenolt tartalmaz).

A fenti problémák is aláhúzzák az

akácfa kiváló tulajdonságait, mivel természetes állapotban a legértékesebb európai fafaj (a gesztje gyakorlatilag nem is telíthető), szilárdsága, rugal-masságát és esztétikai megjelenése egyaránt előnyös. E tényezők járultak hozzá ahhoz, hogy a svájci erdőkben mindössze 0,1% részarányú akác fa-fajra a jövőben nagyobb figyelmet kí-vánunk fordítani a fafelhasználás te-rületén.

Dr. Molnár Sándor

vezte. A kitűnően szervezett program célja francia részről az volt, hogy a francia erdőgazdaság és faipar átfogó bemutatásával hozzájáruljon a magyar erdészeti-faipari ágazat sikeres átalakításához. A tanulmányt résztvevő tulajdonképpen egy tíznapos intenzív továbbképzést kaptak a Nemzetközi Erdészeti Továbbképzési Központban (Foresterie Internationale, Réseau Formation Bois, Croissy-10210 Les Loges Margueron, Aube). A továbbképzés során a következő francia kollégák tartottak előadást vagy terepi bemutatást: Roger Lescop úr, az iskola igazgatója, Robert Caudwel úr, a SERFOB igazgatója Champagne-Ardenne régióban, M. Badré úr, az ONF regionális igazgatója, C. Jacob úr, az ONF megyei igazgatója, Francis Gaudemard úr, a CRPF Champagne-Ardenne-i igazgatója, Hugonnet úr, technikus a DDAF-nál Aube megyében, Yves Daguse úr, technikus tanár az iskolánál, Roudot úr, a COFOR 10 szövetség igazgatója, Armand úr, a CENFORA igazgatója, Hecht úr, az Aube megyei Vadászati Szövetség tanácsadója, Tarteret és Vede urak, fűrészfűrész-tulajdonosok, Clemendot úr, csemetekert-tulajdonos.

1991 júliusában két napot Sopronban töltött Laurence Lancelau és Rémy Jourde, az ONF fiatal ösztöndíjasai, akik egy nagyobb európai körút során jártak Magyarországon. Soproni kísérőjük Barna Tamás volt.

1991. október 6-11. között az EFE által szervezett tanulmányútban vett részt a Lycée Agricole Privé, Poisy 33 hallgatója, 3 oktatója (Michel Escurat, Armand úr, a CENFORA igazgatója, valamint 8 erdész szakember. A programot Barna Tamás szervezte és bonyolította le.

A francia hallgatók és kollégák érdeklődésének középpontjában a magyar akáctermesztés állt. Emellett tájékoztatást kaptak a nyársemete-termesztésről, a szikfásítás problémáiról és természetvédelmi kérdésekről.

1992. március 23-27. között eredményes tanulmányutat tett Franciaországban dr. Horváth Béla, dr. Varga Szabolcs és Barna Tamás az EFE oktatói, akikhez csatlakozott Marosi György, az ERTI munkatársa.

A tanulmányutat dr. Jean Toth, az INRA kutatója szervezte és bonyolította le. Célja a francia erdészeti mag- és csemetegazdálkodás, valamint az Országos Erdészeti Alap (FFN) tanulmányozása volt.

A program során Claudin Muller asszony ismertette tölgy- és bükkmakk vizsgálatát az INRA kutatóállomásán, Champenoux-ban. La Joux-ban Yves Bastien úr és Marie-Pierre Bonvincini ismertették az állami magtároló és szárító működését és eredményeit. A tanulmányút Nogent-Sur-Vernissonban, a CEMAGREF-nél folytatódott, majd Durand úr bemutatja a helyi arborétumot. Az INRA kutatóállomásán, Olivet-ben Marc Bonnet-Masimbert és Daniel Comu ismertette az állomás tevékenységét.

A tanulmányút a NAUDET csemetekert Ligny-le-Chatel-i telephely megtekintésével folytatódott, ahol Sequer úr volt a vezető. Az utolsó napon a résztvevők meglátogatták a Clemendot család csemetekertjét és találkoztak Christelle Burguin kisasszonnyal, a DDAF Yonne megyei szolgálatának vezetőjével.

1992. augusztus 31. - szeptember 5. között - viszonzva a Lycée Agricole Privé előző évi magyarországi látogatását - 33 egyetemi hallgató és 10 egyetemi oktató járt Sopronból Elzászban.

A tanulmányutat Michel Escurat szervezte és bonyolította le. A programban a magán-erdőgazdálkodás, csemetetermesztés, a minőségi faanyagtermelés (tölgy és erdeifenyő), valamint az erdőgazdálkodás és a turizmus kapcsolata szerepelt.

A helyi programokat a következő kollégák szervezték: Jean Braud és Jean-Louis Besson, SYLVAL Erdészeti Szövetkezet; J. M. Gernigon, ONF - Forêt de Bûche, Raymond d'Andlau gróf, Brice de Turchein báró.

Jelenleg a magyar és a francia tudományos intézet a „Balaton” elnevezésű feketefenyő és cédrus közös témában kívánnak együttműködni.

A francia külügyminisztérium, a budapesti Francia Kulturális Intézet közbejárásával, ösztöndíjban részesíti Veperdi Gábort, a fenyők tanulmányozásáért és dr. Sárvári Jánost egy francia-magyar doktorátusi disszertáció elkészítéséért.

1993. június 21-25. között négytagú küldöttség vett részt a PRO SILVA besanconi kongresszusán. A résztvevők - Agócs Jó-

zsef, dr. Bartha Dénes, Vigh Péter és Barna Tamás - a kongresszus után meglátogatták az állami magtárolót és magszáritót La Joux-ban és a Lycée Agricole Privé Poisyban. Ez utóbbi helyen Michel Escurat vezetésével az alpesi erdőművelést tanulmányozták.

1992. szeptember 8. Az 1992/93-as tanévnitő innappól alkalmmal a soproni Erdőmérnöki Egyetem „PRO UNIVERSITATE SOPRONIENSIS” kitüntetésben részesítette dr. Tóth János erdőmérnököt, tudományos kutatót a franciaországi Erdészeti Tudományos Intézet alkalmazottját. Ezzel a kitüntetéssel ismeri el az egyetem dr. Tóth János tudományos munkáját a nemzetközi erdészeti vonalon és különösen azért a sokoldalú segítségért, melyet a soproni erdészeti oktatóknak és hallgatóknak nyújtott.

1992. október 4. és 10. között egy négytagú csoport részére. A résztvevők: dr. Bondor Antal főigazgató, dr. Sárvári János osztályvezető, tudományos titkár, Veperdi Gábor tudományos osztályvezető-helyettes az ERTI-től és Sodar Pál vezérigazgató a Kiskunsági EFAG-tól.

Tanulmányozott téma: a francia erdészeti kutatás helyzete, főbb irányai; a francia mediterrán övezet erdőművelési kérdései, nagy részben dr. Tóth János kísérletei alapján, különös tekintettel a feketefenyőre, a cédrusokra, az arizonai és örökzöld ciprusokra, a molyhos és az örökzöld tölgyesekre. A kísérleti területek megtekintésével párhuzamosan tárgyalásokon és egy nagy szakkonferencián vettek részt a magyar kollégák.

1993. június 20-27. között dr. Dreyfus Philippe és dr. Tóth János francia kutatók az ERTI meghívására egy hetet töltöttek az intézetnél a feketefenyő-állományok (tisztítás, gyérítés) tanulmányozására, a két országban begyűjtött adatok összehasonlítására és kiértékelésére. A cédrusfának nagyobb mértékű telepítését és hasznosítását is tanulmányozták ez alkalommal. Magyar részről többek között: dr. Bondor Antal, dr. Sárvári János, Veperdi Gábor, Koltay András, Sodar Pál és id. Horváth László vettek részt a tárgyalásokon és a tanulmányúton.

A környezeti változások hatása a talaj élővilágára

Kellemen figyelemre nem méltatott, élővilágra vonatkozó vizsgálatokról olvashatunk a Forstarchív 1993. 4. számában.

Lucfenyvesekben tetőket helyeztek ki, amelyek kizárták a csapadék talajra jutását. Helyettesítésére savtartalmától megfosztott csapadékvízzel, természetes csapadékvízzel stb. öntözést végeztek, egyik helyen mesterségesen szárazságot állítottak elő. Figyelték mindennek hatását a talaj élővilágára.

A talaj változások ismertetése helyett az ilyen vizsgálatok szükségességére érdemes figyelni. A talaj élővilága szabad szemmel nem mindig látható, de az élő életet alapvetően befolyásoló élő szervezetekből áll, az erdő zavartalan növekedése, hozama alapvetően függ tevékenységük élénkségétől. Ennek vizsgálatával hazai viszonylatban nagyon elmaradtunk, erdészeti keretek között mindössze az EFE Erdővédelemtani (ugróvillások) és a Termőhelyismeretani Tanszéken (atkák) foglalkoznak.

Bízunk benne, hogy a megindult munka előbb-utóbb ezt a fehér foltot is eltünteti, és a gazdálkodás hatásait a talaj élővilágára nézve is ismerjük majd, ezek birtokában dönthetünk, melyik gazdálkodási eljárást válasszuk, melyik okoz kisebb zavart a talaj élővilágában.

(Ref.: Szemerey Tamásné)

DR. KOSZTKA MIKLÓS

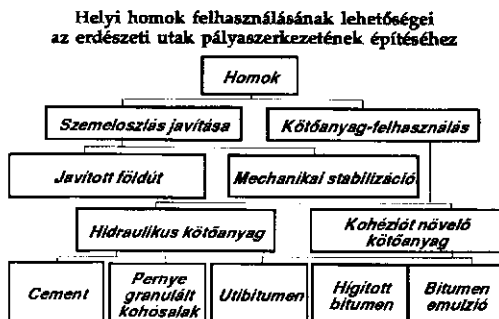
Homoki erdőterületek feltáróútjainak pályaszerkezete

A homoki erdőterületek feltárásáról

A Népszabadság 1993. augusztus 21-i számában hírt adott arról, hogy: „Nyolcszáz hektáron ég a Kiskunsági Nemzeti Park Bócsa, Orgovány és Akasztó közötti 800 hektáros területen, s az eddigi kár megközelíti a 80 millió forintot... Emberkínzó homokos terület, járhatatlan utakkal, ahol minden füstöl, minden meleg... helikopterekkel felderítették a tűz gócait, ám a homokos területet csak terepjáró járművekkel tudják megközelíteni...” Ilyen és ehhez hasonló erdőtüzekről szóló híradásokkal sajnos naponta találkozhatunk az újságok hasábjain, ami felveti a kérdést, hogy miként lehetne ezeket az eseteket megelőzni vagy a bekövetkezett katasztrófát milyen megelőző intézkedésekkel lehet csökkenteni. A hatékony beavatkozás egyik alapfeltétele, hogy a károsítással sújtott területet akadálytalanul lecssen megközelíteni. A hatékony erdőfeltárás tehát az erdővédelmi feladatok ellátásának is egyik elősegítője lehet. A sík vidéki és homoki erdőterületek feltárására – mivel annak a faanyagszállításban betöltött szerepe viszonylag kicsi – nem helyeztünk túl nagy súlyt. Cél szerző megvizsgálni azért azt, hogy homoki erdőterületeken milyen műszaki lehetőségeink vannak egy hatékony feltáráshoz szükségesek.

A homokon elterülő erdőtestekben folyó erdőgazdálkodásból – erdőművelésből, erdővédelemből, üzemirányításból, faanyagmozgatásból stb. – származó szállítási feladatok megoldását nehezíti, hogy ezek a talajok csak akkor járhatóak jól gépjárművekkel, ha a stabilitáshoz szükséges látszólagos kohézióval rendelkeznek (Szinórs-Szabó B., 1991). Az ehhez szükséges 10-15% víztartalom azonban folyamatosan nem biztosítható, ezért az év bizonyos részében a homokon létesített földutak is nehezen járhatóak. A kedvezően tulajdonságokat megszüntethetjük, ha a földutakat javítjuk, illetve pályaszerkezettel ellátott utakat építünk (Mraz-Kelesi, 1979). A közetgazdálkodási korlátok és a gazdaságos utépítés szükségessége teszi, hogy a pályaszerkezetek építéséhez a helyi anyagokat széles körben felhasználjuk. Ma már lehetőség van arra, hogy a helyi homokot nagy forgalmú utak alsó alaprétegébe, kis forgalmú, valamint mezőgazdasági és erdészeti utak felső alaprétegébe, esetleg burkolatába ásványi anyagként felhasználjuk.

Az erdészeti utépítéseknél a helyi homok felhasználásának lehetőségeit az ábra mutatja be.

Javított földutak

A homokon épített földutak kellemetlen tulajdonságait csökkenteni tudjuk a földút javításával. Ehhez első lépésben a földút felületét kell rendezni. Biztosítani kell, hogy onnan a víz gyorsan és maradéktalanul lefolyjon, valamint létre kell hozni, illetve ki kell tisztítani a vízelvezető rendszert. Az így előkészített földút felületére olyan anyagot kell ezután helyezni, amely a homokból hiányzó frakciókat pótolja. A javítóanyagot vékony rétegben kell a felületen elteríteni. Az anyag bekeverését az úton haladó forgalomra lehet bízni, azonban eközben a felületet folyamatos gréderezéssel kell karbantartani. A keverés megtörténte után a javítást többször meg kell ismételni, mindaddig, amíg a kívánt kedvező tulajdonságokat el nem érjük. A javított földút készítésénél a javítóanyagot tehát nem meghatározott arány szerint adagoljuk, hanem végeredményben próbálgatással addig növeljük a mennyiséget, amíg a kedvező tulajdonságokat mutató összetétel ki nem alakul.

A szemcsés talajok, így a különféle homokok tulajdonságait is főként a kohézió hiánya határozza meg, ezért ezeket a talajokat kohéziót kölcsönző kötött talajok hozzákeverésével változtathatjuk meg. A kötött talajok adagolásával azonban elővigyázatosan kell bánni, mert már kismértékű utadagolással is ezek kedvezően tulajdonságai válhatnak meghatározóvá.

A homokon épült földutak javítására magas iszap- és agyagtartalmú homokos kavicsot, bányamodort, kötött talajt, kohószalagot és pernyét használhatunk.

A javított földutak jó állapotú rendszeresen végzett fenntartással biztosíthatjuk. Ez a felület rendezését és tömörítést jelenti, amelyhez legcélszerűbb önjáró grédert és gumihengert használni.

Mechanikai stabilizáció

A homokot, mint helyi talajt, legegyszerűbben mechanikai stabilizációs réteg készítéséhez használhatjuk fel. A mechanikai stabilizáció anyagának előírt szemelosztási és plasztikus követelményeket kell kielégíteni, mert így alakul ki olyan váz, amelyet a kötött részek összeragasztanak.

A szemcsés és kötött talajok keverési arányát egyszerű laboratóriumi vizsgálattal határozzuk meg. A talajokat ennek megfelelően összekeverjük, majd optimális víztartalom mellett tömörítjük. A mechanikai stabilizációs réteget a javított földút felső rétegétől tehát alapvetően az különbözteti meg, hogy ott próbálgatással részletekben, nem pedig meghatározott arány szerint egyszerre végezzük a keverést.

A mechanikai stabilizáció építésekor az adott mélységben fellazított talajra a keverési aránynak megfelelő vastagságban elterítjük a másik talajt, majd ezt talajmaróval, tár-

Meghívót kapott a szerkesztőség dr. Fazekas Jánostól, a Bauxitbánya Rt. vezérigazgatójától a decemberi Borbála-napi ünnepségre. Örömmel olvastuk, hogy a tapolcai templomdombon felállított Szent Borbála kompozíciót Balázs István erdélyi fadaragó művész készítette, akivel a vigátpetendi fadaragó táborban ismerkedtek meg a bányászok és ott kérték fel a mű elkészítésére. Vállalta.

csával vagy gréderrel összekeverjük, kialakítjuk a felületet és optimális víztartalom mellett tömörítjük. Kettőnél több talajt olyan nagy teljesítményű betonkeverőben is összekeverhetünk, amelyet az útépítés súlypontjában állítunk fel. A keveréket a tükörbe szállítjuk és a helyszínen kevert anyaghoz hasonlóan beépítjük. Háromnál több talaj keverékéből készülő mechanikai stabilizáció már ritkán gazdaságos, ezért ekkor már célszerű a kötőanyagok felhasználásának lehetőségét is megvizsgálni.

A mechanikai stabilizációból olyan réteget állíthatunk elő, amely általában alapként, de kis forgalmú utaknál burkolatként is alkalmazható rendszeres fenntartás mellett, ami a felület rendezését és tömörítését jelenti. Ezeket a munkákat gréderrel és gumihengerrel végeztethetjük el.

Hidraulikus kötőanyagok felhasználása

A hidraulikus kötőanyagok közül általában a cement alkalmas szemcsés talajok stabilizálására. Az egyenletes szemeloszlású homok stabilizálásához azonban nagy mennyiségű cementet kell felhasználni, ezért önmagában nem előnyös. Gazdaságossá tehető a cementstabilizáció építése az ilyen talajon is, ha a szemeloszlást pelye adagolásával javítjuk. Az egyenletes szemeloszlású homokhoz 10-15% savanyú pernyét kell keverni, aminek hatására a 10-12%-os cementigényt 6%-osra lehet csökkenteni.

A cementstabilizáció anyagát a helyszínen vagy nagy teljesítményű betonkeverőben keverhetjük össze, bedolgozását vibrálóval, sima vagy gumihengerrel végezhetjük. Az elkészült cementstabilizációs réteg alapként használható fel, amelyre valamilyen burkolati réteget (pl. KAB) kell építeni.

A cementnél gazdaságosabb és egyben a környezetet szennyező anyagot építünk be a pályaszerkezetbe, ha kötőanyagként granulált kohósalakot és pernyét használunk fel (Lackner, 1977; Práger-Polányi, 1976). A puzzolános reakciók létrehozásához szükséges meszet égetett vagy porrá őrölt mészként használhatjuk.

Az egyenletes szemeloszlású homokhoz 15-25% granulált kohósalakot és 2-3% meszet, illetve 15-30% pernyét és 3-7% meszet kell adagolni.

A mésszel aktivizált granulált kohósalakban és pernyében lassú hidraulikus kötés alakul ki, amelynek építési szempontból komoly előnyei vannak: az anyagot a beépítés előtt néhány nappal előre lekeverhetjük és tárolhatjuk, a hibás vagy megromló felületet néhány napig javítani tudjuk. A keverésre legalkalmasabb a nagy teljesítményű folyamatos üzemű keverő, amely egyéb anyagok keverésénél is jól használható. A kész keveréket kézzel, gréderrel vagy finiszerrel teríthetjük el, és vibrálóval tömöríthetjük. A beépített anyag tömörítése után kellően stabil, ezért az a forgalomnak azonnal átadható. A keletkező keréknyomok és egyéb felületi hibák javítása folyamatosan végezhető, mert az anyag lassú kötése ezt lehetővé teszi.

A szerkezet építési vastagsága alaprétegnél minimálisan 10 cm, önálló pályaszerkezetként is alkalmazható, ha minimum 15 cm vastagsággal építjük meg és kétszeres felületi bevonással látjuk el.

A granulált kohósalak kötőanyag felhasználásával készült pályaszerkezet építéséről és teherbírásiáról kedvező tapasztalatokat kaptunk a Makk-pusztai kísérleti úton.

Kohéziót növelő kötőanyagok

Az útépítési kötőanyagok másik csoportja a bitumen, amely az ásványi anyag stabilitását a kohézió növelésével biztosítja. Kötőanyagként az útbítményt, a hígított bitument és a kationaktív bitumenemulziót használhatjuk más-más területen.

Az egyenletes szemeloszlású helyi homokból leg gazdaságosabban bitumenstabilizációt készíthetünk, ami a pályaszerkezetek alapja lehet.

A bitumenstabilizáció klasszikus kötőanyaga a hígított bitumen. Ennek hátrányos tulajdonsága, hogy

- az előállításához lágy bitument használnak, amely az oldószer hatására tovább puhul, ezért a szerkezettől csak kis stabilitást várhatunk el;
- az oldószer lassan párolog el, ezért sokáig hajlamos a deformációra;
- a hígítóanyag elpárolgásának végéig a hígított bitumenel készült réteget nem szabad tömör aszfalttal lezárni, mert az oldóanyagot ezzel bezárjuk és így a deformációra való hajlamot évekig fenntartjuk, továbbá az aszfaltban lévő bitument az oldószer felpuhítja, és ezzel tönkretesz a tömör aszfaltok kedvező teherbírási és felületi tulajdonságait;
- adagolását nehéz pontosan megoldani;
- tűzveszélyes;
- az elpárolgó oldószer a környezetet szennyezi.

A bitumenstabilizáció építéséhez hígított bitumen helyett célszerűbb kationaktív bitumenemulziót használni. Ennek előnyös tulajdonságai a hígított bitumennel szemben a következők:

- az építéshez kemény bitumen is egyszerűen használható, ami a szerkezet stabilitását növeli;
- az emulzió törése után ragasztóképeségét azonnal teljes mértékben kifejt;
- tömör aszfalt azonnal ráépíthető;
- pontosan adagolható;
- kezelése és tárolása egyszerű;
- a folyékony fázis víz, amely eltávozva a környezetet nem szennyezi.

Bitumenstabilizáció készítéséhez lassan törő stabilizációs S 60/40, vagy keverési E 60/40 bitumenemulziót lehet felhasználni.

A kötőanyag pontos adagolását laboratóriumi vizsgálattal kell meghatározni. A kötőanyag szükséges mennyiségét a

Erdei- és lucfenyvesek gyérítésének pénzügyileg optimális modellje

Finnországban pénzügyi értékelést készítettek a luc- és erdeifenyvesek gyérítésének legkedvezőbb megoldásairól. Úgy találták, az a legkedvezőbb, ha 4-6 m magasság eléréséig 2000 db/ha törzsszármot hagynak az állományban, az első gyérítést pedig késleltetetten akkor végzik, ha az átlagos magassága a 13 m-t elérte, utána 2-3 igen erős beleyndást végeznek a vágásforduló ideje alatt.

(Folia Forestalia 1992. 800. sz. Ref.: Szemerey Tamásné)

Sajtótájékoztató

Több mint 400 kiállító mutatja be a teljes fafeldolgozási szakma széles körű kínálatát. A kiállítóknak mintegy a fele a fafeldolgozó és fagegmunkáló gépek előállítóinak körébe tartozik, köztük szinte valamennyi neves német, svájci és osztrák gyártó, valamint vezető cégek Olaszországból. Kiegészítik ezt a kínálatot a fafeldolgozóhoz tartozó olyan területek, mint szerszámok, felületkezelési technika, vasalások, faforgács- és hulladékgésmegsemmisítő berendezések.

A HOLZ-HANDWERK 94 átfogó képet nyújt a fafeldolgozással és megmunkálással kapcsolatos jelentős és új technikákról.

A HOLZ-HANDWERK 94 szakvásárral egyidejűleg kerül megrendezésre Nürnbergben a „Fensterbau 94”. Ez világméretűben is a legnagyobb szakvásár az ablak, az ajtó és a hozzá tartozó vasalások gyártása területén.

Azoknak a magyar szakembereknek és vállalatoknak, amelyek kiállítóként vagy látogatóként érdeklődnek a nürnbergi vásárterület iránt, a Nürnbergi Vásár magyar képviselője az alábbi címen szívesen áll információkkal és tanácsokkal rendelkezésre.

Presentex Vásárképviselői Kft. Budapesti Nemzetközi Vásárcsopont

Albertirsai út 10. A pavilon, I. em.

H-1475 Budapest, Pf. 291

Tel.: 263-6055, 263-6056, 263-6057. Fax: 263-6054

Marshall-görbe maximuma jelöli ki. Az eddigi tapasztalatok alapján a különböző talajok kötőanyagigénye:

kavicsos homok	4-6%
egyenletes szemeloszlású homok	4,5-6,5%
vegyes szemeloszlású homok	5-7%
iszapos homok	6-8%

A bitumenemulziós stabilizációt tükrözben keverve ugyanúgy készíthetjük, mint hígított bitumennel. A túlságosan száraz talajt az emulzió kipermetezése előtt nedvesíteni kell, elősegítve az emulzió egyenletesebb eloszlását és lassítva a törés folyamatát. A fellazított talajra kipermetezett bitumenemulziót talajmaróval be kell keverni, majd gumihengerral 2-3 menetben tömöríteni. Az elkészült rétegre a következő réteg azonnal ráhelyezhető.

Helyi homok és übitumen felhasználásával teljes aszfalt pályaszerkezetekhez tudunk megfelelő alapréteget előállítani, amelyet melegebitumenes homokalapnak nevezünk (*Boromisza-Böjthe*, 1979). Ezt az anyagot a meleg eljárással készülő tömör aszfaltokhoz hasonlóan készítjük és dolgozzuk be.

A melegebitumenes homokalapréteg anyagának összetétele:

ásványi anyag	30% UZ 12/20 zúzottkő
	67% finom homok
kötőanyag B 90-B 25 bitumen	3,0-3,8%

A keverékre vonatkozó Marshall-vizsgálat eredményei elégséges ki a következő előírások:

MS >	2,0 kN (stabilitás)
MF	1-4 mm (folyás)

Az így elkészített anyag teherbírása jellemző egyenértékűen: 1,2-1,3.

A melegebitumenes homokot C 25-os aszfaltkeverő berendezéssel termelékenyen lehet előállítani. A keverési hőmérséklet 140 °C legyen, a keverék kiszállításkor min. 100 °C-os, helyszínre érkezéskor min. 80 °C-os legyen. A terítést terítőládával vagy finiserrel, a tömörítést gumihengerral végezzük. A tömörítést 90 °C alatt lehet elkezdni és 60 °C hőmérsékletnél be kell fejezni.

A szerkezet előnye, hogy
- kellő stabilitású és a teherátadást alakváltozás nélkül biztosítja;

- géplánccal beépíthető;
- aszfaltkeverő-telepen előállítható.

Ez utóbbi előnyt főleg napjainkban érezhetjük, amikor a szakvállalatok az aszfaltkeverő és bedolgozó kapacitásuk feleslegének lekötésére törekednek.

Összefoglalás

Bár a homokterületeket fajlagosan kevesebb burkolt úttal kell feltárni, mégis foglalkozni kell azokkal a lehetőségekkel, amelyek lehetővé teszik az időjárásról független közlekedést ezeken a területeken is, úgyhogy az igényekkel arányos kiépítés valósulhasson meg. A feltárhálózat megfontolt kiépítésével egyben megalapozzuk a hatékony erdőművelést és erdővédelmet is.

Diótermesztés Nagy-Britanniában

Növekszik az érdeklődés Nagy-Britanniában mind a feketedió, mind a szelíd dió termesztése iránt. Szelíd dió vonatkozásában kiemelik előnyeit a lassan növekvő lombos fajokkal, tölgyekkel, bükkkel szemben, hangoztatják a fája iránt növekvő és egyre nehezebben kielégíthető keresletet. Mindez az angol erdőgazdálkodást arra indítja, hogy keressék a legkedvezőbb származású diófajtákat. Származási kísérletet indítottak, ebben közelebből meg nem nevezett magyarországi származás is helyet kapott.

Az elmondottak alapján helyesnek minősül az a kutatás, ami a szelíd dióval kapcsolatosan az ERTI keretei között elindult; nálunk is gyümölcsöző nemzetközi kapcsolatok alakíthatók ki ezen a téren.

(Forestry, 1993. 4. sz. 381-393. o.
Ref.: Bidló András)

PECHTOL ISTVÁN

Mezőhegyesi vadászatok, 1946–1950

II. rész

1946-ban, 1947-ben különösebb biztonsági intézkedések nem voltak. A vendégek az erdészháznál rendezett ebéd ideje alatt elvegyültek a gulyáslevesre váró hajtók között, megkóstolták a gulyást, elbeszélgettek velük. A fordulat éve után azonban megváltozott a helyzet. Egy sereg biztonsági ember, ÁVH-s rendőr vigyázkodott rájuk, elsősorban Rákosira.

A vadászat a 6-os erdőben kezdődött. Az első hajtás után odajött hozzám Rákosi, és kérte, hogy ne engedjem melléje-mögéje a biztonsági elvtársakat, mert annyian vannak, és zavarják a vadászatban. A 6-os erdőből a 41-esbe mentünk át, a kocsisort én vezetem. Az erdőbe érve a nyiladék elején megálltam, és a hintókán lógó-csúngó biztonsági elvtársakat nem engedtem be a lőállásokhoz. Az elvtársak nem akartak engedelmessé válni. „A kocsisokat én irányítom, s addig nem indulhatnak, amíg le nem szállnak a kocsiokról!” – adtam tudtukra. Állt az egész sor. Végül a biztonságiak kénytelenek voltak a hintókról leszállni. Vagy 12–15 elvtársat gyűjtöttem magam köré. Meltáncodtak, fenyegettek nem akármilyen hangon. Ki vagyok én, mit akarok, vállalom-e a felelősséget, ha valami baj történik? – kérdezték indulatosan. Nem tagadom, megijedtem. Ott voltál körülöttem a pестiek, a megyéből, a járásból jöttek, a helyi rendőrség emberei, s mindegyik az volt a feladata, hogy vigyázzon Rákosira. Végyszaladt az agyamon, hogy a pестiek elmennek, de én útmaradok a helybelleikkel, s akkor kapnak el, amikor akarnak. megkísértem megmagyarázni, hogy ez Rákosi kívánsága. A hajtás végén kértem Rákosit, hogy küldje el őt a fölöslegesnek vélt biztonsági elvtársakat. Nem tette ezt. Hogy miért nem, csak találgatni lehet. Talán arra jött rá, milyen fontos személyiség, hogy ennyien körülötte legyenek, vagy arra, hogy közvetlen környezetének adott helyen, időben és esetben neki kell engedelmeskednie. Én is rájöttem, hogy mit kell tennem: bevetttem egy-két féldecit és mindent hagy-

tam menni a maga útján (akkoriban féldécivel kezdtük a vadászatot és nap közben sem volt tilos inni).

Régebbi szokás szerint a hajtókat az állami gazdaság dolgozóiból toborozták. Jött egy idő – s ez is összefügg a fordulat évével, a hatalomátvétellel –, amikor Rákosi kívánságára DISZ-tagokból kellett szervezni hajtókat.

Gyakran előfordult, hogy hét elején jellezték, készüljünk a vadászatra, majd hétközben lemondták. A hét vége felé újabb értesítés jött, hogy mégis lesz vadászat. Ez nyilván taktika volt. Ez történt akkor is, amikor egy pénteki napon Dénes István (ÁVH-s?) személyesen érkezett és bekapcsolódott a vadászat szervezésébe. A hajtók nekünk ne legyen gondunk, majd ő beszervezi a DISZ-tagokat – mondotta. Annnyit tett, hogy beszélt a DISZ-titkárral, közölte vele, vasárnap reggelre ennyi meg ennyi tagot kér társadalmi munkára. A vadászat szombati napon Dénes Istvánnal együtt felkerestük, és megbeszéltük velük a tennivalókat. Este egyébként bált tartottak a DISZ-fiatlok. Vagy Dénes, vagy a DISZ-titkár hibájából nem jutott el világosan a DISZ-tagokhoz, hogy milyen társadalmi munka vár rájuk. Így fordult elő, hogy nagyon sokan a hajnalig tartó bálból mentek a különvonat közelében kijelölt gyűlekezőhelyre. Nem is jöttek össze mindannyian, és nem az adott időre. Úgy történt, hogy botrányba fulladt az egész vadászat.

ilyen előzmények után kezdtük a 6-os erdőben a vadászatot. Eredeti tervünk szerint a két hajtócsoport közül az egyiknek az erdő Mezőhegyestől távolabbi – Pitvaros község felől – szélén kellett volna felállni. Ide a közeli 6-os majorból is vártunk néhány KISZ-hajtót, azonban itt sem jelentek meg mind. Juhász Pál vadórtnék sikerült néhány állami gazdasági dolgozót beszervezni, rögtönözni, de a létszám nem volt elegendő. Ez lett volna az első hajtás. A vendégek a különvonat mellett várakozó

hintókkal elindultak és hamarabb érkeztek a helyszínre, mint a hajtók. A nyiladékon már állt a puskás vonal, várták a kezdést.

Végre, ha hiányosan és késve is, de megérkeztek a hajtók az erdő Mezőhegyes felőli szélére. A vendégek eddig alig szerettek tudomást a zűrzavarról. A hajtókat nem engedtem átmenni az erdő másik – Pitvaros felőli – szélére, ez csak a vendégek szeme láttára történhetett volna. Időközben futárt indítottam Juhász Pál vadórthoz az első hajtócsoporthoz azzal, hogy a két hajtást a hajtók miatt felcseréljük és a Mezőhegyes felőli hajtócsoport indul előbb. A hajtók kúrtázára indultak, de – vagy rosszul becsültem meg a futárnak szükséges időt, vagy a futár haladt lassabban – Juhász Pál nem kapott időben értesítést a változtatásról. A kúrtázó hallatára mind a két hajtócsoport elindult. Pitvaros felől csak néhányan. Az erdő, az erdei álmom s így a fának tolla is nedves, vizes volt, nem repültek, inkább gyalogoltak. A nyiladék végén álltam és kétségbeesés fogott el, amikor észrevettem, hogy előlrol is hátulról is mozgás van, itt is, ott is látni hajtót. Gyakori volt, hogy futó vagy éppen megálló fánakra – tévedésből vagy szándékosan nemegyszer fánaknyakra – lövöldöztek. Tartottam attól, hogy hajtót is megsebesítenek.

Az eset nem múlt el nyomtalanul. Szabóvalással gyandítottak bennünket. A vizsgálat lefolytatásával Dénes Istvánt bízták meg. Ő nagyon jól tudta, hogy mi, hogyan és miért történt. Több alkalommal hallgattak ki bennünket és hónapok teltek el, amire lezárta az ügyet, s megnyugodhattunk. Úgy gondolom szerencsénk volt az, hogy Dénes folytatta a vizsgálatot. Bizonyos vagyok benne, hogy semmi zavar nem történt volna, ha Rákosinak nincs politikai indítatású kívánsága. Mert mi másnak lehetett ezt tulajdonítani?

Vadászat közben a 41-es erdőben ért beérnünk az ebédidő. A vendégek a hozott ételmelet, italt fogyasztották a nyiladékok

ERDÉSZ KOLLÉGÁK! Vegyük gondjainkba a turistaházakat!

Régen foglalkoztat a téma, különösen most, újból megnézve a „Másképp millió lépés”, és a „...még egymillió lépés” c. tévésorozatot.

Kevés a gondozott, jól felszerelt turistaház, inkább pusztulásról, romokról esik szó.

Hol vannak (voltak) ezek a házak? Szinte kivétel nélkül az állami erdőben.

Miért nem bízzák ezeket az épületeket az erdőgazdaságok, és azokon keresztül az erdészeti gondjaira?

Nem idegen az ilyen tevékenység tőlünk, hiszen sokan veszünk részt parkerdők létesítésében, fenntartásában, de gyakorlatlan van a vendégfogadásban, külföldi és hazai vadászok magas színvonalú ellátásában.

Jó lenne, ha a Magyar Természetbarát Szövetség és az Országos Erdészeti Egyesület egymásra találna. Mi ott vagyunk az erdőben, szívesen látjuk a természet rajongóit, oldjuk meg együtt ezt a gondot!

Kerüljenek a turistaházak a természetbarátok tulajdonába, de kezelői az erdőgazdaságok legyenek.

Az erdészek a megszokott lelkiismeretességgel látnák el ezt a feladatot is, mindenki meglegedésére!

Bognár Miklós

Csengeri Zoltán 14 éves (VADNYULAK BEFOGÁSA) Kismarja
Fotó: Csacsetka Ferenc

keresztelkedésében, középtűt. Ekkor már a hajtók sem kaptak gulyást. A keresztelkedésből a biztonsági elvárások mindenkit elküldtek, elzavartak az erdő szélére. A vadászokocsira ültem – mert én sem maradtam ott középtűt –, és úgy félültű mentem az egyik nyiladékon. Falatozás közben a kocissal beszélgettem. Jól odalátunk a keresztelkedésbe. Az elvárások, főleg a kísérek nagyon megehezthettek, mert szinte falták a hideg élelmet és fogyasztották az italt. Egyik pillanatban ágyorpanást hallottunk. Az erdőből a nyiladéka egy fegyver biztonsági őr lépett ki mellénk, az ujjá szinte a dob társ géppisztoly ravaszán volt. Kissé megszeppentünk attól is tartva, hogy hallotta nem éppen dicsőítő beszélgetésünket. A kocsi mellett egy rövid időre megállt, a másik oldalra nézett és mutatta kérdzte, hogy ott mi van? Egy fácskától körvonala látszottak. Nem értette, hogy mi az, s mintha ellenséget tételezne fel, megközelítette és ment tovább. Hamarosan egy másik, majd egy harmadik és további örök haladtak el mellettünk. Kiderült, hogy kör alakban járva végzik feladatukat, őrzik az elvárásokat.

Még egy olyan eset, amikor Rákosi magának tulajdonította a szomszédja által elejtett vadat, most egy nyulat. A vendégek felálltak a nyiladékon. Az első hatásban a hajtókát kísértém, s úgy jött ki, hogy Rákosi közelében értem a nyiladéka. Ott maradtam mögötte. Alighogy megindult a következő hajtása, a tőlünk jobbra álló ifj. Tildy Zoltán – abban az időben a MÁL-LERT elnökgazdátja – tett egy lövést a két szomszédos lövél közbe. Arra gyanakodtam, hogy a szomszéd rókára lehetett. A róka szokott így előre lopakodni a hajtás megkezdésekor. Nem láttunk semmit és nem is mozdultunk. A hajtás már a vége felé járt, a hajtókat is lehetett látni a fák között, amikor a nyiladéktól néhány lépésnyire előtűnt az egyik fa tövéből váratlanul felugrott egy nyúl – elég gyakran előfordul, hogy így meglapul, szinte rá lehet lépni – és szaladt a hajtók irányába, miközben miközben Rákosi az automata ötlövetűből vagy hármat utána durrantott. A közelség miatt a sörét mint golyó fűrdött

a földbe, a nyúl pedig eltűnt a hajtók között. Megdöbbenem, sem kiáltani, sem odaugrani nem tudtam.

Megijedtem, hogy az esetleg megpattanó sörét hajtót érne, sebestűlést okoznak. Megúsztuk, baj nem történt, a hajtók rövid megállás után tovább jöttek. Egyszer csak előtűntek kissé jobbra az egyik főlkiáltott: „Itt egy nyúl!” Rákosi rögtön válaszolt: „Az enyém!” Hogy bizonyítson is, hozzátette: „Hátul van megölve!” A nyúl annyira elfelé futott, hogy máshol nem is érthette volna lövés. A hajtók kézbe vette, jól megnézte a nyulat és közölte, hogy ez fejbe van löve. Nem baj, akkor is az enyém, kapta a választ Rákositól. Ekkor jöttem rá, hogy a hajtás elején ifj. Tildy Zoltán lötte fejbe a két lábon álló, figyelő nyulat. Megkísértem jogos tulajdonosának juttatni, de Tildy intésre hagytam, hogy Rákosi örvendezzék a zsákmánynak. Neki mindegy volt, hogy hátul vagy fejbe van löve.

Az utolsó vadászat, melynek szervezésében részt vettem, ugyancsak rosszul sikerült, botrányos színezete volt. Megelőzően a vadászterület kezelését a MAVAD vette át. A minisztériumnak bejelenttem, hogy az ivararány javítása érdekében, meg azért is, hogy a kisebb területeket, csendeseket, ahova a reprezentációs vadászaton nem jutottunk el, le vadásszuk, mintegy ezer darab kakast kellene kilőni. E bejelentésem a minisztérium magyarázat nélkül továbbította a MAVAD-nak. Ez január folyamán volt. A MAVAD elhatározta, hogy az ezer darab kakasa egy nagy reprezentációs vadászatot szervez. Ehhez megszerezték a minisztérium külön engedélyét, miután tilalmi idő volt. Azt nem vettük figyelembe, hogy előzőleg már december elejétől előfácán-befogást végeztünk a MAVAD rendelkezésére. Miután hő nélküli időben önműködő fogókkal nem sok eredményt értünk el, hálós befogásra tértünk át. A jó ég a megmondhatója, hogy hányszor zavartuk neki a hálónak a fácánokat. Mindannyiszor sokat visszadobott a háló. A fácánok szinte megtanulták, ha előre repülnek, hálóbá ütköznek. Nagyon sok nem is előre, hanem jobbra-balra repült, meg föl a magasba.

Ehhez talán az is hozzájárult, hogy az idő tavaszi volt és szívesen szálltak le, vagy futottak ki az erdő melletti vetésekre. Éjszaka még fagyok voltak, nappal fölmelegedett. A talaj sűppedt, ragadós volt. Ráadásul megszakításokkal szemeztek az eső. A 6-os erdőből – ahol tízvalahány puska néhány fácskát ejtett – át kellett mennünk a 35-ös erdőbe. A hajtókat is lovasfogatok

szállították. A vendégek hintókra ültek. Az élelmet egy terepjáró gépkocsi hozta, amely a dagadó sárban elakadt. A gépkocsit nekem kellett megsegíteni a könnyű löcsés vadászokocsival. A lovas fogatok a hajtókkal jóval előbbre jártak és előbb is érkeztek a 35-ös erdőhöz, illetve a szomszéd-ságában lévő csendeshez. Itt szívesen tartózkodtak a fácánok. Időközben szemerklő eső áztatta a fagytól fölengedett földet, meg valamennyiünket. Menet közben, mivel földben lévő tótkomlósi útra, az első hintó rúdja – amelyen Rákosi Mátyás is ült – eltört. A kerek majdnem tengelyig sűppedtek. A kocsi a csapásból a lucernaföldre akarta terelni a lovakat, de a fél földben lévő kerek nem fordultak, a kőrís rúd elpattant. Megállt az egész menet. Rövid tanácsadás után Rákosi a terepjáró gépkocsira ült át és ment tovább. Ennek vezetője nem ismerte az utat, kiabálással irányítottam balra a tótkomlósi útra, majd rövid távolság után jobbra kellett fordulni, ahol korábban egy dűlő volt. Ezt a töl folyamán a mezőgazdasági táblák kialakítása érdekében felszántották. Erről nem tudtam. A terepjáró a szántáson lassan ugyan, de elment. A többi vendég kénytelen volt a hintókról leszállni – a fogatok nem tudták egymást kikerülni – és toronyiránt gyalog nekivágni az esősepekkel csillogó árpavetésen át a kb. egy kilométer fekvő 35-ös erdőbe. A sárpapustól alig tuduk lábunkat emelni. E nem várt esemény – rúd törés, gyaloglás – miatt jó órányit késtünk. A hajtók a várakozási idő alatt, hogy ne fázzanak, meg hogy szírt-kozzanak, az erdőszélén elhalt ágakat gyűjtve tüzet raktak. A torfura után odaérve a csendes hajtók elsőnek. Ebben nem-hogy fácán, de még veréb sem maradt a hajtók zajától, a tűzrakástól. Egyetlen lövés sem dörmögött el. A szomszédos 35-ös erdőben még két hajtást csináltunk, de a vizes fácánok inkább futottak – jobbra és balra, meg hátra –, mint repültek volna előre. A szakmáink mindössze néhány fácán és egy róka volt. Az eredeti program szerint még a mintegy öt km-re fekvő 41-es erdőbe kellett volna átmenni, de javaslatunkra a vendégek elfogadták, hogy fejezzük be a vadászatot.

A hátralévő időt a vendégek majorlátogatással – istállóban tehének, bikák, lovak, mének nézegetésével – töltötték el.

Visszaemlékezéseimben igyekeztem tárgyilagos maradni és a valósághoz hűen elmondani a mezőhegyesi, a politikai élet átmeneti időszakára jellemző vadászatok négy évét. Belepillanthattam akkori állami és pártvezetőinknek vadászati kapcsolatos magatartásába, vadászati etikájába.

Az elmondottak alapján nem kell mondanom, hangulatos, hogy milyen megkönnyebbüléssel vettem tudomásul 1950 tavaszán az áthelyezésemet Mezőhegyesről a szegedi Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat központjába. 1950 márciusában otthagytam Mezőhegyest, bár szakmán szerete sajnálkozást váltott ki bennem.

Foglalkozunk-e eleget az ifjúsággal?

Bemutatkozik a magyarországi 4H Klubok Szövetsége

Miért éppen 4H?

A zöld, négylevelű lóherés jelvényben a négy H betű szimbolikus értelmű. Angol szavak kezdőbetűi: *head* (fej), *hands* (kez), *heart* (szív), *health* (egészség). E négy szó hűen tükrözi a mozgalom lényegét és céljait, amely a mottóban is megfogalmazódik. Mivel a mozgalom az egész világon ismert és elterjedt, a nemzetközi gyermek és ifjúsági szervezet hazai megismerésénél hamarabb látszott a nemzetközi rövidítést megtartani. Ez kellőképp figyelemfelkeltő, egyben sajátos egyediséget kölcsönöz a mozgalomnak a hazai ifjúsági szervezetek között.

A mozgalom fő ismérvei:

- Nem közvetít ideológiákat, politikai eszméket.
- Önszerveződő, alulról építkező és önkéntes.

- A tagok vállalkozásain keresztül szellemi és anyagi értéket termel.

- A teljes gyermek és ifjúsági korosztályt átfogja, bár tagja lehet bárki kormegköthetőség nélkül is, aki a mozgalom szellemiségét elfogadja.

- Humánus, embercentrikus. Segíti az egyén társadalmi beilleszkedését, felkészíti a csoport- és társadalmi szerepekre, feladatokra.

A 4H-s fiatalok a saját kis vállalkozásaikon keresztül ébrednek rá saját hasznosságukra, lehetőségeikre és korlátaikra. Megismerik a kudarc és a siker élményét, miközben kitárolkozik előttük a világ és kialakul bennük a valahová tartozás tudata. A fiatalok természetes kíváncsisága és megismerési vágya elősegíti a vállalkozói készség és a gyakorlatias, öntevékeny életstílus kialakulását. Az angol ezt egy mondatba foglalja össze: 'Learning by doing', dolgozva, csinálva tanulni.

A mozgalom kezdetei és nemzetközi háttere

A századforduló táján az amerikai farmerek kezdeményezésére és közreműködésével a vidéki fiatalok érdeklődésük alapján kis csoportokba szerveződtek. A vállalkozó kedvű fiatalok felügyelet mellett sajátították el a különböző gyakorlati tevékenységeket. Eközben saját ötleteiket is kipróbálhatták, megvalósíthatták. A mozgalom hamar népszerű lett és az 1924-es hivatalos bejegyzéskor már több száz klub működött az USA-ban. Az első időkben főleg pedagógusok segítettek a munkát, majd a 30-as évektől kezdve egyre több főállású szaktanácsadó foglalkozott a fiatalokkal. Hamarosan az európai kontinensen is hasonló kezdeményezések indultak el - Anglia, Lettország, a skandináv államok -, majd a többi földrészen is meghonosodott a 4H eszméje. Jelenleg mintegy száz ország 4H szervezetében közel 9 millió fiatal próbálkozik a vállalkozói társadalom és

gazdaság alapismereteinek elsajátításával. Az ötvenes évektől kezdve a „The International Farm Youth Exchange” (IFYE) program révén pedig a nemzetközi ifjúsági cserék keretében évente több száz fiatal ismerkedik egymás országainak kultúrájával és gazdaságával.

A 4H mozgalom hazai kialakulása

Az első hazai kezdeményezések finn és amerikai közvetítéssel 1990-ben indultak. Az első pillanattól kezdve világos volt, hogy Magyarországon nem lehet, lehetett a külföldi példákat teljesen lemásolni. Két fő feltételt ugyanis nem teljesít nálunk:

- Nincs valódi farmer- (magán-) gazdaság.

- Nem alakult ki a szükséges állami és érdekszövetségi támogatás rendszere.

A hazai társadalom és agrárszféra jelenleg nem képes a mozgalom értékeinek befogadására. Csakúgy, mint annak idején, most is a pedagógusok ismerték fel a 4H-ban rejlő lehetőségeket és kezdték el szervezni az első közösségeket. A mai helyzetben az iskolák segítségével, de attól függetlenül működő klubok rendszere látszik a legkedvezőbb megoldásnak. Mintegy 30 - főleg Kelet-Magyarországon működő - klub 1992 decemberében alakította meg a Magyarországi 4H Klubok Szövetségét. A szövetség célja, hogy minél szélesebb körben megismertesse a szervezet tevékenységét, terjessze annak szellemiségét. A mozgalom előnye, hogy:

- politikamentes,
- szellemi és anyagi értékeket termel,
- vállalkozói szemléletet, új gazdasági és technikai ismereteket közvetít,
- tartalmas és érdekes, „gazdaságos” szabadidőt eltöltést tesz lehetővé,
- gazdálkodási tevékenysége által a kluboknak bizonyos anyagi önállóságot biztosít.

Tevékenységek a 4H klubokban

A klubokban a gyerekek az élet számos területét felölölő foglalkozásokon vehetnek részt. A foglalkozási területek kialakításánál fontos szempont, hogy az találkozzék a tagok elképzeléseivel. Mindent ki kell, ki lehet próbálni a 4H-ban, persze amire mód és lehetőség adódik. A klubvezetők feladata a tagok igényeinek és a lehetőségeknek megfelelően alakítani a működési szakterületeket. A Magyarországon működő klubokban a következő szakterületekkel találkozhatunk:

- növénytermesztés,
- kiskállattenyésztés,
- kézművesség,
- biotermelés,
- lovaglás,
- környezet- és természetvédelem,
- menedzsment és marketing,
- kiskereskedelem.

Minden területre jellemző, hogy a gyerekek vállalkozási alapon vesznek részt a közös munkában. A kis vállalkozásokat főleg a klub keretein belül, de olykor már otthon, a családi vállalkozás részeként folytatják a tagok. Ehhez segítséget kapnak a klub felnőtt szakembereitől, a „szaktanácsadóktól”. A szaktanácsadók a legtöbb országban fizetett, főállású szakértők, nálunk egyelőre csak „társadalmi munkát” vállaló agrár szakemberek, népművészek, pedagógusok. Ez a szaktanácsadó csoport a mozgalom legfontosabb támasza.

Jóllehet a világon mindenütt jelentős arányt képviselnek az erdészeti „mini vállalkozások” a 4H-ban, nálunk mindeddig szinte ismeretlen maradt ez a terület. Az országos vezetőségben ugyan találhatók erdőmérnökök is, eddig azonban főleg környezet- és természetvédelmi területen született eredmények. (A klubok feladási, projektszerű akcióin kívül nem történtek komolyabb erdészeti kezdeményezések.) Az elmaradásra két okot lehet felhozni:

- A természetvédelem az a „mészes-madag”, amely felkeltheti gyermek és felnőtt figyelmét az erdészeti problémák és feladatok iránt. Az első lépésben a természet megszerettetése folyik, ennek jelei már néhány klubnál mutatkoznak.

- Az igazi erdészeti vállalkozások elindításához nincs meg a szükséges társadalmi és gazdasági mikrokörnyezet - a kárpótlás, privatizáció és az ágazat ástrukturálódása most zajlik -, valamint az erdész szakemberek még nem kerültek igazán közel a mozgalomhoz.

Ezen a helyzeten talán változtat majd ez a rövid ismertető írás. Ha a működő klubok, közösségek megfelelő szakmai segítséget kapnának, jelentős hatása lenne a 4H-s fiatalok szemléletére, gondolkodásmódjára. Hiszen az erdészeti területen vállalkozó, munkálkodó fiatalok saját tapasztalataik révén „testközelből” formálhatnák véleményüket erdőről, erdészről és az erdészeti munkák értékéről.

Nem mindegy ugyanis, hogy milyen szemlélettel tekint a jövő nemzedéke, a jövő társadalmának, erdészére. Megfelelő szemlélettel, látásmóddal kell tehát adni a fiataloknak, hogy jobban megérthessék szakmánk feladatait, mindennapos gondjait. Ha az erdészszakma felváltja ezt a feladatot, akkor ehhez a látásmód-változtató munkához örömmel csatlakozik a Magyarországi 4H Klubok Szövetsége is.

Molnár György erdőmérnök,
a szövetség ügyvivője

További információk az alábbi címen kaphatók: Magyarországi 4H Klubok Szövetsége, Országos Iroda Budapest, Üllői út 66/b. Tel.: 06 - (1) - 133-0743

„Oh Tannenbaum, oh Tannenbaum...”

A Kárpátok elvesztése után sokáig irigylkedve kellett szemlélnünk a szerencsésebb sorsú országok dúsan tenyésztő fenyveseit. Szinte kizárólag fatermelésre irányuló erdőgazdálkodásunkban bennük láttuk az elérhető csúcst. Változott a világ és ennek hatására mi is. Most némi kárörömmel lohad lelkesedésünk a fenyő sorsát végigkísérve H. Brandl-nak, a freiburgi Erdészeti Tudományos Kutatóintézet üzemgazdasági osztályán készült és az ALLGEMEINE FORST UND JAGDZEITUNG 1993. 2/3 és 4. számában megjelent tanulmánya olvastán.

Németország erdeinek ma csaknem háromnegyede fenyves, annak ellenére, hogy régebben – évszázadokon át – lombos fajok uralkodtak bennük. Az 1300. év körül még 75%-ot tett ki részarányuk. Az ősi állapotú erdőre a 30 éves háború után a lakosság ugrásszerű számbeli megnövekedése, a meginduló iparosodás, a fejedelmi udvarok fokozódó pénzéhsége, valamint az elszaporodott vadállomány ijesztő mértékű megterhelést jelentett. Az 1760-tól folyt felmérések megrázó eredménnyel jártak: az erdők 30-50%-ából hiányzott a teljesítőképes faállomány, hatalmas kiterjedést elkopárosodott területeken volt lehetetlen a természetes felújulás. Elkerülhetetlennek látszott a fahiány a fejlődő gazdaságban. Ennek kivédésére mesterséges erdőösztítés fogtak a XVII. század második felében. Az ilyen nagyméretű újraerősítés céljára jó tömegtermelésénél és olcsó előállíthatóságánál fogva a fenyőket bizonyultak a legalkalmasabbaknak. Az Észak-Németalföldön az erdeifenyő, délen és Közép-Németországban a luc.

Az erdészeti XIX. században az egyszerű szükségletfedezésből nyereséges gazdálkodási ágá vált. A faárak 1840–1900 között jóval nagyobbak nőttek, mint a munkabérek és az egyéb javak ára. Úgy 1900 körül fával 3-4-szeres ár lehetett elérni, a fatermelés jelentős haszonnal járt. Erdőgazdaságok 40-50, egyesek még 60%-nál is nagyobb nyereséggel dolgoztak. Kézenfekvővé vált a nyereség maximalizálásának gondolata. Az erdőt már csak kamatozó tőkének kezdték tekinteni. Csakhamar megszületett a *Faustmann*-féle képlet, a talaj- és erdőjárdák tana. A számítások a fajok között a fenyőknek – és ezek között is elsőként a lucnak – adtak elsőséget, megindítva ezzel a lucosítás második diadalútját. A számítások 1903-ban 20:1 jövedelmezőségi arányt mutattak ki lucra a bükkkel szemben. Az erdőösztítési tervekben egészen a 70-es évekig a lucos, duglászós céllálmányokat helyezték előtérbe és csak az utóbbi 15-20 évben terelődött nagyobb figyelem a lombosokra. Így történt, hogy a Németországban eredetileg uralkodó lombosok aránya 200 év alatt a 75-ről 28%-ra esett vissza.

Az erdőszokott monokultúrák hátrányai a XIX. század végén és a XX. században egészen máig óriási rovar-, hó- és viharokrokból mutatkoztak meg. Nyilvánvalóvá lett, hogy a maximális gazdaságosságra irányuló erdőgazdálkodás sérti a korszerű értelmezésű tartamosságot, ellentmond a természet törvényeinek. Ezért a német erdőgazdálkodás a legújabb időben járható utat keres az erdő által nyújtott lehetőségek és a rájuk irányuló igények összehangolt kielégítésére. Kerüli egyes részleteknek valamilyen célra való kisa-játítását, valamilyen igényt egyezre, az adott erdő teljes területén, integráltan kíván kielégíteni. Az erdővel szemben állított követelményeknek ma már nem lehet egyoldalúan eleget tenni, az erdőgazdálkodásnak sokoldalúnak kell lennie. A közjót kell szolgálnia anyagilag, fizikailag és szellemileg egyaránt. A gazdaságosság új értelmezése: az egyéb irányú célokat a lehető legkisebb ráfordítással és a rendelkezésre álló eszközökhöz mérten kell legteljesebb mértékben megvalósítani.

Összeállította: Jérôme René

Szeniorok tanácskozása 1993. december 7.

1. Barátossy Gábor tájékoztatást adott a kárpótlás során erdőterületekre vonatkozóan előállított visszasszágokról, azok kivédésére történt főhatósági intézkedésekről.

2. A tanácskozást meglepte a törvényhozók körében tapasztalt tájékozatlanság, egyéni érdekhajhászati kísérlet és a különböző akciók rendkívül gyors fellépése, változása, amit a hírközlés kellően nem követhet.

3. A tanácskozás megállapította, hogy mind az OEE, mind az Erdészeti Hivatal, mind a szakmákon kívüli, erdőkért aggódók által tett intézkedések ugyan megfelelőek voltak, sajnálatunkra azonban eddig

teljesen eredménytelenek, mert a döntéshozók ezeket figyelmen kívül hagyták. A tanácskozás bizalmát fejezte ki az Egyesületi Elnökség és az ügyben eljáró Erdészeti Hivatal dolgozói iránt, ugyanakkor elítéli azt a néhány szakmabelit, akik egyéni érdekből szakmák ellenére tesznek.

Úgy határozott a tanácskozás, hogy nem szűnik meg az erdők érdekében folytatni az eddigi tevékenységét és most a METESZ Elnökségén keresztül is igyekszik hatni a döntéshozókra, a mérmóképzésekre és a közvéleményre.

Dr. Szász Tibor

A pannonhalmi apátság a honfoglalás ezer éves évfordulója alkalmából köbe véve állított maradó emléket, az akkor szolgálatot teljesítő erdészeti szakmáknak. Ez az emlékoszlop a II. világháború folyamán megsérült, illetve az emlékhely elpusztult.

A Kisalföldi Erdőgazdaság az emlékoszlopot helyreállította, illetve a névsort az 1948-ig szolgálatot tevőkkel egészítette.

Az emlékműnél a ravazdi erdőben rövid ünnepséget tartottak. Az ünnepségen dr. Magas László, Daurer Márton és Kocsis Mihály tartottak beszédet.

Az albániai erdők végzeté

Az Albániát sújtó gazdasági válság egy-egy aggasztóbb környezetkárosodást okoz. A vérses energiahiány arra ösztönzi az emberek, hogy fákat vágjanak ki. A következmény döbbenetes: sok száz kilométernyi út mentén – amelyeket még nem is olyan régebb több évtizedes fák szegélyeztek – megcsönkített tönkös meredeznek az ég felé. Az erdők közül elsőként a Tirana északi részét uráló *Dayti Természeti Park* bükköse esett áldozatul, s emiatt máris észlelhetők a talajerózió jelei. Az ellenőrizetlen és törvénytelen fátirás egész erdősávokat foszt meg a természetes regenerálódás lehetőségétől. Határozottnak kellene szembeszállni a jelenlegi veszélyhelyzettel, ami nemcsak a tájat rombolja, hanem az erdőállomány végzetes elszegényedését is okozza. Albániában számos egyesület jött létre az azzal a céllal, hogy megóvják az ország természeti értékeit a pusztításokkal szemben. Az egyik legaktívabb csoport a *Republika e Shqipërisë*, amelynek a tiranai egyetem székhelye.

World Watch

Svájc új erdőtörvénye az erdőt természetközeli életközösségként értelmezi, benne a hangsúlyt a mennyiségiről a minőségi fenntartásra helyezi. A társadalom számára teljesített szolgáltatásait átfogó támogatási rendszer biztosítja. A szövetségi intézkedésekre ösztönöz egyes természeti jelenségek elleni védelemre, valamint a képzésre, kutatásra és az alapadat-szolgáltatásra. Ide tartoznak a tervadatok, védőművek, erdőművelés, -feltárás és erdőrezervátumok számára történő juttatások. Újraonnan lehetőséget ad az erdőterületnek a szövetség által nyújtandó támogatásnak egyes területeken átálányban való juttatására. Erdőtervezésre, veszély-előrejelzésre, erdőrezervátumokra és beruházási hitelekre nem szükséges minden alkalommal külön egyezség, az a tartomány előzetesen megszabott keretben teheti. A törvénynek nincsenek erdészeti növényvédelmi vonatkozású intézkedései, mivel a közeljövőben európai érvényű rendezés lát napvilágot.

Néhány jellemző adat: 29% erdőstűlség, 330 m³/ha élőfákészlet, évi 7 millió m³ növedék, 4,5 millió m³ kitermelés.

(IH 1993. 1/2. Ref.: Jérôme R.)

A lig hallgatott el '56 forradalmának fegyverroppogása, amikor Sikáros-pusztra kerültem, mint erdészgyakor-nok. Az erdészház, mely a Pilis renge-tegének közepén található – és minden valószínűség szerint a környéken haj-dan gazdag sikárgyökér lelőhelyéről kapta nevét – csodálatos volt. Tamási Áron Ábeljének éreztem magam, hisz szinte gyermekként vitt ki Bíró László szentendrei erdészvezető az akkortájt szolgálati járműnek használt lovashin-tón. Pankotai Gábor és munkatársai ál-tal tervezett feltáróúton csattogtak a deresek patkói, azon az őszi reggelen. Angyal Attila gyakornoktársam – mint a hely alapos ismerője – otthonosan magyarázta, hogy a patak mely kanya-rulata után érkezünk az erdészházhoz.

Az erdészház előtt katonás vonal-ban szinte vigyázállásban várták a hintót. No nem a két gyakornokpalánta miatt, hanem mert akkoriban ez volt a szokás. Jött az erdészvezető, hát fo-gadni, és jelenteni kellett. Így tett most is Csuptor Sándor kerületvezető, és Csada Ferenc a szomszéd kerület fő-nöke. De bent állt a sorban János bácsi is, akiről első ránézésre inkább valami könyvelőfélt gondoltam, mert szódás-üveg alj vastag szemüvege sehogys sem illett segéderdészi beosztásához. Kicsit furcsa látvány volt, hogy a sort egy hajlathatú jóságos nagymamaarc zárta – Erzsi néni. Ő nem szólt semmit, csak egy halk jó reggelt utottog az erdész-vezetői kéznyújtásra. Bizonyára a kályhán hagyott tojásrántottára gon-dolt, amit reggelire készített a vendé-geknek. Nekünk is. A fegyelmezett ce-moniáriára ügyet sem vető Fickó vi-zszont ott ugrándozott az egyik der-es lába körül és mindenáron meg akarta harapni. Valószínű valami régi, elinté-zetlen ügyük lehetett, mert igencsak kitartóan folytatta mesterkedését.

A mi bemutatásunk féloldalasra si-keredett, hiszen Attilát már mindenki ismert, így még elhagyatottabbnak éreztem magam. A hagyományos tojásrán-totta közben Erzsébet néni biztató pillantásaitól kicsit oldódott a feszül-ségem, bár furcsálltam, hogy János bácsi lesz a vezetőnk. Mert ez derült ki a nagyfőnökök beszédéből. János bá nem szólt semmit, csak tömte magába a rántottát és látszólag még arra sem gondolt, hogy szemüvegét – mely már egészen az orra végéig csúszott le – visszatolja a helyére.

A délelőtti a cókókók elhelyezésé-sel telt, ebed után azonban János bá

PÁPAI GÁBOR

MICSIDI

türelmetlenkedve sürgött az első kör-útra. Látszott, hogy már beleélté magát professzori feladatába.

Alig hagytuk el az erdészházat egy fenyőcsoporthoz mutatva megkérdezte:

– No fiúk, azok ott micsidi fák?

– Vörösfenyő – vágtam rá, pótlóan vizuális észleléssel hiányos botani-kai ismereteimet, mivel a fák felső kér-gemmel láthatóan vöröses volt.

– Micsidi?!?!? – fakadt ki az öreg, miközben térdét verte. Azt gondoltam, kigyó marta meg, mert még fel is ugrott egy kicsit hozzá. – Vörösfenyő-dó??? – ...és úgy nézett rám, mint egy gonosztevőre. Amikor kis hatásszünet után bejelentette, hogy azok bizony er-deifenyők, azt hittem viccel, hiszen szemmel láthatóan minden fa a kör-nyéken erdei volt. De aztán sokminden arról győződtem meg, hogy az erdő oly titokzatos, és csodálatos dolog, hogy ott bizony minden lehetséges. Mert rengeteget csavarogtunk erdőrézsől erdőrézsre, hegyre föl, völgybe le, hallgatva János bá kérdéseit, melyek mindig úgy kezdődtek, hogy micsidi...

El is kereszteltük az öreget Micsi-dinek. De ezzel nem elégedtünk meg, hanem minden alkalmat kihasználtunk, hogy micsidizzunk. Ha Erzsi nénitől megkérdeztük, hogy mi lesz az ebed, s ő válaszolt nagy jámboran, hogy: fi-nom pörkölt, rögtön lecsaptunk, és szinte egyszerre kiáltottunk... és micsi-divel... Tudta, hogy János bácsit gú-nyoljuk, és tőle szokatlan hangerővel teremtett le, hogy így meg úgy, ne merjük csúfolni az öreget, mert az nem szép dolog.

De azért is tovább micsidiztunk. Csak úgy, hogy Erzsi néni ne hallja. Amikor télen a jó fél méteres hóban kullogtunk az öreg után libasorba – va-lami Isten hátamögötti véghasználat-hoz – nem hagytuk ki, hogy megjeg-yezzük:

– Micsidi nagy hó van, János bácsi.

– Az – felelte az öreg, és szípgova törte helyétünk a havat.

Micsidi valahol a Börzsönyben la-kott egy kis faluban. Sokat mesélt fele-ségéről, és egészen kinyílt, amikor az unokáit hozta szóba. Faricskált is va-lami hintalőfélt. Persze megkérdez-

tük, hogy micsidi lesz belőle, de nem hallottuk a választ, mert Erzsi néni ott állt mögöttünk, és éktelenül megszí-dott csúfolódásunkért.

A hosszú téli este hangulatát és petróleum illatát ma is érzem. Miköz-ben szolgálati naplónkat körmöltük a pislogó, vibráló lámpafénynél, János bácsi szuszogva kötözte, fűzte, püfölte az ősszel begyűjtött alapanyagokból a szakajutókat, kosarakat. Igazán csinos darabok voltak. Azt mondta, hogy pénz csinál belőlük, mert Húsvétra az unokáknak igazi beszélő, alvóbabát akar venni. Az pedig akkortájt való-ságos vagyon volt. Gyűltek is szépen a piacra szánt portékák. Kéthetenként, amikor az öreg hazaindult – sokszor gyalogosan –, úgy fel volt máházva, hogy inkább arab bazárosra hasonlí-tott, mint segéderdészre.

Hétfőn egyenesen a termelőkhöz jött. Már messziről lehetett látni, hogy sikerült-e a vásár. Ha igen, jókedvűen kiáltott előre, hogy „micsidit csinál-tok?“, ha meg nem, hát csak annyit mondott – miután szuszogva ült le egy rönkre –, hogy „megizzadtam“. De az-tán csak összejött a pénz, és János bácsi egy szép napon felült egy budapesti tűzrepre fát szállító teherautóra, és késő délután két hatalmas dobozzal a hóna alatt bukkant elő a patakponton. Szem-mel láthatóan elégedett volt a babák látványától. Erzsi néni is fiatalodhatott pár évtizedet, mert valami gyermeknő-tát dúdolászva szolgálta fel a nagybőjt-i ebedet. Kellemes ünnepeket, és jó lo-csolkodást kívánva intettünk búcsút az öregnek, aki igencsak sietőre fogta.

Az ünnepek után hiába vártuk János bácsit a megbeszélthelyen. Nem jött. Gondoltuk bement dolgozni intézni az erdészethez, és majd az erdészház-ban találkozunk. De nem. Esteledett, mikor bekanyarodtunk az udvarra. Szinte egyidőben érkezett meg a fogat-gazda, és közölte:

– Fiúk! János bácsi nem jön. Szív-roham végzett vele. Valahol az Ipoly gátján találták meg nagypénteken, ke-zében szorongatva a babákat.

Erzsi néni ekkor lépett ki a házból, és rosszast sejtve jött hozzánk.

– Mi történt? – kérdezte.

– János bácsi... meghalt... – mo-tyogtuk.

Egy pillanatra megdermedt, és mint aki abban reménykedik, hogy nem jól hall, hangos döbbenettel kérdezett vissza: „Micsidi?“, és – ráncos szem-héjáról peregni kezdtek a könnyek.

Az erdők funkcionális ökológiájával foglalkozó könyvet jelentetett meg az angliai University of Wolverhampton Erdészeti Kutatócsoportja (J. R. PACKHAM, D.J.L. HARDING, G.M. HILTON, R.A. STUTTARD: *Functional Ecology of Woodlands and Forests* – CHAPMAN and HALL, 1992). A szerzők érintik az erdei növények vízháztartásának kérdéseit, azok reprodukciós stratégiáit, a fás növények térbeli elterjedésének mintázatait, valamint az erdőkben zajló szukcessziós folyamatok egyes részleteit. Külön fejezet foglalkozik az erdei fitofágok erdőben betöltött szerepével. E vonatkozásban azonban nemcsak a klasszikus „károsító” megközelítés kap teret, hanem a tápnövény és a fitofág közötti funkcionális kapcsolatok is. Ugyancsak megkülönböztetett figyelmet szenteltek az erdei szerves anyag lebomlásában szerepet játszó tényezőknek, melyek a magyar erdészeti kutatásban talán némileg háttérbe szorultak. A könyvben teret kapott a tápanyag körforgalom és az energiaáramlás kérdésköre, valamint az erdei ökoszisztémák diverzitásának és stabilitásának problémái is. A munka modern szemléletű, széles körű és gazdag irodalmi bázisra támaszkodva ad áttekintést mindazokról a kérdésekről, amelyek manapság az erdők ökológiai vizsgálatának középpontjában állnak.

Hirka Anikó

A vadgazdálkodással, természetvédelemmel és erdővédelemmel foglalkozóknak egyaránt szükséges, hogy az érdeklődésük középpontjában lévő állatpopulációk népességszámait nyomon tudják követni.

E probléma igényes megközelítése azonban nem nélkülözhet bizonyos ökológiai ismereteket.

Az állatok populációdinamikájával foglalkozó külföldi szakirodalom igen gazdag, de ez idáig nem született olyan magyar munka, mely a vonatkozó ismereteket kellő részletességgel foglalja volna össze.

E hiányt pótolta a *Kozár Ferenc – Samu Ferenc – Jermy Tibor* szerzőhármas *Az állatok populációdinamikája* című könyve, mely 1992-ben jelent meg az Akadémiai Kiadó gondozásában.

A mű tartalmazza a populációdinamikai ismeretek fejlődésének rövid történetét, az alapfogalmak definícióit és magyarázatait, a populációdinamikában használatos főbb módszerek és modellek ismertetését.

A könyv viszonylag kis terjedelmű ellenére is információgazdag, tartalmas, értékét növeli a részletes irodalomjegyzék is.

Mindenkinek melegen ajánlható (kutató, egyetemi hallgató, gyakorlati szakember egyaránt), aki állatökológiai ismereteit szívesen bővíti és fejleszteni akarja.

Dr. Csóka György

A. J. Coombes: Fák (Határozó kézikönyvek) – Panem és Grafo Kft., 320 o., ára: 990 Ft

Ebben az évben már a harmadik dendrológiai mű kerül a könyvesboltok polcára. A most napvilágot látott Fák c. könyv szintén külföldi szerző munkájának fordítása, így ismételtten elmondható az, hogy nem a hazai viszonyokat tükröző művet tartunk a kezünkben. Mintegy 500, javarészt az északi mérsékelt övben élő fajtát mutat be meglehetősen tömörséggel, több tipizálással. A szákszavú morfológiai leírást a szákmazási hely és az élőhely sokszor elnagyolt leírása követi. További hibája a könyvnek, hogy a rendszertelen válogatás miatt néhány fontos fajtát mellőz, s a képes határozó fejezet se nagyon könnyíti az eligazodást. Kiemelkedőek viszont az ábrák, a háttér nélküli fotók szép kidolgozásúak, izlészcs elrendezésűek. Elsősorban a dekoratív dendrológia iránt érdeklődőknek ajánljuk ezt a művet.

Dr. Bartha Dénes

A nemzetközi erdészeti szakirodalomban sem túl gyakoriak az olyan munkák, amelyek az elegyes erdők ökológiájával több, különböző megközelítésből is foglalkoznának.

Ezen kevesek egyike az a kötet, amely a Brit Ökológiai Társaság Erdészeti Ökológiai Csoportja által, 1990-ben szervezett szimpozium előadásait adja közre.

Címe: *The Ecology of Mixed-Species Stands of Trees* (szerkesztette: M.G.R. CANNEL, D.C. MALCOLM és P.A. Robertson – a Brit Ökológiai Társaság Speciális Publikációi No. 11.; Blackwell Scientific Publications).

A kötetben szereplő 17 tanulmány az elegyes erdők ökológiai kutatásának igen sokrétű eredményeit ismerteti. Ízelítőül néhány cím:

- Elegyes erdők hozamának és erdőművelésének kérdései az Egyesült Királyságban;
- Elegyes erdők N-forgalma oligotrof talajokon;
- Elegyes állományok N-megkötésére képes és arra képtelen fajokból;
- Elegyes erdők mikorrhiza gombái;
- A tűrőminőség összehasonlítása elegyes és elegyetlen fenyőállományokban;
- Lombsátor és mikroklima elegyes állományokban;
- Talajflóra ültetett elegyes erdőkben;
- Az elegyesesség hatása az erdei márdárpulációkra;
- Az elegyesesség hatása az erdei rovarkárosítók populációdinamikájára.

Dr. Csóka György

Helyesbítés

A lap novemberi számában Kató Pál cikkének címe helyesen: NE SUTOR ULTRA CREPIDAM.

A hatodik bekezdés harmadik sorában a „vízlepcsők által felemelt vízzel...” a helyes szöveg.

A szerző szíves elnézését kérjük.

Szedlák Tamás cikkébe (344–345. oldal) sajnálatosan több hiba is csúszott. Az első sor helyesen: „A klímaváltozás erdőkre gyakorolt várható hatásáról először...”

A 345. oldal bal hasábjának utolsó előtti bekezdésének harmadik sora helyesen: „...idősebb erdők nem tudják követni...”

EGYESÜLETI HÍREK

ROVATVEZETŐ: WISNOVSKY KÁROLY

tási Bizottság a következők összetételben: *Jfi. dr. Solyomkó András*, a bizottság elnöke, *Bak János, Farkas László, Nádor József, Sere Ferenc, dr. Szikra Dezső, dr. Varga Szabolcs* bizottsági tagok.

Megerősítjük a és félreírások tisztázása érdekében újra közöljük az Elnökség által hozott, Választmány által megerősített határozatot, mely szerint: Az elnökség minden tagja felszólítja tagtársainkat is hasonló aktivitásra a az OEE alapszabálya értelmében, állásfoglalásaink alapján, az „erdők” ügyét szolgálva minden lehetséges alkalommal a társadalmi szervezetek és pártok meggyőzése érdekében – hangsúlyozva véleményét.

E határozat értelmében járt el *Schmetszer András* elnökünk az Agrár-szövetség meggyőzésekor, illetve járt el *dr. Varga Béla* alelnökünk a MOSZ, Parasztszövetség vagy a Békilövő Vadászok Országos Egyesületének ülésein csakúgy, mint az elnökség valamennyi tagja bármely más politikai vagy társadalmi szerveződéssel meggyőződik.

Az OEE elnöksége a Világ Természetvédelmi Alap magyarországi képviselője és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület képviselője a korábban (1993. január 9.) született közös állásfoglalás megvalósítása érdekében további tárgyalásokat folytat, valamint közösen szakértőket fogadnak fel az egyes témák tudományos értékelése és részletes megoldási javaslatok kidolgozása érdekében.

Örömmel tudatjuk, hogy *dr. Szilárd László* nagyrabecsült kedves kollégánk, az egyesület egyik leghűségesebb és legaktívabb tagja METESZ díjat kapott, melyhez ezúton is gratulálunk.

Wisnovsky Károly

A Csongrád megyei helyi csoport 1993. november 24-én fórumot szervezett az előző évi rendezvényekhez hasonlóan. Az FM Erdészeti Hivatalát *dr. Rada Antal* osztályvezető képviselte, az Egyesület vezetését pedig *Wisnovsky Károly* főtűkártyettes.

A fórumon az előadók a jelenlegi intézményi szervezetük munkáját és a szakmában elfoglalt helyzetüket ismertették a megjelent közel 100 fő érdeklődő előtt.

Az egyesület helyi csoportjának tagjain kívül jelen voltak még a szomszédos megyék egyesületi tagjai és olyan egyéni érdeklődők, akik már erdőtulajdonosok voltak, vagy pedig a földterületükön erdőt kívántak telepíteni.

A kérdések nagyobb része a privatizációval-kárpótálással kapcsolatban merült fel; az egyesületi tagok aggodalommal figyelik a kárpótási földárvételeken az erdők értékén aluli megszerzését és hasonló anomáliákat. A jelenlegi helyzet nem nyugtatja meg a tagságot.

Örömmel vettük tudomásul, hogy az egyesület vezetősége és tisztségviselői mindent megtesznek azért, hogy tagjainak és az ország erdőinek érdekét képviseljék.

Sere Ferenc,
a helyi csoport titkára

A zalaegerszegi helyi csoport soron következő rendezvényét, munkatervének megfelelően, 1993. október 28-án tartotta. A Zala megyei vadász-szövetség székházában szép számú hallgatóság gyűlt össze, hogy tanúja legyen *dr. Tóth József* ERTI osztályvezető előadásának, mely erdeink egészségi állapotának alakulásáról és károsításáról szólt. Kiemelten foglalkozott a zalai erdők 20%-át alkotó fenyeves veszélyeztetettségével, melyet komplex tényezők okoznak. A kialakult helyzet történelmi, természetföldrajzi, fafaj-politikai és technológiai kiváltó okaitól egyaránt megismerkedhetünk.

Külön érdeme volt az előadásnak, hogy fontos gyakorlati útmutatásokat is adott, melyeket (pl. szúrókár megelőzése és felszámolása) erdőgazda tagtársaink használni alkalmazzuk. A kérdések, észrevételek elhangzása után *dr. Führer Ernő* ERTI főigazgató tárta elénk a zalai bukásokban (Szentpéteri-föld, Póréföld) folyó immisziós vizsgálatok eredményeit. Meglepőde tapasztalhatunk a helyenként fellelhető komoly mennyiségű, ismeretlen eredetű terhelést, mely mindenképpen a fontos kutatások további folytatását igényli.

Érdekes és értékes volt előadásának az a része, amelyből megtudhattuk, hogy bizonyos kémiai elemek (C, N) forgalmában milyen pozitív hatást fejti ki a minőségi fatermesztés!

Szakmai rendezvényünk második részében *Békési László*, a Kisalföldi EFAG munkatársa ismertette velünk dél-afrikai élményeit. Fialat kollégánk ösztöndíjjal egy évet töltött a távoli országban, és alaposan megismerte annak erdészeti, botanikai és zoológiai sajátosságait. Lendületes, élvezetes kalauzsolással, melyet a jó minőségű diafelvételek még szemléletesebbé tettek, egy olyan egzotikus világhoz kerülhetünk közelebb, amellyel a személyes ismerkedés csak nagyon kevés szerencsésnek adatott meg.

Az OEE szolnoki helyi csoportja 1993. október 14-én a NEFAG ceglédi erdészeti szakmai tapasztalatcserét tartott.

A tapasztalatcserén mintegy 30 fő vett részt, az erdőgazdaság és az erdőfelügyelőség erdőművelői és szakemberei.

A bemutató témái az alábbiak voltak:

1. Mélyfűrészes (hidrofűr) nemesítési-telepítés a ceglédbelceri szennyvíztelepen.
2. Csecsemő kísérleti erdőállítás, erdőfelújítási technológiák (talaj-előkészítés, talaj-előkészítés nélkül) bemutatása.
3. Szankcionált terület mélyfűrészes pótlásának megtekintése.
4. Fenyőültetési eljárás megtekintése.
5. Akác-csemetenevelés vállalkozási formában (Mikebuda csemetekert).

A gyakorlati bemutató előadás követte. Az erdőművelés, erdőfenntartás finanszírozásának rendszere és problémái, a megoldás lehetősége címmel *Marosi György*, a soproni ERTI osztályvezető-helyettese tartott izgalmas és rendkívül színes, tartalmas előadást.

Előadásában az Erdészeti Alap működésének és működésképtelenségének számos problémáját vetette fel, tudományos módon, precíz, közgazdasági nyelven megfogalmazott magyarázattal, bizonyításokkal.

A gondok megoldására is jó néhány alternatívát dolgozott ki. Színróvalas előadását párszáz vita követte. A késő délutáni húzódó program végzetével a tagtársak rendkívül hasznos ismeretanyaggal gazdagodva térhettek haza.

Hajnal Imre
csoport titkár

Dr. Gyarmati (Kriszt) Béla 1921–1993

Dr. Gyarmati (Kriszt) Béla okl. erdőmérnök 1993. október 7-én, 72 éves korában váratlanul elhunyt. Október 25-én Budapesten, a Farkasrét temetőben nagyszámú gyászoló részvételével temették el. Ravatalánál a soproni műegyetemi diáktársak és Egyesületünk nevében Hábel György erdő- és közlekedési mérnök búcsúztatta.

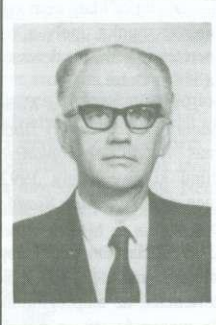
Dr. gyarmati (Kriszt) Béla 1921. augusztus 21-én Szigetvárott született. 1940-től 1944-ig volt a Műegyetem soproni erdőmérnöki osztályának hallgatója.

Erdőmérnöki diplomájának megszerzése után, mérnöki pályafutását 1944 őszén a MÁV-nál kezdte meg, a soproni, majd a budapesti osztálymérnökségnél volt pályafutásának szakaszai. 1950-ben a MÁV Fatelítő Üzemi Vállalathoz került, ahol faátvitellel, fafeldolgozással és faanyagvédelemmel (telítéssel) foglalkozott; főteherfogó, majd pedig a vállalat főmérnöke lett. 1971-től 1982-ben történt nyugdíjba vonulásáig az ERDŐT vállalatnál műszaki-gazdasági tanácsadói munkakörben, nyugdíjasként pedig még 1991-ig dolgozott.

Egyesületünknek 1950 óta volt tagja. Egyik alapítója a Mikológiai Szakosztályunknak, és ezen belül a Faanyagvédelmi Szekció vezetője volt. 1992-től kezdve Mikológiai Szakosztályunk Magyar Mikológiai Társaság néven önállósult.

Elhunyt kollégánk nemcsak a gyakorlati munkában tűnt ki kiváló szakmai képességeivel, felkészültségével, hanem a tudomány területén is, és mint egyetemi oktató is.

Több méltó emlékezőtérző tanfolyamon tartott előadást, számos MÁV műszaki előírás és országos szabványtervezet készített. 1971-től faanyagvédelmi szakértőként is működött. 1964-ben és 1975-ben szervezte társaival együtt Faanyagvédelem címmel egyetemi tankönyvet írt. 1980-

ban védte meg kandidátusi értekezését, 1981-ben kapta meg az Erdészeti és Faipari Egyetemről a doktori címet, majd 1982-ben a címzetes egyetemi docens, 1992-ben a címzetes egyetemi tanári címet.

Számos tanulmányt írt az Erdő, az Erdőgazdaság és Faipar, a Mikológiai Közlemények, az Építéstechnika, valamint más hazai és külföldi, német nyelvű szaklapba a faanyagvédelem és a faanyagismeret tárgyában. Nagy szorgalommal és megküzdőszellemmel érdeklődéssel gyűjtötte a faanyagvédelem magyarországi történetére vonatkozó adatokat, dokumentumokat. A „fatebített transzport-jelenségek”-kel kapcsolatban megkezdett szakirodalmi műve halálával felbuzgadt. Bizunk benne, hogy akikkel együtt dolgozott és akiket tanított, ezt a munkáját folytatni fogják és a felbuzgadt művet a szakma és az ország hasznára befejezik.

H. Gy.

Szakmai összefoglaló az Országos Erdészeti Egyesület pilisi csoportjának az 1993-ban megtartott szlovéniai tanulmányútjáról

A már rendszeresé váló és a helyi OFE csoport által nagy körültekintéssel szervezett külföldi tanulmányutak idei programja a szlovéniai tájak és természetük különlegességei megismerését irányozza elő.

A tanulmányút időpontja: 1993. szeptember 12-19.

Már az induláskor kiderült, hogy csodálatos város van ezeknek a tanulmányi utakon. A résztvevők tisztelegésként az első közös tanulmányút résztvevői képezték. Öröndöttek, hogy az állandó résztvevő házaspárok mellett több fiatal házaspár is csatlakozott a csapathoz. Résztvételük, sok kedves és fiatalos ötletük vidámabbá, színesebbé tette a tanulmányutat, amelyet az idősebb házaspárok figyelemmel kísérték, bírtak és kedves, de határozott fellépése fogott össze olyan csodálatos és rugalmas keretként, amely valamennyiük számára remek hangulatot biztosított.

Mire az első szálláshelyünkre, Zalaegerszegrre érkezünk, már érezni lehetett, hogy jól összekötött, az egymást már a munkahelyen is aránylag jól ismerő csapat van együtt. Ebben nagy része volt a fél-dunántúli erdők keltette kellemes közérzetnek is. Szeptember 13-án, hétfőn keltnék át a határon. A szlovén oldalon ár várt bennünket *Franz Czafnik* szlovén erdőmérnök, aki felülmúlhatatlan figyelmességével, jellegzetes humorával felelhetetlen „dünarsall” volt. Szólagatát a tanulmányút végén egy egyedi „gyártási” marsallbortalint emlékeztetett.

Czafnik úr – Franz – nagy egyeztetést eszelt el a várható látványokról. Így érkezünk el Mariborba, ahol a rövid városnézés után (vörös templom – a téren Madonna alias Szent Flórián) Bledbe utazunk. A Hotel Jalovici-ban való elhelyezkedés után, de még vacsora előtt filmvetítésen vettünk részt. A triglavi Nemzeti Park igazgatási épületében színes, vetített képes előadást tartott a Nemzeti Park egyik munkatársa. A gyönyörű képek már előre megmozdított képzeletünket az elővetekendő látványokhoz.

Másnap reggel (szept. 14.) zuhogó esőben indultunk a Nemzeti Parkba, ahol az erdőgazdálkodás és a természetvédelem összehangolását kívánák bemutatni vendégül. Az eső miatt egy zsilifot kis helyiségben tartottak diáképes vetítést, majd finom uőzraival fedelték a bonyolalmakat.

A vetítés végén derült ki, hogy Franz eseménye elvesztett. Mi esemény felvonulást rendeztünk. Kísérőnk minden eseményt megtekintett, de egyikben sem fedezte fel a sajátját. (Nem akarok pletykálni, de tanúkkal tudom bizonyítani, hogy előző este a városban egy kerítésen elhagyott emyőt hímült a szél, de akkor még nem tudtuk, hogy kinek jelentést is az eszt.)

Itt a Nemzeti Parkban 1200 m tengerszint felett, bérci fenyőtől kezdve csodálatos tőzegláp terül el, melynek védelmében a két jégkorszakot átvészelt pollenek délszaki növényekre üngednek következtetni.

Innen tovább utazunk a Bohíni tóhoz, útközben a Pokljuba-i fenyveseket érintve. Majd a Winger-szoros és a Száva-forrás megtekintése nyújtott felejthetetlen élményeket. Szakadékok, völgyek, források, szurdokok sokszínű változatossága jellemezte ezt a tájat. A forrás környékén a fű faja a búk, a kísértő faja a lucfenyő és a juhár.

Este felejthetetlen csónakázáson vettünk részt, melynek során a szigeten felkerestük a templomot, ahol megkondultak a kívánsággharangot (nemlém minden kívánság teljesült).

Másnap (szept. 15-én) reggel indultunk Bledből a Vrsic-hágón és a Juliánai Alpokon keresztül az Isonzó folyóhoz. Utunkon csodálatos élmény nyújtott a Triglav különböző nézőpontból fel-felülemelkedő csúsa. Ki kell hangsúlyozni, hogy egész a hegycsúcsig jól követhetők az egyes növényfajcsaládok, ún. lomboslevegő, fenyőlevegő, fenyő, törpefenyő borókával, törpe rododendron, amelyeket az alpesi legelők füves csúnya keretbe az égből sziklák alatt.

Utunk innen az eszteti olasz katonák I. világháborús emlékművéhez vezetett. Tiszteleg látogatást a Bovec Kobari-I. világháborús múzeumba látogatunk. Mindenkit megdöbbentettek azok a borzalmak, amelyeket a képek és filmvetítés visszaidéztek.

Lipica felé haladva egy vándorváról letekintve élénk társult a tenger és Triest panorámája. Lipicán egy esti pincepartin vettünk részt, ahol megtudtuk, hogy a lőtenyészést sikeresen összekapcsolják a helyi borok és a száraz sonka értékesítésével.

Reggel megtekintettük a híres lipicai lovakat, majd a Scotianska-barlang bejárása következett. A barlangon keresztül szagoldó folyó lenyűgöző hatása némelyekkel még a tériszonyt is elfeledtette. A barlang körüli erdők állományalkotó faja a cser és a molyhos tölgy, a jellegzetes virágos kőris a második koronaszint, és a galagonya, kecskerágó cserjeszintek.

A piráni citadella és a rakparti sétá során az üzletek és bárkák váltották ki csodálatukat.

A sok élménytől kábultan szállunk be a buszba és átkelünk Horvátországba. Pula érintésével Medulinba mentünk a Hotel Belvedereben foglalt szállásunkra. Délután szabad programként aki tehette meg megfordult a tengerben, ahol a gyengébb úszók is örömmel tapasztalhatták, hogy mindenkin csak nyakig ér a víz. Nagy úszófenoménok mutatják be eddig tiokban tartott tehetségüket.

Másnap (szept. 17.) délelőtti Bursini erdőgazgató vezetésével Istria déli csücskén szakmai kirándulásra vettünk részt. Itt a fenyők között egyedülálló és jellegzetes gömbkoronájú pineák között elhaladva megismerkedtünk a felsziget jellegzetes fájafaját: az állományalkotó fájafaját a Pinus nigra és a folyamatos növekedés (télén is) Pinus halepensis képezte, alsó koronaszintben a magyal tölgyvel (Quercus ilex), a cserjeszintet a babér, gránátalma és rozmaring képezte. (A babéra vendégülkínálta figyelemmel köszönhetően sokáig vissza fogunk emlékezni.) Figyelemre méltóak voltak még az olaj-ültetvények és a parkokból, kertekből kiemelkedő, égre torló oszlopok növekedésű ciprus (Cupressus sempervirens). Vendégülkínálta együttérző és élénk mosolygással csodálta meg gyűjtőszervezőnket. Ebből után tengeri fürdőzés, szabad program, majd pulai városnézéssel fejeződött be a nap, illetve a szakmai program (Sengulus kapuja, régi római fal diadalív, Augustus-templom, régi városkák, bazilika stb.), melynek kiemelkedő eseménye az amfiteátrum megtekintése volt.

A vacsorát követő csodálatos esti fürdőzésen hálózestestien gyakorlati bemutatásával egybekötött néhány, a hazai úszósportban már elfeledett úszásműre hívta fel a figyelmünket.

A szakmai program utolsó napján (szept. 19.) hajóra szálltunk a pulai kikötőben és néhány kutyát szívesen látogatók után ismerkedni kezdtünk a tengeri utazás szépségeivel. A Fasianus Canalon elshantunk a Brioni-szigetek mellett (Ilito-rezidencia, Nemzeti Park) és már előre felénk a fognak a Rovinban ránk váró és lelki szemünk előtt lebegő tengeri halra, amelyet a pincérek – hálá az előzetes megrendelésre – messz a gyorsasággal szolgált fel. Az ebédet követő sétán mindenki kedve szírii gyönyörködhetett a melytenger élővilágát élénk táró akváriumban. Levezető sétaként körbejárnak a települést. A Szent Eufémia szigete mellett elsétálva megcsodálhattuk az üzleteket és a piacot.

Utunk innen a Szent András szigetre vezetett. Az Adria sok kis part menti szigete közötti lazítóvá a régi tengeri felfedező kutató, kereső izgalma lett úrrá rajtuk. A szigetre érve a fiatalabbak nem törődve a tenger sen által rájuk leselkedő veszélyekkel – inkább a fürdőzési választották, míg az idősebbek kíváncsisággal a kényelmes strandra való hívakozással leplezve, szívesen pisilgáltak a nudista strandolók felé.

Mint az lenni szokott, ennek a napnak a programja is véget ért. Behajózunk, majd a lemondó nap hőhőbőben, szemünk a tenger ún. „adnak” hullámain megpihenetve, a tompa motorzúgás hangjától és az üdítő ital szénsavas bízsergésétől elbágyadvá befutottunk a pulai kikötőbe. A buszon hosszú ideig néma csend telepedett ránk. Magunkba szállva, elmerengve dolgoztuk fel ezt a bennünk felhalmozódott élménytömeget, amelyet ennek a lenyűgözően szép napnak köszönhetünk.

E havi számunk szerzői

Barna Tamás	EFE	Sopron
Führer, Hans-Werner		Németország
Jérôme René	erdőmérnök	Budapest
Kapusi Imre	ERTI	Püspökladány
Kosztka Miklós	EFE	Sopron
Kovács Miklós	KTM	Budapest
Horváth József	erdőmérnök	SEFAG
Medve Imola	Új Magyarországi	Budapest
Molnár György	erdőmérnök	Veszprém
Molnár Sándor	EFE	Sopron
Mosonyi Géza	Erdőterv	Pécs
Pápai Gábor	OER	Budapest
Szónyi János	MEFAG	Pécs
Tóth János	erdőmérnök	Avignon
Varga Béla	OEE	Eger
Vig Péter	EFE	Sopron
S. Wocher	igazgató	Freiburg

EGYESÜLETI HÍREK

E bódulatnak tudható be az a ránk egyáltalán nem jellemző autóbuzs-kalamiták, melynek következtében mindenki külön érkezett haza. No, nem nagy távolságról volt szó, és most így utólag: egész elfogadható élményt jelentett.

Másnap (szept. 19.) kora reggel hazafelé indultunk. Utunk során hívogatóan intettek felénk a lány hajlatú szlovéniai dombok, általában még nem idős korú, többkorú, lombelűes fenyőállományai, melyek bükk, kosáryos tölgy, lucfenyő, vörösfenyő, jegenyefenyő elegyűkkel reményteljes ígéretek az álmáinkban elpárolgott örökök (Dauerwald) típusnak.

E gyönyörű tájat magunk mögött hagyva, gondolataink lassan más irányba terelődtek. Kezdtek feldolgozni az élményeket. A Franz viceivel beindított vezető program után megkezdődött kiértékelésben megfogalmazódott, hogy *Bánó László* remek szervezőkészsége, *Pénzes Gyula* bácsi és *Kertész József* összehangolt idegenvezetése és tolmácsolása, *Kiss Balázs* botanikus ismeretei, *Esztér néni* gondossága, *Baranyi Kati* áldozatkészsége és az egész csoport feylemezeten vidám magatartása adja meg ezeknek a tanulmányutaknak azt a jellegzetes hangulatát, amelyért érdemes csínálni ezt az egészet.

Ezek után *Bánó László* és *Balogh László* juppapjéjének hangulatával léptünk át szinte észrevétlenül a határon. Újra élvezhettük a magyar táj hozsánk mégis csak közelebb álló, ismételtelen felfedezett szépségeit.

Az ősi hangulatú esti utazón ki-ki a leszállásra kezdett gondolni. Először Áprily kapitány úr csapata hagyta el a fedélzetet, majd a Déli pu-nál szálltak ki az utazók, végül pilámszerű befejezéssel mindenki hazatér aggódva várakozó szeretteihez.

Az egész út egy mondatban összefogott tapasztalata: Parkerdögazdaságunk által támogatott és az OEE helyi csoportja által ismét jól szervezett tanulmányútunk voltunk rész, amely örök élmény marad a résztvevőknek, hasznára válik parkerdögazdálkodási ismeretünknek és erősíti a barátságot.

Köszönjük azoknak, akik ezt az utat lehetővé tették.

Schandi Lajos

Dr. Sopp László 1912-1993

Meghalt dr. Sopp László, a korszak erdőmérnöki karának egyik tehetséges és nagy munkabírási tagja.

Petrillán, Erdélyben született, ahol édesapja bányamérnök volt. 1930-ban iratkozott a főiskola erdőmérnöki szakjára. A diáktársak az Ifjúsági Kör elnökvé választották egy olyan időszakban, amikor a Kultuszminisztérium és a nagy országos diákszervezetek meg akarták szüntetni az Ifjúsági Körnek kizárólagos szerepét a főiskolán. Sopp sikeresen védte meg a Kör helyzetét azzal érvelve, hogy országok esetén a főiskolai ifjúság egy emberként fogja minden eszközzel megvédeni szervezetét és évszázados selmeci hagyományait.

Szolgálatának első évétől kezdve a váci püspöki uradalom erdőgazdaságában töltötte, itt szerelte meg azokat a sokoldalú, gyakorlati tapasztalatokat, melyek az erdőgazdaság minden ágában megalapozták széles körű tudását. A háború után a nógárdverőci erdőgazdálkodás vezetésével önállóan megtervezte és felépítette a nógárdverőci fűrészüzemet.

Az Országos Tervhivatal megalakulásakor, 1949-ben az erdészet jól működő szervezetét, a MÁLLERD-et feloszlatták, a szakembereket zömét áthelyezték, az erdészet átmenetileg központi irányítás nélkül maradt. Ebben a helyzetben a Tervhivatal elnöke utasítást adott egy Erdészeti Osztály létrehozására azzal a feladattal, hogy átmenetileg irányítsák az erdészetet és főfeladatuként készítsék el az erdészet öt éves tervét. Ekkor került Sopp a Tervhivatalba és ott az osztály legnagyobb gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező, széles látókörű szakértője lett. Véleménye irányadóul szolgált a terv fő irányának kidolgozásában.

Amikor a terv gyakorlati kivitelezése vált a legfontosabb feladattá, a székesfehérvári Erdőgazdasági Egyesülés megyei főmunkókévé nevezték ki; egy év alatt az utolsók közül az első helyek egyike haza fel az Egyesülést; közben felépítette a pusztavámi fűrészüzemet is.

1953-ban kivált a gyakorlati munkából és alkotó pályája derekán a tudományos pályára váltott. Az ERTI-ben – az egész további alkotó tevékenységét kiöltö – nagyszabású munkát vállalt el: főbb állományalkotó fajfajának terjedelmét, elterjedését, a többi faj esetében pedig a rendelkezésre álló külföldi táblázatok átdolgozását, illetve ellenőrző felvételek alapján azok módosítását.

Sopp abban az időben végezte idevágó munkáját, amikor az elektronikus számítógépek – ma már szinte korlátlan teljesítménye – még nem állt a hazai kutatók rendelkezésére. Kiűnő felkészültsége révén virtuóz módon megszerkesztett grafikonok és nomogramok segítségével, a már közvetlen eljárás megállapított átlagos értékek kiegyenlített, extra-, illetve interpolált, az így kapott eredményeknek matematikai egyenletekben való megfogalmazását, külföldi fatömegtáblák korrekcióját végezte el nagy hatékonysággal.

Tizenhét éves megfeszített munka eredményeképpen már 1966-ban 31 fatömegtábla és az ezzel kapcsolatban végzett törzs alak-, kéreg-, stb. vizsgálatok eredményei a szakirodalom rendelkezésére álltak. Könyv alakban 1970-ben jelent meg a Fatömegszámítási táblázatok című kiűnő munkája, amely ma is feltűnő hasznos segédesszövege a gyakorlatban dolgozó erdészeknek. Önálló kötetben, illetve társszerzőként megjelent művei: A hazai és nemesszárny fatömege (in. A fűz), A fenyők fatömege (in. A fenyők természetéről), A tölgyek fatömege (in. A tölgyek). Emellett számos cikk, tanulmány jelzi a különböző szakfolyóiratokban lankadatlan irodalmi tevékenységét.

Már beteg volt, ereje szemlátomást fogyott, de az őt látogató barátaival még mindig kedvenc témájáról, a faállomány-szerkezet-tanról beszélt és a sürgető kívánságoknak eleget akarván tenni, könyve következő kiadásán dolgozott.

Kandidatúsi fokozatát már 1962-ben elnyerte; a Vadas Jenő emlékérem és a Kaán Károly díj jelzik – többek között – a szakma elismerését munkásságáról.

A gyakorlatban dolgozó erdészek zsebében otthonos könyve a következő generációkban is meg fogja őrizni emlékét.

Dr. Madas András

Végvári Jenő 1915-1993

Vámosújfalun született, majd Egerben járt a polgári fiúiskolába. Aktív cserkészélet szerette meg a természetet, melyhez még akkor is ragaszkodott, amikor választani kellett a cserkészélet és a nyári munkahely elvesztése között.

Erdészgyakornok idejét Szeged városi erdeiben töltötte. Átokházára (Ásotthalom) került a szakiskolához, amit Szeged város ösztöndíjával végzett el. Az egy érekségnél volt erősebb a szakiskola elvégzése után. Megjárta a Don-kanyart. Később a Mátrában szolgált, mint erdészvezető. Nőszalagjával emlegette az itt töltött éveket. Kiváló szervező volt, különösen a falusi kultúrát területén tevékenykedett. 1952-ben kinevezték az esztergomi erdőgazdaság igazgatójává. „A parázs közepébe lesz ültetve, a lángok nyaldosai fogják, de Végvári Jenőnek ki kell tartania” – mondták a kinevezés előtt elbeszélgetésen. Elfogadta a kinevezést, mert ahogy mondták, nem tehetett mást. 1955-ben Visegrád is Esztergombhoz került a nagy átszervezés kapcsán. Kezdeményezésére a pilisecsbai kopároknaál magvetéssel erdősítettek. Tanulmányutakat szervezett külföldre, mely az ötvenes években nem volt egyszerű dolog. Visszaemlékezésében keserűen említi, hogy a Pilisben alakult meg az országban először erdőgazdasági területen különálló vadgazdaság. Mindez – mint mondta – személyes ambíciók következményeként. Nem volt gőgös igazgató, noha többször vadászhat nála magas rangú kormánytagok. Ismerte szinte valamennyi dolgozóját. Igazgatósága alatt létesítette Szilas Károly a süttői arborétumot. Közreműködésével alakult meg az erdei szolgálat, majd 1967-ben kezdeményezte, hogy legyen a Pilisben parkerdő. Esztergomból Tatabányára helyezték igazgatónak 1968-ban.

1972-ben Bedő Albert emlékéremmel ismerték el munkásságát. Halálával kiváló szervező, jó közösségi életet kialakító kollégát veszítettünk. 78 éves volt. Istén veled kedves kollégánk.

Papp Mihály

Emlékezzünk dr. Hiller Istvánra

Soproni lokálpatrióta volt. Munkásságának csaknem egészét egyetemen könyvtárban folytatta, mégis a győri Széchenyi Főiskola búcsúztatta november 18-án – Sopronban, a Szent Mihály temetőben...

Az egyetemre 1957-ben, 23 évesen, az idegen Nyelvok Főiskoláját végzetten került fordítónak és könyvtárosnak. Szorgalmára, lelkiismeretességére jellemző, hogy ezen munkája közben erdőmérnöki képzést, sőt doktori fokozatot is szerzett. 1967-től a könyvtár igazgatója, majd főigazgatója lett – 1991-ig. Ez alatt az idő alatt hihetetlen mennyiségű munkát végzett. Egyetemi hallgatóként élenként részt vett az ifjúsági életben. Zenekart alapított, háznyagra volt a KISZ-háznak, mősorokat szervezett, irányította a hallgatók kulturális fejlődését. Könyvtári munkájának termékei csupán bibliográfiai adatokban kötetnyi terjedelműek. Írt monográfiákat, szak- és tankönyveket, értekezéseket, tanulmányokat, tudományos dolgozatokat, cikkeket, recenzioikat magyarul és németül, még szakzsókrat is szerkesztett. Keze nyomán lett maga a könyvtár büszkén mutogató látványossággá.

Munkássága az egyetemen, a szakon túlmenően kiterjedt a városra, a térségre is. Különösen a társadalmi mozgalmak érdekelték. Beleszületett korának uralkodó eszméibe és elkölözöttetben ápolta azokat.

Egyesületünknek munkás tagja volt. Alapító tagja az Erdészettörténeti Szakosztálynak. Annak 1971-1976 között titkára, 1983-1989 között vezetői tisztét álla el. A szakosztályi közleményekben számos értékes írása jelent meg. Emlékezzünk rá, mert hazánk, szakmánk ezen korszakát kutatóvá ő meg nem kerülhet, sőt a legbővebb, leghitelesebb kútfőnk.

Jérôme René